

DUHOVNI PASTIR

Izhaja vsak mesec.

Velja 8 K na leto.

IX. in X. zv.

V Ljubljani, september, oktober 1915.

XXXII. letnik.

Cerkveno leto.

(Spisal dr. Fr. Ušeničnik.)

Za redno, javno božjo službo je treba določenih dni. Ti dnevi, namenjeni liturgiji in po njej posvečeni, se imenujejo praznični dnevi ali **s v e t i č a s i**. Po stalnem načelu med seboj urejeni in na gotovo dobo porazdeljeni tvorijo cerkveno leto.¹

I. POGlavJE.

Cerkveno leto vobče.

§ 1. Pojem in razdelitev cerkvenega leta.

Vsa liturgična opravila nas spominjajo življenja, trpljenja in smrti Gospoda Jezusa Kristusa. Obnavljajo pa se v liturgiji **g l a v n i d o g o d k i** iz življenja Gospodovega po tistem **r e d u**, kakor so se v resnici vršili. Praznujemo torej najprej veselo skrivnost rojstva Jezusa Kristusa in dogodke iz njegove mladosti; potem se po vrsti spominjamo trpljenja, smrti, vstajenja Gospodovega, njegovega vnebohoda in prihoda Sv. Duha. Vsaka skrivnost, vsak dogodek dá liturgiji svoj poseben **z n a č a j**: drugačni so liturgični obredi in molitve o Božiču, drugačni o Veliki noči. Spominjamo pa se skrivnosti iz življenja Gospodovega ne samo kot zgodovinskih dogodkov, ki so zdavna minuli: Jezus Kristus, ki je za nas prišel na svet, trpel in umrl, od mrtvih vstal, — živi med nami in se za nas še vedno skrivnostno daruje in nas posvečuje. Sv. Leon Vel. je rekel: *evangelicis et propheticis vocibus »ita accendimur et docemur, ut*

¹ Novejše knjige o tej tvarini so: Kellner, Heortologie oder das Kirchenjahr und die Heiligenfeste in ihrer geschichtlichen Entwicklung.³ Freiburg i. Br. 1911. — Thalhoffer, Handbuch der kath. Liturgik. 2. Aufl. von L. Eisenhofer. Freib. i. Br. 1912, I. Bd. 579—716. — Nilles, Kalendarium manuale utriusque Ecclesiae orientalis et occidentalis.² Oeniponte 1896. — Gatterer, Annus liturgicus.³ Oeniponte 1912. — Bäumer, Geschichte des Breviers. Freib. i. Br. 1895. — V teh knjigah je navedena tudi vsa starejša literatura; mnoge knjige bomo v razpravi sami prilično omenili.

nos Nativitatem Domini non tam praeteritam recolere, quam praesentem videamur inspicere».¹

To obnavljanje življenja Gospodovega v cerkveni liturgiji, ki se vsako leto vrši po določenem redu, imenujemo cerkveno leto.

Bistvo cerkvenega leta tvorijo torej prazniki Gospodovi. Ker pa je najtesnejša zveza med Odrašenikom Jezusom Kristusom in njegovo presveto Materjo, Marijo Devico, moramo tudi Marijine praznike nujno uvrstiti v cerkveno leto. Svetnike častimo kot prijatelje božje in brate Jezusa Kristusa, in zato vpletamo njih spomin med praznike Gospodove in Marijine.

Na men cerkvenega leta je najlepše izražen v besedah apostola Pavla, ki jih beremo pri sv. maši prvo adventno nedeljo: »induimini Dominum Jesum Christum« (Rom. 13, 14.). Da bi oblekli Gospoda Jezusa Kristusa, ga vedno bolj spoznali in ljubili, poobrazili na sebi njegove kreposti, pa tudi kreposti Device Marije in svetnikov božjih, zato Cerkev leto za letom obnavlja v liturgiji življenje Jezusovo in se spominja dogodkov iz življenja Marijinega in tudi iz življenja svetnikov.

Delo cerkvenega leta. Zemlja se suče okrog solnca in po tem teku menjavajo letni časi: tako se liturgija sv. Cerkve vrti okrog duhovnega solnca, Jezusa Kristusa, in se spreminja po dogodkih iz življenja Odrašenikovega.

Dva največja in najpomembnejša dogodka v življenju Jezusa Kristusa sta njegovo milostipolno rojstvo in njegovo častljivo vstajenje. Ta dva dogodka s svojima praznikoma, z Božičem in Veliko nočjo, delita cerkveno leto v dve glavni dobi, božično in velikonočno dobo. Kot tretjo dobo v cerkvenem letu štejemo čas po Binkošti; ker pa v tem času ni nobenega glavnega praznika, katerega misel, ideja, bi bila središče vsemu temu času (binkoštni praznik je še v velikonočni dobi), zato moremo le v širšem pomenu govoriti o pobinkoštni dobi v cerkvenem letu.²

Okrog glavnega praznika vsake dobe se vrsté tedni z nedeljami in ferijami. Veliki dogodek glavnega praznika ozarja vso dobo in daje nedeljam in tudi ferijam poseben značaj. Skrivnost, kateri je posvečen glavni praznik, določuje duha, ki preveva vso dobo, naj je to duh svetega veselja in navdušenja ali žalosti, resnobe in spokornosti.

Poleg glavnih praznikov in nedelj so v vsaki dobi še drugi prazniki Gospodovi, prazniki Marijini in godovi svetnikov, ki so z glavnim praznikom bolj ali manj v zvezi.

¹ Serm. 9. de Nativ. Dom.; Brev. Rom. Dominica infra Octav. Nativ., lect. 6.

² Gatterer, Annus liturg.³ 363.

Kot pripravo na praznike je uvedla Cerkev vigilije, in kot nadaljevanje praznikov ali popraznovanje je določila osmine (oktave).

Deli cerkvenega leta so torej tri dobe, v katerih se vrste kot sveti časi ali liturgični dnevi: 1. nedelje s svojimi ferijami; 2. prazniki z vigilijami in osminami.

Gledé na obred, po katerem se vrše molitve ali oficij v liturgične dni, ločimo: officia ritus duplicis, semiduplicis, simplicis. Nedeljski oficij je redno ritus semiduplicis. Prazniki ritus duplicis pa so: festa duplicia maiora et duplicia minora; duplicia I. classis et duplicia II. classis.

Odkod to razlikovanje, ne vemo natanko. Najbolj verjetno se zdi tole razlaganje: V srednjem veku (od 8. stol. naprej) so po noči (in vigilia) pred večjimi prazniki molili dvojen oficij, enega za praznik (officium de festo), drugega za tisti dan v tednu (officium de tempore). Ta navada se je za večje Gospodove praznike ohranila do konca 14. stoletja. Zato so te praznike imenovali festa duplicia. V manjše praznike so molili en sam oficij, de tempore, in so se praznika samo nakratko spomnili (officium simplex); ali pa so za praznik dodali polovico oficija (officium semiduplex).¹

Za krščansko ljudstvo traja sedaj nedelja ali praznik od polnoči do polnoči. V srednjem veku so praznovali že prejšnje popoldne, tako da je trajala nedelja »a vespera usque ad vesperam«.² Na to navado nas še spominja zvonjenje v soboto popoldne ali pred praznikom; ljudje pravijo: »d e l o p u s t« zvoní. V liturgiji se je stara navada ohranila neizpremenjena. »Večernice« (vesperae) ali liturgične molitve, ki jih molijo mašniki vsak dan proti večeru, so v soboto popoldne ali popoldne pred praznikom, posvečene nedelji ali prazniku. Iz tega je razvidno, zakaj govorimo v liturgičnih molitvah o dvojnih večericah (I. in II. vesperae).

§ 2. Nedelja.

1. Početek nedelje. Kateri dan bodi posvečen javnemu bogočastju, to je v starem zakonu pozitivno določil Bog sam, ko je v dekalogu ukazal posvečevanje sobote,³ v novem zakonu pa Cerkev, ko je uvedla nedeljo.

Rimski katekizem (p. 3, c. 4, n. 4—7) uči, da je posvečevanje nedelje ukazano po 3. božji zapovedi, v kolikor je v tej zapovedi izražen naravni zakon javnega bogočastja. Prvi, ki je razlagal posvečevanje nedelje v zvezi z dekalogom, je bil Aleksander Halenški, za njim pa sv. Tomaž Akv. (2. 2. q. 122, a. 4). V stari krščanski dobi praznovanja niso utemeljevali s tretjo božjo zapovedjo. Apostolski koncil je bil proglasil svobodo gledé na

¹ Cf. Bäumer, Geschichte des Breviers (Freib. i. Br. 1895) 302. 340. 442; Gatterer, Annus liturg.³ 109.

² c. 1, dist. 3 de consecr.

³ Exod. 20, 8—11.

obredne zapovedi starega zakona. Sv. Pavel je sklep apostolov raztegnil tudi na judovske praznike in judovsko soboto.¹ Zato so v stari dobi tretjo božjo zapoved razlagali alegorično: človek naj v soboto počiva, — to pomeni za kristijana, da se mora greha zdržati; tako bo došel do miru v nebesih, kjer je večna sobota.²

Nedelja v prvih stoletjih je dan, ko se kristijani zbirajo k e v h a r i s t i č n i d a r i t v i. Ta dan so verniki v Troadi prišli skupaj z apostolom Pavlom k lomljenju kruha.³ Prvi dan v tednu so Korinčani zbirali darove.⁴ Nedeljo ima v mislih Plinij mlajši, ko piše (Epist. 10, 97): »stato die ante lucem convenire carmenque Christo quasi Deo dicere.« Najbolj jasno pa nam pové sv. Justin M., da so se kristijani v nedeljo shajali k evharistični daritvi.⁵

Izbrali so za evharistično daritev uprav prvi dan v tednu zato, ker je ta dan **Gospod vstal od smrti**.

Vendar pa praznovanje sobote pri kristijanah ni povsod mahoma izginilo. V krajih, kjer so živeli iz judovstva izpreobrnjeni kristijani, so še dolgo praznovali soboto poleg nedelje. Apostolske konstitucije⁶ velé: »Praznujte soboto in nedeljo (*τὴν κυριακὴν*); soboto, ker je spomin stvarjenja, nedeljo, ker je spomin vstajenja Gospodovega.«

Najstarejše ime za nedeljo je »p r v i d a n v t e d n u.«⁷ Sv. Justin M. rabi staro pogansko ime »dies solis«. A že v apostolski dobi je prišlo v navado poznamovanje: dies Domini, dies dominica, *ἡμέρα κυρίου, ἡμέρα κυριακή*, dan **Gospodov**.⁸

2. Praznovanje nedelje je že v stari dobi obsegalo dve reči: božjo službo in počitek od dela.

a) Glavna stvar pri posvečevanju nedelje je bila božja služba, **sv. maša**. Ko je prvotna gorečnost začela pojemati, je Cerkev vernike opominjala, da naj hodijo k sveti maši, in je kaznovala one, ki je niso poslušali. Sinoda v Elviri (iz leta 305. ali 306.) veli: Če kdo v mestih tri nedelje ne pride v cerkev, se mu za kazen za nekaj časa prepove sveto obhajilo; bodi izobčen.⁹ Apostolske konstitucije ukazujejo, da naj gospodarji v soboto in nedeljo in v praznike pusté svojo služinčad k božji

¹ Gal. 4, 9, 10; Col. 2, 16, 17; Rom. 14, 5, 6.

² gl. A. Prešeren, S. J. Die Beziehungen der Sonntagsfeier zum 3. Gebot des Dekalogs, v Zeitschrift f. kath. Theologie, Innsbruck, 1913, 563—603, 709—759.

³ Act. Apost. 20, 7, sq.

⁴ 1. Cor. 16, 1.

⁵ Apologia I. c. 67 (Rauschen, Florilegium II. 70.)

⁶ Const. Apost. VII. 23; VIII. 33. (ed Funk 408. 539.)

⁷ Act. Apost. 20, 7.

⁸ S. Ignatii Epist. ad Magnesios, 9. (Funk, Patres apostol. I. 239); Tertullian, De corona milit. c. 3 (Migne, P. L. 2, 70).

⁹ Can. 21: »Si quis in civitate positus tres dominicas ad ecclesiam non accesserit, pauco tempore abstinenceatur, ut correptus esse videatur.« Mansi, Coll. Concil. tom. 2, 9.

službi.¹ Pozneje je Cerkev dolžnost, hoditi v nedeljo k sveti maši, večkrat poudarjala.²

b) **Počitek od dela** je prišel počasi v navado, ko je politično in družabno stališče Cerkve to omogočilo. Precej od početka je v nedeljo počivalo tako delo, ki bi kristijane opoviralo iti k božji službi. Že Tertullian spomni to, da kristijani v nedeljo praznujejo, da ne delajo.³ Cesar Konstantin Vel. je l. 321. izdal posebno postavo, ki prepoveduje v nedeljo sodne razprave in obrtno delo.⁴

3. **Liturgična pravila** o praznovanju nedelje. — V srednjem veku (nekoliko že v 7. in 8. stol., zlasti pa v 12. in 13. stol.) so začeli med Gospodove praznike vpletati godove svetnikov. Liturgično opravilo v nedelje se je čim dalje tem večkrat vršilo v čast svetnikom. V 14. stol., ko so bili papeži v Avignonu, so godovi svetnikov izpodrinili do malega vse nedelje. V večje praznike o nedelji ni bilo sploh nobenega spomina. S tem je v duhovnikih in vernikih ginilo umevanje cerkvenega leta: ljudje so praznovali godove svetnikov, a so se premalo spominjali skrivnosti iz življenja Gospodovega. Odtod želje po reformi v liturgični molitvi, ki so se v 16. stoletju pogosto pojavljale. Z reformo se je bavil cerkveni zbor tridentinski v zadnjih letih (1562. in 1563.), pa je ni dovršil, ampak je začeto delo prepustil rimski stolici. Papež sv. Pij V. je nato izdal nanovo urejeni brevir in misal (l. 1568. in 1570.). Eno izmed načel, ki so ga pri preosnovi vodila, je bilo: *n e d e l j a m n a j s e v r n e n j h z n a č a j!*⁵

Da je to bilo mogoče izvesti, je Pij V. omejil oficije svetnikov. Nekaj godov je sploh izpustil; za druge, ki so se prej praznovali ritu duplici, je določil ritum semiduplicem ali ritum simplicem. Ob enem pa je nedelje razdelil v dve vrsti: *dominicae maiores et dominicae minores seu dominicae per annum*.

Dominicae maiores so one nedelje, v kateré se pripravljamo na praznovanje največjih skrivnosti v življenju Gospodovem ali v katere obhajamo spomin teh skrivnosti; to so adventne nedelje in vse od septuagesime naprej do bele nedelje, pa binškožna in presv. Trojice nedelja.

Dominicae maiores pa niso vse med seboj enake, ampak se ločijo v *dominicae maiores I. classis et dominicae maiores II. classis*. Nedelje prvega reda, I. classis, so: prva adventna, prva postna, tiha, cvetna, veliko-nočna, bela, binškožna in presv. Trojice nedelja. Te se ne umaknejo nobe-

¹ Const. Apost. VIII. 33; ed Funk. 539.

² Cf. Conc. Agathense (a. 506) c. 47; Conc. Aurealense I. (a. 511) c. 28 = c. 64. 65. dist. 1, de consecr.

³ »Nos vero, sicut accepimus die dominico resurrectionis... officia cavere debemus, differentes etiam negotia, ne quem diabolo locum demus.« De orat., c. 23. (Migne, P. L. 1, 1191).

⁴ Cf. Wernz III. n. 401.

⁵ B ä u m e r, Geschichte der Breviers, 296. 370. 373. 442.

nemu prazniku. Vse druge dominicae maiores so II. classis, prerine jih v liturgiji samo praznik prvega reda.¹

V nedelje prvega reda torej ni mogel več izpasti nedeljski oficij in sv. maša; pa tudi v nedelje drugega reda se to le redko zgodi. A navadne nedelje med letom so tudi po reformi Pija V. le malokdaj prišle na vrsto.

Število svetniških godov se je od dobe Pija V. do danes znatno pomnožilo; vrhu tega posamezne dieceze časté tudi svoje posebne svetnike; in tako so mašniki skoraj le izjemoma tu in tam molili officium de dominica per annum. To je bil razlog, da je papež Pij X. povzel od Pija V. začeto reformo in jo izvedel do kraja po Const. Divino afflatu 1. nov. 1911 in Motu proprio Abhinc duos annos 23. okt. 1913.²

Vodilno načelo Pija X. v tej reformi je bilo isto kakor Pija V.: nedelja bodi Gospodov dan, in nedeljski oficij s sveto mašo naj izlaha ne odpade. »Secundum priscam Ecclesiae consuetudinem ne facile Officia Dominicarum praetermittantur.«³ Po tem načelu je papež Pij X. odredil:

a) Pravilo, da se nedelje I. reda ne umaknejo nobenemu prazniku, nedelje II. reda pa samo praznikom I. reda, velja tudi zanaprej; toda med nedelje I. reda se štejejo poslej tudi druga, tretja in četrta v postu.⁴

Navadne nedelje med letom se umikajo samo praznikom Gospodovim in godovom I. in II. reda, če pridejo slučajno na ta dan; če ima kateri teh praznikov ali godov osmino, je osmi dan oficij in maša o nedelji, ne pa o osmini.⁵

b) Za noben praznik, tudi Gospodov ne, se za stalno ne sme določiti nedelja. Prazniki I. in II. reda, ki se kako leto slučajno ne morejo obhajati na svoj dan, se prelože na drugi dan, a nikoli na nedeljo.⁶

c) Kadar se v nedeljo zavoljo višjega praznika ne more brati nedeljska maša, mora prvi prosti dan med tednom biti maša o nedelji in tisti dan (in feria, in qua reponenda est Missa Dominicae) niso dovoljene drugačne tihe maše (votivna ali črna). Prav to velja o nedeljski maši, ki se mora časih na prejšnjo soboto preložiti (Dominica anticipanda).⁷

§ 3. Ferije.

1. Z nedeljo v zvezi so dnevi med tednom ali ferije. Zakaj so kristijani za delavnike izbrali besedo »feria«, ni dognano: verjetno pa je, kar beremo v brevirju v god sv. Silvestra

¹ Rubr. gen. brev. IV. et duae tabellae ex rubr. gen. brev. excerptae.

² A. A. S. 1911, 633; 1913, 449.

³ Motu proprio 23. oct. 1913, n. I.

⁴ Motu proprio 23. oct. 1913, n. I.

⁵ Rubr. ad normam C. »Divino afflatu« III, 2; C. R. 28. oct. 1913, II, 2 (A. A. S. 1913, 460).

⁶ Motu proprio 23. oct. 1913, n. I.; C. R. 28. oct. 1913, IV, 1.

⁷ Rubr. ad norm. C. »Divino afflatu« X, 2; C. R. 6. dec. 1912 ad 1 (A. A. S. 1912, 728).

papeža, da so hoteli s to besedo označiti, »clericos (christianos) abiectâ ceterarum rerum cura uni Deo prorsus vacare debere«. Splošno je prišlo to poznamenovanje v tretjem stoletju v navado.¹

Po judovskem običaju so šteli dneve od sobote naprej. Nedelja je bila torej prvi dan po soboti, dies una (prima) sabbati²; ponedeljek je bil drugi dan, feria secunda, torek feria tertia itd. Zadnji dan v tednu so imenovali soboto ali pa »feria septima«.

2. Od nekdanj so med ferijami odlikovali v liturgiji **postne dneve**. To so bili:

a) Sreda, petek in sobota. Že »Doctrina duodecim apostolorum«, spis s konca prvega stoletja, veli: »Jeiuante quarta et sexta (die sabbati).«³ Vsak teden je bil torej v sredo in petek post. Postili so se popoldne do treh, ne pa, kakor v dneve strogega posta, do solčnega zahoda. Oba postna dneva so se zbirali tudi k božji službi; bila je »statio«.⁴

Beseda **statio** znači prvotno dnevno vojaško stražo. Ker pa je krščansko življenje militia Christi, so že v stari dobi zaznamovali z besedo »statio« tiste dneve, v katere je treba Bogu posebe služiti z molitvijo in dobrimi deli. »Statio de militari exemplo nomen accipit, nam et militia Dei sumus«, piše že Tertulijan, ko pripoveduje, da nekateri v štacijske dni (stationum diebus) zavoljo spokornega značaja teh dni niso prejemali sv. evharistije.⁵

V Rimu so bili štacijoni že v 3. stoletju v navadi. Sv. Gregorij Veliki je stari običaj iznova uredil, da se je pobožnost bolj slovesno vršila.⁶ Spored liturgičnemu opravilu v starih časih je bil tale: Duhovščina in ljudstvo so se zbrali v kaki cerkvi, blizu tam, kjer je bil tisti dan štacijon; ko so opravili molitev nad zbrano množico (super collectam), so šli v procesiji, pojoč litanije in himne, v štacijskone cerkev; tu je bila sv. maša s homilijo. To zbiranje (collecta) v drugi cerkvi in procesija se je opustila v dobi avignonškega prognanstva; slovesno liturgično opravilo v štacijskih cerkvah pa se je ohranilo do danes. V rimskem misalu (v Proprium Missarum de tempore) je v dobi od prve adventne nedelje do sobote po binkošti 83 dni, v katere je na čelu mašnega formularja povedano, v kateri rimski cerkvi je »statio«, slovesno liturgično opravilo. Izven Rima obhajamo »štacijon« sv. Marka dan in križev teden. Te dni se pri nas vrši služba božja prav tako, kakor se je vršila v starih časih tiste dni, ko je bil štacijon.⁷

Zakaj so kristijani izbrali uprav sredo in petek za dneva pokore in molitve, nam pove sv. Avguštin, ko piše: »Cur autem quarta et sexta maxime ieiunet Ecclesia, illa ratio reddi videtur, quod considerato Evangelio, ipsa quarta sabbati, quam vulgo quartam feriam vocant, consilium reperiuntur ad occidendum Dominum fecisse Judaei... (Sexta sabbati passus est Dominus); quapropter et ipsa sexta recte ieiunio deputatur.«⁸

¹ Cf. e. gr. Tertullian., De jejuniis c. 2; Migne, P. L. 2, 956.

² Cf. Act. Ap. 20, 7; Matth. 28, 1.

³ Doctrina duodecim apost. c. 8. (Rauschen, Florileg. I. 18).

⁴ Tertullian., de ieiun. cc. 2. 14. (Migne, P. L. 2, 956. 973).

⁵ De oratione cc. 14. 19.

⁶ Joannes Diac. in vita S. Gregor. M. 1. 2, n. 18; Migne P. L. 75, 94.

⁷ Nilles, Kalendarium II° 61—64; Grisar, Geschichte Roms u. d. Paepste I. n. 514.

⁸ Epist. 36, n. 30 (ed. Maur. Venetiis 1729, II. 80); isti razlog navaja tudi c. 16, dist. 3 de consecr.

Razun v sredo in petek so se v rimski Cerkvi postili tudi v s o b o t o. Papež Inocencij I. (401—417) piše o tej navadi: »Če zavoljo vstajenja našega Gospoda Jezusa Kristusa praznujemo nedeljo ne samo na Veliko noč, ampak vsak teden, in če se v petek zavoljo trpljenja Gospodovega postimo, tudi sobote ne smemo izpuščati, ker je to dan med žalostjo in veseljem. Znano je, da so apostoli ta dva dni žalovali in se iz strahu pred Judi skrivali; brez dvoma so se ta dva dni tudi postili...«¹ — V v z h o d n i Cerkvi se v soboto niso postili.²

Po sedanjem cerkvenem pravu je samo še za petek ukazano zdržati se mesnih jedi.

Pobožna navada, da kristjani soboto posebno posvečujejo v čast preblaženi Devici Mariji, sega nazaj v 10. stoletje, če ne še dalje. V 11. stoletju je sv. Peter Damianski Mariji v čast posebno razširil officium parvum b. Mariae; Pij V. je oficij sprejel tudi v brevir pod naslovom: officium s. Mariae in sabbato.³

b) **Kvatrni dnevi.** Kedaj so se začeli v rimski Cerkvi kvatrni dnevi, v 3. stoletju ali že prej, ne vemo. Leon Vel. jih imenuje »apostolicae traditiones«. Liber Pontificalis nam poroča, da je kvatrni post ukazal papež Kalist I. († 222): »Hic constituit ieiunium die sabbati t e r in anno fieri.«⁴ Iz tega poročila je razvidno, da so od kraja bili v navadi samo t r i j e tedni s tremi postnimi dnevi. Četrty teden, in sicer v početku posta, so dodali v 4. ali 5. stoletju; od takrat imamo »quatuor tempora«.

Nekateri mislijo, da so bile p o v o d kvatrnim dnem one »f e r i a e«, v katere so stari Rimljani, trikrat na leto, s posebnimi obredi prosili bogove za blagoslov na polju. To so bile »feriae messis« ob žetvi v juniju, »feriae vindemiales« ob trgatvi med 19. avgustom in 21. septembrom in »feriae sementinae« v decembru, ko je bila nova setev že v zemlji. Tudi namen kvatrnim dnem je bil bajé od kraja isti kakor pri Rimljanih ob imenovanih ferijah. Papež Leon Vel. je označil ta namen kvatrnega posta v decembru: »Decimi mensis celebrandum esse ieiunium, quo pro consummata perceptione omnium fructuum dignissimo largitori eorum Deo continentiae libamen offertur.«⁵

Drugi ugovarjajo tej misli in dokazujejo, da je Cerkev prvotno uvedla kvatrni post nezavisno od starorimskega običaja; polagoma pa da so kvatrni dnevi dobili tisti pomen, o katerem govori Leon Vel.⁷

¹ Epist. ad Decentium Ep. Eugub. a. 416; Migne, P. L. 20, 555; c. 13, dist. 3, de consecr.

² Peregrinatio Silviae, c. 27, 1; 44, 1 (ed Geyer, pg. 87, 95).

³ Gatterer, Ann. liturg.³ 120.

⁴ Serm. 1, de ieiun. decimi mensis; Migne, P. L. 54, 171.

⁵ Lib. Pontif., ed. Duchesne I. 141.

⁶ Serm. 2, de ieiunio decimi mensis; in Breviar. Rom. Dom. III. Adv., 1. 4; Migne, P. L. 54, 172.

⁷ L. Fischer, Die kirchlichen Quatember. München 1914, 24—42.

Papež Gelazij (492—496) je ukazal, da naj se kvatrnó soboto, to je, v vigiliji med soboto in nedeljo, posvečujejo novi diakoni in mašniki.¹

Od takrat verno ljudstvo v kvatrne dni ne prosi in ne hvali Boga samo za blagoslov na polju, ampak moli tudi, da bi Bog dal sv. Cerkvi dobrih mašnikov.

V Rimu je kvatrne dni bila tudi štacijska procesija; in kvatrnó soboto so praznovali z vigilijo. Na to vigilijo nas še spominja pet lekcij pri sv. maši; prvotno jih je bilo dvanajst, in zato so kvatrnó soboto imenovali »sabbatum in duodecim lectionibus.«²

Prvotno so bili kvatrní dnevi samo v Rimu v navadi. V dobi Karolingov je sprejela to šego vsa zahodna Cerkev; vendar pa od kraja niso imeli povsod ob istem času kvatrnega posta: še le papež Gregorij VII. (l. 1078) in njegov naslednik Urban II. je (l. 1095) določil, da naj bodo kvatrní tedni: po prvi nedelji v postu, binkoštní teden, teden po prazniku Povišanja sv. križa (14. sept.) in po tretji adventní nedelji.³

Ker je liturgično opravilo kvatrne sobote trajalo do v nedeljo zjutraj, je kvatrnó nedeljo odpadla božja služba. Zato se v seznamkih evangelijskih perikop iz dobe Karolingov nedelja po kvatrní soboti imenuje *Dominica v a c a n s*. Pozneje so za nedeljo določili poseben oficij in mašo, a evangelij za kvatrnó nedeljo v adventu in postu je isti kakor za soboto.⁴

V srednjem veku je v nemških deželah prišlo v navado, da so se kvatrne dni, zlasti kvatrnó nedeljo, posebe spominjali tudi vernih duš v *v i c a h*.⁵ Ta običaj se je ohranil do naših časov tudi pri nas v onih krajih, ki so bili nekdanj bolj pod nemškim vplivom.

c) Štiridesetdanski post. O tem bomo posebe govorili pri velikonočni dobi.

3. Kakor nedelje, delimo v liturgiji tudi ferije v *maiores* in *minores*. Večje ferije, *feriae maiores*, so: adventne, postne, kvatrne in ponedeljek prošnjega tedna. Vse druge ferije so *minores*, katere prerina vsak god (tudi *festum simplex*) in vsaka vigilija, ne da bi se jih spominjali v oficiju ali pri sv. maši (edino fer. III. in IV. prošnjega tedna ima komemoracijo pri sv. maši).

Feriae maiores pa so dvojne vrste: *feriae privilegiatae*, in *feriae non privilegiatae*. *Privilegiatae* se imenujejo one ferije, ki imajo vselej svoj oficij in se ne umaknejo pred

¹ Gelasii Epist. ad episcopos Lucaniae, c. 11.; Migne, P. L. 59, 52.

² O kvatrnih dneih gl. *Grisar*, *Gesch. Roms u. der Päpste im Mittelalter*. I. (Freib. i. Br., 1901) n. 509, 510, pg. 768—771; *Nilles*, *Kalendarium II*² pg. 510 sq; *Kellner*, *Heortologie*², pg. 137 sq; *A. de Waal*, *Geist und Geschichte der Quatember*, Mainz 1911; *L. Fischer*, *Die kirchlichen Quatember*, München 1914.

³ c. 4 D. 76.

⁴ *Beissel*, *Entstehung der Perikopen des röm. Messbuches*, Freiburg i. Br. 1907, 130.

⁵ *L. Fischer*, *Die kirchl. Quatember*. München 1914, 206—212.

nobenim praznikom; to so: pepelnična sreda, in ponedeljek, torek in sreda velikega tedna (zadnji trije dnevi velikega tedna se štejejo med praznike, festa duplicia primae classis).

Feriae maiores brez privilega pa so: adventne, postne, kvatrne ferije (v septembru) in ponedeljek prošnjega tedna. Te ferije imajo svoj oficij samo tedaj, če je tisti dan festum simplex, umaknejo pa se vsakemu drugemu godu; vedno pa je o teh ferijah komemoracija v oficiju in pri maši.

Da bi se bolj varoval liturgični značaj tudi nepriviligiranih večjih ferij, je odredil Pij X., da se v postu, kvatrne dni in v ponedeljek prošnjega tedna ne smejo brati privatne votivne ali črne maše; dovoljena pa je izjema za postni čas, ko se prvi prosti dan v vsakem tednu smejo vršiti tihe črne maše (prima die libera in *Kalendario ecclesiae*, in qua Missa celebratur). Če pa je v imenovane ferije festum duplex maius vel minus, ali semiduplex (ne duplex I. vel II. classis), je sv. maša »ad libitum vel de festo cum commemoratione ultimoque evangelio feriae, vel de feria cum commemoratione festi«.¹

§ 4. Prazniki vobče.

Pojem praznika. Praznik je dan, čigar liturgično opravilo (oficij) je posvečeno v čast določeni osebi. Nedeljski in ferijalni oficij je namenjen vobče Bogu v čast. Praznik pa se v tem loči od drugih liturgičnih dni, da v prazničnem oficiju neposredno častimo kako sv. osebo: Jezusa Kristusa ali preblašeno Devico Marijo ali svetnike.

Počitek od dela in zunanja slovesnost nista potrebna za praznike v liturgičnem pomenu. Ljudstvo pa umeva praznik tako, da ta dan delo počiva in se sv. opravilo vrši slovesno.

Odkod prazniki. Ko vprašamo, odkod prazniki, treba dobro ločiti vzrok in povod.

Vzrok, zakaj se prazniki obhajajo, je dvojen: objektivni in subjektiven. Objektivni vzrok je praznikov objekt, velike resnice in dogodki, ki so jim prazniki posvečeni. Subjektivni vzrok pa je pobožnost sv. Cerkve in krščanskega ljudstva do Odrešenika Jezusa Kristusa in do svetnikov. Če se strneta oba vzroka, objektivni in subjektivni, ljudje kar sami od sebe začno nekatere dni praznovati v spomin na pomenljive dogodke.

Povod (occasio), da se je začel kak praznik, je bil lahko različen: a) sila ali potreba cele Cerkve ali posameznih pokrajin: tak je bil povod prazniku varstva sv. Jožefa; b) posebna pomembnost hudih časih: povod prazniku Marijinega Imena in sv. rožnega venca; c) nadnaravna prikažen in razodetje privatnim osebam: povod prazniku bl. D. Marije lurške in prazniku

¹ Rubr. ad norm. C. »Div. affl.«, X. 2.

presv. Srca Jezusovega; d) stare poganske šege: povod procesiji na sv. Marka dan.¹

Mogoče, da povod (occasio) prazniku ni zgodovinski, ampak posnet po legendi; tako sedaj sodijo o prazniku Translationis domus lauretanae. A če ločimo vzrok in povod, nas to ne more motiti. Cerkev, ki praznik dovoli ali odobri, ne trdi, da je dejstvo, ki je povod prazniku, tudi resnično; ampak, če so za dejstvo dokazi, Cerkev ne brani, da to verujemo fide humana. Absolutno častimo samo osebe, prebl. Devico Marijo in svetnike, in zato je objekt absolutnega češčenja vedno resničen; podobe, sv. kraje, sv. ostanke pa častimo samo relativno in pogojno, t. j., imamo jih v časteh, v kolikor nam predstavljajo sv. osebo, ali so z njo v zvezi, in pod samo ob sebi umevnim pogojem, da je razmerje med sv. osebo in stvarjo resnično.²

Število in redukcija praznikov. Prazniki se niso pojavili vsi obenem, ampak nekateri prej, drugi pozneje. Najstarejši praznik je Velika noč; obhajali so jo že v prvem stoletju. Med drugim in četrtem stoletjem so prišli v navado: Binkošti, Epifanija, Božič in Vnebohod. Od 5., zlasti pa še od 7. in 8. stoletja naprej je število praznikov hitro naraščalo. V kanoničnem pravu imamo dva imenika zapovedanih praznikov, enega iz 12., drugega iz 13. stoletja.³ Po drugem imeniku (iz l. 1232.) je bilo z nedeljami vred do 94 dni v letu, ko je moralo počivati hlapčevsko delo. Razun praznikov, ki so jih obhajali v vsej Cerkvi, so imele posamezne dieceze še svoje posebne praznike, ki so jih škofje določevali.⁴ Odtod je umevno, da je bilo v nekaterih krajih z nedeljami vred nad 100 prazničnih dni v letu.

Množina praznikov ob koncu srednjega veka je bila povod, da so jih ljudje polagoma manj posvečevali. Vdajali so se lenobi in razuzdanosti in so Boga v praznike, ko bi ga morali bolj častiti, samo bolj žalili. Čule so se tudi tožbe, da siromaki zavoljo toliko prazničnih dni ne morejo več zaslužiti za vsakdanji kruh. To je bil vzrok, da je papež Urban VIII. l. 1642. število prazničnih dni omejil in izdal imenik, v katerem našteva za vso Cerkev zapovedane praznike; škofo pa opominja, naj poslej zavoljo edinosti v Cerkvi ne vpeljujejo več nobenih posebnih praznikov v svojih diecezah.⁵

Po imeniku Urbana VIII. so razun nedelj zapopadeni prazniki: Nativitas D. N. J. Ch., Circumcisio, Epiphania, Resurrectio cum duabus sequent. feriis, Ascensio, Pentecoste cum duabus sequent. feriis; Fest. SS. Trinitatis, Solemnitas Corp. Chr., Inventio S. Crucis; Purificatio, Annunciatio, Assumptio,

¹ Cf. Gatterer, *Annus liturgicus*,³ 125—127.

² Cf. P i i X. *encycl.* 8. sept. 1907, de modernistarum doctrinis p. II, n. 6.

³ c. 1, dist. 3 de consecr.; c. 5, X 2, 9.

⁴ c. 5, X 2, 9.

⁵ C. 'Universa per Orbem' 13. sept. 1642; Decr. auth. C. R. n. 812.

Nativitas Deiparae Virginis; Dedicatio S. Michaelis Arch., Nativitas S. Joannis Bapt., Fest. SS. Petri et Pauli, S. Andreae, S. Jacobi, S. Joannis Evg., S. Thomae, SS. Philippi et Jacobi, S. Bartholomaei, S. Matthaei, SS. Simonis et Judae, S. Mathiae, S. Stephani Protom., SS. Innocentium, S. Laurentii M., S. Silvestri P. Cf., S. Josephi C., S. Annae, Solemnitas OO. Sanctorum; solemnitas unius ex principalioribus Patronis in quocumque regno sive provincia, et alterius pariter principalioris in quacumque civitate, oppido vel pago, ubi hos Patronos haberi et venerari contigerit'.

Ta seznamek praznikov je še sedaj praktičnega pomena; zakaj vse našete praznične dni morajo župniki opraviti sv. mašo pro populo.¹ Prištetni je tem dnevem še praznik *Immaculatae Conceptionis B. V. M.*, ki ga je za vso Cerkev ukazal papež Klemen XI. l. 1708. O prazniku sv. Jožefa je pomniti, da je treba opraviti sv. mašo pro populo 19. dan marca, ne pa na patrocinijski sv. Jožefa, v sredo pred 3. nedeljo po Veliki noči.²

V 18. stoletju je rimska stolica redukcijo praznikov nadaljevala. Benedikt XIII. je l. 1727. skrčil število prazničnih dni za Španško, Benedikt XIV. pa l. 1754. za Avstrijo.

Po tej novi redukciji so praznovali v Avstriji razun nedelj: Božič, Novo leto, Sv. tri kralje, Vnebohod, Telovo, pet Marijinih praznikov, god sv. Petra in Pavla, Vseh svetnikov in glavnega patrona v vsakem kraju. Vsi drugi, v pismu Urbana VIII. naštetih prazniki so bili poslej samo s o p r a z n i k i: ostala je dolžnost, iti k sv. maši, bilo pa je dovoljeno te dni delati. A kmalu se je pokazalo, da se obvezna sv. maša in delo ne dá lahko združiti. Zato je papež Klemen XIV. na prošnjo cesarice Marije Terezije l. 1771. sopraznike odpravil, obenem pa odredil, da bodi v Avstriji poleg praznikov, ki jih je določil Benedikt XIV., še sv. Štefan in velikonočni in binškočni ponedeljek zapovedan praznik.

Prav tako kakor v Avstriji so bolj ali manj omejili število praznikov tudi v drugih deželah. Za Francosko je papež Pij VII. radi novih, nasilnih razmer po revoluciji l. 1802. določil, da se obhajajo med tednom samo: Božič, Vnebohod, Veliki Šmaren in god vseh svetnikov.³ Tako je bilo tudi v Iliriji, ko so tu gospodovali Francozi.⁴ Po odhodu Francozov so bili zopet vpejani stari prazniki.

Z a d n j o r e d u k c i j o praznikov je izvršil papež Pij X. l. 1911.⁵ Kot vzrok za redukcijo navaja papež v svojem pismu premenjene časovne razmere. Ker ne obhajajo povsod istih praznikov, je to neprilичno za ljudi, ki v naši dobi hitro potujejo iz kraja v kraj. Močno razvita trgovina, se zdi, da nekoliko

¹ C. R. 18. oct. 1818 n. 2592 ad 4; 9. mai 1857 n. 3042 ad 6.

² C. R. 16. dec. 1914; A. A. S. 1915, 27.

³ Veliki Šmaren je ostal, ker je bil ta dan Napoleonov rojstveni dan in zato narodni praznik.

⁴ Director. dioec. Labacen. a. 1812 (Izvestje muz. dr. 1909, 169).

⁵ Motu proprio »Supremi disciplinae« 2. jul. 1911 (A. A. S. 1911, 305).

trpi radi prevelikega števila praznikov. Če bo manj prazničnih dni, bo radi velike, vedno naraščajoče draginje ustrezno tudi onim, ki si z delom služijo svoj kruh.

Zato ukazuje papež, da bodi poslej razun nedelj samo osem zapovedanih praznikov v letu, namreč: Božič, Novo leto, Sv. trije kralji, Vnebohod; Brezmadežno spočetje prebl. D. M. in Veliki Šmaren; god sv. Petra in Pavla in Vseh svetnikov. Za Avstrijo je sv. oče s pismom 17. dec. 1911. dovolil, da je sv. Rešnjega Telesa dan zapovedan praznik kakor doslej.

S to določbo prenehajo prazniki *p a t r o n o v* in vsi partikularni, *k r a j e v n i* prazniki. Če so torej kje imeli doslej kak poseben, zaobljubljen praznik (*festum ex voto*), poslej ni več dolžnosti, ta dan iti k sv. maši. Zunanjo slovesnost pa škofje lahko prelože na naslednjo nedeljo.¹

Vendar pa namen papežev ni bil, da bi se odpravljeni prazniki popolnoma zatrli; nasprotno, sv. oče hoče, da bi se ti dnevi v cerkvah prav tako slovesno praznovali kakor doslej. Zato je papež tudi ukazal, naj dušni pastirji ne nehajo ljudi izpodbujati, da bi se tudi vprihodnje te dni kolikor mogoče udeleževali sv. maše. Prenehala je samo dolžnost, biti te dni pri sv. maši, in sicer zlasti zato, ker so mnogi to zapoved kršili.

Da bi verno ljudstvo tudi vprihodnje te dni rajše praznovalo, je papež škofom dovolil, da smejo dati izpregled od postne postave (a lege ieiunii et abstinentiae), če pride na tak dan post.²

Razne vrste praznikov. Praznike ločimo:

1. **Po obredu** (*ritus*): v *festā duplicia* (I. classis, II. classis, *duplicia maiora et minora*), *semiduplicia*, *simplicia*.

Do Pija V. so ločili samo *festā simplicia*, *semiduplicia*, *duplicia*. Pij V. je v novem brevirju (l. 1568.) razdelil *duplicia* v *dupl. I. classis*, *dupl. II. classis*, in *duplicia* ‚per annum‘; Klemen VIII. je l. 1602. *duplicia per annum* ločil v *duplicia maiora* in *minora*.³

2. Gledé na zunanje praznovanje se delé prazniki v *festā cum feriatione* in *festā sine feriatione*. *Festā cum feriatione* ali *festā feriata* so vsi oni dnevi, ki so v imeniku Urbana VIII. iz leta 1642. naštetí kot *zapovedani prazniki*.

Po motuproprio Pija X. »Abhinc duos annos« iz l. 1913. so v tem seznamku črtali praznik sv. Silvestra, dodali pa so dva praznika, ki sta se do tedaj obhajala na določeno nedeljo, sedaj pa jima je določen stalen dan v tednu, oziroma v mesecu, to je praznik sv. Jožefa, variha vesoljne Cerkve, in god sv. Joahima.

3. Če je v čast isti osebi posvečenih več dni v letu, je praznik večji ali manjši, kakor je praznični dogodek ali objekt bolj ali manj pomenljiv. Po objektu, dogodku ali skrivnosti,

¹ C. Conc. 8. aug. 1911 (A. A. S. 1911, 391).

² C. Conc. 3. mai. 1912 (A. A. S. 1912, 340).

³ Bäumer, *Gesch. des Breviers*, 499.

katere se spominjamo na praznik, ločimo: *festā primāria* in *festā secundāria*. Med prazniki Gospodovimi je n. pr. praznik presv. Srca Jezusovega in presv. Rešnje Krvi *festum secundarium*. Smrtni dan svetnikov, *dies natalitia*, praznujemo kot prvi in glavni praznik; spomin na dogodek, da so našli ali prenašali svetinje, pa obhajamo kot drugotni praznik.

Kongregacija sv. obredov je izdala avtentični imenik, v katerem našteva *festā primāria* in *festā secundāria*;¹ imenik je dodan brevirju ob koncu rubrik.

4. Z ozirom na **osebo** (*dignitas personae*), kateri je praznik posvečen, delimo praznike v štiri vrste: v praznike Gospodove, v praznike prebl. D. M., angelov in svetnikov.

Med Gospodove praznike se štejejo tudi Binkošti, praznik presv. Trojice, posvečevanje cerkve in obletnica posvečevanja.²

Ker Cerkev prebl. D. M. posebe časti (*cultu hyperduliae*), so Marijini prazniki prvi za Gospodovimi, in se ločijo od praznikov svetnikov kot svoja posebna vrsta.

Angelom na čast imamo god angelov varihov in praznik sv. Mihaela.

Med prazniki svetnikov imajo prednost pred drugimi: praznik sv. Janeza Krst., sv. Jožefa in prazniki apostolov in evangelistov. Sv. mučenci, spoznavavci, sv. device in vdove se gledé osebné prednosti (*dignatis personalis*) štejejo vsi v eno vrsto.

5. Po **kraju**, kjer se praznik obhaja, ločimo: praznike v e - s o l j n e C e r k v e in p o s e b n e ali partikularne (*festā Ecclesiae universalis et festā particularia seu propria*).

Posebni ali partikularni prazniki se obhajajo ali v posameznih deželah, ali škofijah, ali v mestih, župnijah, v redovnih družinah ali tudi samo v posamezni cerkvi.

a) Posebni prazniki (*festā propria*) posameznih diecez so: *Dedicatio ecclesiae cathedralis eiusque Anniversarium*; *Dedicatio omnium ecclesiarum dioeceseos*, si *collective recolatur, eiusque Anniversarium*; *Titulus ecclesiae cathedralis*; *Patronus principalis dioeceseos, provinciae, nationis*; *Patronus principalis civitatis episcopalis*; godovi svetnikov, ki so bili z diecezo v posebni zvezi, ker so tu živeli ali delali ali umrli, ali od katerih se hranijo v diecezi velike, avtentične svetinje.³

Posvečevanje stolne cerkve in patron (*titulus*) stolne cerkve, patron dieceze, dežele, naroda se praznujejo v vsej škofiji kot *festum* I. cl. *primarium, cum octava*; za redovnike, ki imajo svoj poseben koledar, so ti prazniki sicer I. reda, a brez osmine.

Patron škofijskega mesta se praznuje v mestu kot praznik I. reda, z osmino; izven mesta kot dupl. mai. Za redovnike velja isto pravilo kakor pri prejšnjih praznikih.⁴

¹ C. R. 27. avg. 1893 n. 3810.

² C. R. 4. febr. 1896 n. 3881. Rubr. ad norm. C. »Div. affl.«, IX., 1.

³ C. R. 12. dec. 1912; A. A. S. 1913, 67.

⁴ C. R. 9. jul. 1895 n. 3863; Rubr. ad norm. C. »Div. Affl.« IX, 2. 4; C. R. 28. febr. 1914 (A. A. S. 1914, 118).

b) Posebna praznika posameznih cerkva sta: *Dedicatio ecclesiae eiusque Anniversarium, Titulus ecclesiae*; oba se obhajata kot festum I. cl. cum octava.

Po rubrikah, posnetih iz konstitucij »Divino afflatu« z dne 1. nov. 1911 in »Abhinc duos annos« 23. okt. 1913, je kongregacija sv. obredov nanovo uredila diecezanske koledarje in črtala v njih vse one godove, ki niso »festa stricte propria dioeceseos«. Če pa se kateri izmed odpadlih godov v kaki cerkvi praznuje kot »festum stricte proprium« (ratione tituli vel patronatus vel insignis reliquiae), tam je tudi vpihodnje dovoljen posebni officij, kakršen je bil doslej v navadi (ex proprio dioeceseos vel ex appendice pro aliquibus locis).¹

c) Posebni prazniki (festa propria) redovnih družin so: Obletnica posvečevanja redovnih cerkva; Titulus principalis, t. j. svetnik ali skrivnost, po katerem se red imenuje; god sv. ustanovnikov; godovi redovnih svetnikov in drugi godovi, ki so v posebni zvezi z redom.²

Opomba »de festorum praestantia«.³ Če hočemo presoditi, kateri praznik je liturgično večji (festum nobilius), je treba najprej vpoštevati obred (ritus). Ob enakem obredu se gleda na zunanje praznovanje (maior solemnitas, scilicet si festum celebretur cum feriatione, etiam in foro reducta vel sublata, aut cum Octava). Če je obred isti in enako tudi zunanje praznovanje, odločuje o bje k t (dogodek, skrivnost), kateri praznik je večji: festa primaria gredo pred festa secundaria. Kadar je tudi objekt iste vrste, se je ravnati po osebni prednosti (dignitas personalis) in sicer po tem-le redu: prazniki Gospodovi, Marijini, angelov, sv. Janeza Krst., sv. Jožefa, sv. apostolov in evangelistov. Nazadnje se vpoštevata tudi »proprietates festorum«: festa propria, posebni prazniki v škofiji, v določeni cerkvi imajo prednost pred drugimi v vsakem oziru enakimi godovi. Izvzete pa so privilegirane nedelje, ferije, oktave, vigilije in prazniki I. reda vesoljne Cerkve, ki se smatrajo za »festa propria uniuscuiusque loci«.

§ 5. Vigilije in oktave.

Vigilija je priprava na praznik, oktava je nadaljevanje praznika.

I. Vigilije.

1. Vigilije v stari dobi. Vigilija pomeni prvotno četrti del noči, čas ene nočne straže pri rimskih vojaki. Jezus Kristus je rabil besedo v tem pomenu, ko je govoril (Luc. 12, 37, 38): blagor njim, ki jih bo Gospod ob svojem prihodu našel čuječe, naj že pride ob drugi ali tretji nočni straži (in secunda vigilia, in tertia vigilia).

Kristus sam je po noči molil, in tudi vernikom je ukazal, naj čujejo in molijo (Marc. 13, 32). Radi Gospodovega zgleda in njegove zapovedi, v dobi preganjanja pa tudi zavoljo varnosti so se kristijani prvih časov po noči pred nedeljami in prazniki zbirali na sv. krajih in čuli v molitvah. Ker je služba kristjanov »militia Christi«, so te svoje nočne shode k molitvi in evhari-

¹ C. R. 6. dec. 1912, ad 4 (A. A. S. 1912, 729).

² C. R. 12. dec. 1912 (A. A. S. 1913, 67).

³ Rubr. ad normam C. »Divino Afflatu« tit. II: Additiones et Variationes tit. II.

stični daritvi imenovali *vigilije*, dočim so dnevne liturgične shode poznamenovali z besedo *statio*.¹

V stari dobi, ko še ni bilo toliko praznikov, so se z *vigilijo* pripravljali na vse nedelje in praznike Gospodove, in do 5. ali 6. stoletja tudi na vse godove svetnikov, mučencev. Slovesne ali velike *vigilije* so trajale drugo in tretjo nočno stražo, to je po naše od 9. ure zvečer do 3. zjutraj. Manjše *vigilije* so se začenjale o polnoči in končale ob zori.

Vzorec liturgičnega opravila ob *vigilijah* iz starih časov se nam je ohranil v molitvah velike sobote in binkoštna sobote. Najbolj slovesno so praznovali velikonočno *vigilijo* (*nox magna*).²

V postnem času, ko so se kristijani že tako zbirali k božji službi, ni bilo *vigilij*. Odtod tudi sedaj v postnem času, v adventu, v kvatrne dni pri oficiju ni nobenega spomina o *vigilijah* (pač pa pri sv. maši).³

Ob *vigilijah* so se v stari dobi postili do končane dnevne liturgije, donec *statio solveretur*.⁴ Tudi sedaj še velja pravilo: *vigiliae ieiunantur*.⁵ Posta ni ob *vigilijah* v času duhovnega veselja, namreč v *vigilijo* pred Epifanijo in pred Vnebohodom. Izvzeta je za splošno Cerkev tudi *vigilija* pred praznikom Brezmadežnega spočetja prebl. D. M.; to *vigilijo* je namreč za vso Cerkev ukazal šele Leon XIII. 30. nov. l. 1879., in sicer brez posta. Pri nas v Avstriji je ta dan post, to pa ex voto iz l. 1664. Cesar Leopold I. se je bil to leto v sporazumu z deželnimi stanovni obrnil do papeža Aleksandra VII. s prošnjo, naj dovoli, da bo v Avstriji 8. decembra za večne čase zapovedan praznik, prej ta dan pa zapovedan post.

V *vigilije* torej je po splošni cerkveni zapovedi post; vendar pa je rimska stolica za *vigilije* pred tistimi dnevi, ki niso več zapovedani prazniki, dala izpregled od posta, ali je post vsaj olajšala. Za Avstrijo je papež Klemen XIV., ki je l. 1771. za avstrijske dežele skrčil število praznikov, odredil, da bodi namesto posta v *vigilije* odpravljenih praznikov, v adventu, v srede in petke, zapovedan post.

¹ Tertull., de orat. c. 29; die stationes, nocte vigiliae meminimus. (Migne, P. L. 1. 1196).

² Kako so praznovali velikonočno *vigilijo* v 6. stol. v Rimu, piše Grisar, Gesch. Roms u. der Paepste I. nn. 531—536, pg. 800—808. Noč pred vstajenjem Gospodovim imenuje *nox magna* papež Pelagij I. (555—561) v epist. ad episc. Lucaniae, n. 11. Popis velikonočne *vigilije* imamo tudi v Const. Apost. V, 19 (ed. Funk 291).

³ Rubr. gen. Br. VI, 2.

⁴ Tertull., de ieiun. c. 10.

⁵ Rubr. gen. Br. XXXIV, 3.

Dva novomašna govora pred sto leti.

V zapuščini blagopokojnega stolnega dekana Andreja Zamejca († 1/1 1907) se je našla poleg drugih slovstvenih zanimivosti¹ precejšnja rokopisna zbirka starih slovenskih propovedi neimenovanih govornikov. Med njimi sta najzanimivejša govora o dveh novih mašah leta 1814. in 1815., ki ju priobčujemo kot zgleda slovenskega cerkvenega govorništva pred sto leti.

Prvi, po rokopisu — drobne, ležeče, do nerazločnosti begoče poteze — popolnoma različen od vseh drugih nahajajočih se v rečni zbirki je spisan na 7 straneh — poslednja ni vsa porabljena — velike 4° oblike na višnjevkastosivem papirju. Zgoraj v desnem vogalu stoji beležka: D(omi)nica 17. post Pent. 1814 — in pod latinskim rekom dvakrat podčrtana opazka: **In primitiis D(omi)ni Francisci Metelko.** Naš slavni jezikoslovec in veliki dobitnik siromakov **F r a n č i š e k M e t e l k o** je pel novo mašo dne 25. kimavca 1814 — kje? Najbrž v škocijanski cerkvi pri Dobravah, kjer je bil krščen. Propovednik se ni podpisal na svojem izdelku. Vsled primerjanja rokopisa s pisavo tedanjega župnika v Škocijanu, **Andreja Slejko**, se pa more z gotovostjo trditi, da je bil on slavnostni govornik na Metelkovi novi maši.² V Škocijanu je bil Andrej Slejko od leta 1802. do 1813. in je slovel kot dober govornik.³ Iz Škocijana je šel na Bučko.

Drugo leto je bila nova maša v sosednji Šmarjeti. Tudi njen slavnostni govor nam je ohranjen v Zamejčevi zapuščini. Rokopis na močnem svetlejšem papirju velike 4° obsega skoro 13 z rimskimi številkami paginiranih strani; pisava je lepa, razločna. Konec propovedi se nahaja pripomnja: Vorgetragen den 1. Sober oder den 20. Sonntag nach Pfingsten zu St. Margareth bey Klingenfels im Jahre 1815. Kdo je tedaj proslavil Šmarjeto s prvo daritvijo? K oltarju sv. Marjete je pristopil **Janez Zalokar** in na pridižnico — **Metelko**. Morda se motim;

¹ Dr. E. Lampe, Metelkova antologija v »Dom in Svetu« 1907, str. 186, 236.

² Matija Škerbec, kapelan in katehet v Škocijanu, je primerjal rokopis s Slejkovo pisavo v župnijskih maticah. O uspehu poročala to-le: »V Škocijanu nisem mogel dognati, ali je pisava Slejkova ali ne, ker so takrat vse matice tu pisali kapelani, on se je le parkrat podpisal. (V Škocijanu je bila takrat dekanija.) Ker je šel Slejko iz Škocijana na Bučko, sem šel tja primerjati njegovo pisavo z rokopisom. Slejkova pisava v ondotnih maticah se popolnoma vjema s to. Karakteristične so zlasti črke z, k, posebno P in ona zavihnjena črta — na koncu besed. Napis: In primitiis... je pisan s takimi črkami, kakor je v maticah pisal krstna imena in priimke. Posebna zanimivost je tudi ta: V krstni knjigi je zmanjkalo papirja, oziroma prostora, zato je dal vvezati nov papir, in ta je ravno iste vrste, kot ta, na katerem je napisan govor. Torej je čisto gotovo, da je to njegova pisava in njegov govor.«

³ P. Bohinjec, Zgodbe fare Škocijan pri Dobravah, str. 56.

podpisan ni na rokopisu; ali iz vneme dihajoče iz govora za »naš kraj« in za Dolenjsko sploh in iz opazke omenjajoče gorenjskega pregovora, ki ga je govornik sam »na gorenjskim na svoje všesa med kmečkim ludmi slišal« — Metelko je bil kot novomašnik poslan za kapelana v Gorje, odkoder je bil že dne 18. malega travna 1815 poklican v Ljubljano za stolnega kateheta¹ — iz tega sklepam, da je govoril Zalokarju na njegovi novi maši Metelko. Znano je prijateljstvo, ki ju je vezalo. Najodločnejši pristaš in zagovornik Metelkovega črkopisa je bil vsekdar Zalokar.

Tu objavljena novomašna govora sta jako različna. Prvi bi sodil še v 18. stoletje. Slovenščina jako slaba, slabša nego Pohlina; pravopis spakedran. Čudno naključje — najodličnejši poznavatelj našega jezika v tedanjem času je imel v slovenščini tako slabo podkovanega slavnostnega govornika. Kaj si je mislil Metelko, ko je pozneje prebiral ta jezikovni nestvor? Vsebina govora je primerna slavnostni priliki. Kulturno važen je tisti oddelek propovedi, ki razkriva, kako se je godilo duhovščini po naših krajih izza francoske revolucije.

Drugi govor odlikuje lep, dasi ne brezhiben jezik. Ni Ravnikarjev, a čuti se bližina tega prenovitelja slovenske proze. Zalokarjevega novomašnega propovednika slovenščina tako teče, »de praviga Krajca všesa ne bole«. Sodobnik o. Paskal Skerbinc ga ne dosega. V čedni lupini tiči zdravo jedro. Prosveti razširjajoči se po Gorenjskem se utiraj pot na Dolenjsko; mladina naj se uči branja, naj se šola, da dobi Cerkev tudi z Dolenjskega kaj mašnikov. Govornik je s toplim navdušenjem in z mnogimi krasnimi obrati na srca poslušalcev.²

Oba govora sta natisnjena tako, kakor sloveta izvirnika; edino bohoričica je nadomeščena z gajico.

Dodati treba še vest, da se nahaja v zbirki cerkvenih govorov iz Zamejčeve ostaline 10 propovedi govorjenih o 40 urni pobožnosti presv. Rešnjega Telesa o pustu. Brez dvoma so vsi ti govori potekli iz peresa Metelkovega, ki je bil vsako leto

¹ J. Marn: Jezičnik, ali Metelko v slov. slovstvu, str. 2.

² Najgloblje je prodril v srce novomašnikovo, ki je vse svoje dolgo življenje posvetil delu za prosveto svojega naroda. Deloval je kot vzgojivalec duhovske mladine, kot dušni pastir, kot homeopat, kot pisatelj nabožnih knjig in marljiv nabiratelj slovarskega blaga. V pokoju živeč je pel na kvaterno nedeljo, dne 24. kimavca 1865, pri Sv. Petru v Ljubljani zlato mašo. Po blagoslovu danem natlačeno polni cerkvi je omenil v kratkem nagovoru svoje nove maše pred 50. leti. Izmed devetih tovarišev je ostal samo on še živ. Tedaj je bila lakota in mnogotere stiske, zato so bili ljudje boljši in pobožnejši, kakor pozneje. Zalokarjev zlatomašni govornik je bil tedanji šentpeterski župnik Luka Cirar (»Zg. Danica« 1865, str. 223). Objavitelj novomašne propovedi Janeza Zalokarja mu je ministriral na zlati maši, kakor sicer mnogo let skoro vsak dan in mu je hvaležen kot svojemu velikemu dobrotniku. Prav tedaj se je nahajal v škrpicah — ali v gimnazijo, ali v hlapčevanje, in Zalokar je položil važno besedo za nadaljnje šolanje in podprl svoj dobri svet s petakom darovanim za nabavo šolskih knjig.

na pustni ponedeljek slavnostni govornik v ljubljanski stolnici.¹ Omenjena deseterica je spisana z metelčico. Ob vrhnjem robu stoji na vsakem govoru besedica: Duplicat; na rokopisu iz leta 1840. se zazna nad Duplicat-om prečrtana beseda: Copie in nad njo: Concept. Najstarejša propoved je iz leta 1834., kar svedoči pripomnja: Konzept, gehalten feria 2. p. quinq. 10. feb. 1834. Potem so govori iz leta: fer. 2. 15. febr. 1836., 1837., 2/3 40, 22/2 41, 7/2 42, 27/3 843, 19/2 1844. Dve propovedi sta brez datuma. Krasno zbirko Metelkovih govorov — 41 — hrani ljubljanska semeniška knjižnica.²

Ivan Vrhovnik.

Govor o novi maši Franciška Metelka.

Ipsum elegit ab omni vivente offerre
sacrificium Deo. Ecclest. 45.

Srečni so ussi tisti, katiri to posebno veliko gnado od dobrutliuga boga zadobe, de so u ti pravi keršanski viri rojeni, inu podučeni, ta je ena gnada, katire obeden is nass nei sašlušit moğu, katiro bug naisrečenu veliku ludem odpovei, inu ih pusti u temoti te fouš vire konc uset

Alli še veliku bel srečen je taisti, katirmu bug ne samu ta dar te keršanske (vire) je dodelu, ampak tudi u med soimi virnimi h soj posebni šlušbi svolu. Toku je bug že neikedei tega Arona iz soimi synovi h soj šlušbi svolu, skusi Mojsesa pustu sa Mašnika žegnat, debi on iz soim rodam ured to schrino myru inu sprave varvau, te izraelske ofre gospud bogu napreipostau, inu sa enga bessednika biu u med rešalenim bugam, inu u med tem pragrešnim folkam. Glih toku je tudi nass Izveličar Kristus svoje Apostelne, inu jogre smed ussemi soimi šlušabniki, koker osnavauze soje nove postave, koker pastirje soje čede, koker vondeliuce teh S. Sacramentu, inu koker mašnike svolu, katiri imajo ta veliki ofer, katirga je on na S. Krišu dopernessu, h nucu tem virnim opraulat, inu ta ofer ima do konca tega sveita obztat.

Kir pak, po bezzedah s. Paula ta sodba te smerti ima nad usemi dopounena bit, toku tudi ti jogri Xtusavi so mogli smert strit, je blu potrebnu, de so drugi mašniki sa nimi naztopili, katiri ta ofer Xtusuzou naprei, inu naprei opraut imajo.

Pole Xtiani Moji! u med temi pošegnanmi Mašniki se tudi snaide ta pričeoči častilivi Gospud koker en u novič šegnani Mašnik, Savolo niegovih čednozti, inu leipga saderšaine je niemu bug to gnado (dau), de je tudi on h ti veliki časti, inu oblasti povikžen, de je on en pravi nameistnik Jesusa Xtusa postou.

¹ Dr. E. Lampe, I. c.

² ib.

Ta je sareis ena susebna gnada, inu dar bošij, kateri se nikdar po ussi urednosti šacat nemore. sakai kai more večiga, inu imenitnišiga en clouk sadobit, koker kir on to muč, inu oblast samga sojga lubesniuga Moistra Doseše?

Jest tebi, častillivi novi Mašnik! usso srečo vošim h ti visoki šlušbi, sam bug nei tebe iz sojo gnado više, de ti dones ta pervikrat, inu po tem do konca toiga šuleine ta ofer Xtusou is sveitustjo h toj, inu h isveličain drusig duš oprau budeš: Vam pak skupei sbrani pošlušauzi, katiri ste is vesselam h ti dnašni andohti peršli, druga bulšiga, inu nučnišiga naprei nest na veim, koker vam to Vissokust enga Mašnika svišat, inu naspruti, kai saeno veliko čast ste vi doušni tem namestnikam Xtusa našga boğa skasat. Tu, kir šelim h časti bošij, inu h vašimu nuzu govort, f a v e t e.

I. Vi ste scer morebit iz to manengo, is temi šelami skupei peršli, sa šlišat od me, de bi jest tega nouga mašnika hvalu, de bi jest vam niegovo učenust, niegovo brumnost, niegove leipe čednosti na tanku rezkladou, ali nikar C. M. jest veim, de on koker en zareis ponišen duhouni tega našeli, sa tu naporaita, inu tudi obcne časti lakomen ni. Zdraven tega tudi jest, inu ussi osnanvauci te keršanske vire veido, de se na šika is kancelnou enga u mereočiga, ali smerti podveršenga u žuleini hvalt, ampak bošje resnice oznanvat, katire so h bošij časti, inu vašmu dušnimu nucu. Ostanem tedei per moim napreiusetjei, inu očem od vissokusti tega mašniga stanu, inu od vaših nasprutnih doušnosti govort.

Za prou sastopit, koku vissok, inu imeniten je ta duhouski stan, druga nei treba, koker premislit, kai s. Pismu u stari, inu novi postavi od niega gavori. Preci, kir bug ta duhouški, ali mašni stan gor postau, je sapoveidau Moisezu, de ima soiga brata arona, inu niegove synove od folka odločit, nih pošaubat, pošegnat, inu koker mašnike h soi šlušbi postaut. on je sapoveidou, de ti mašniki u ti ublubleni dešeli neimajo gruntu, inu druga premošenja imeit, koker ta 10ti deil od fruhtu, katire drugi ludje perdelajo, debi nabli smoteni u šlušbi bošji. Temu folku je bug sapoveidat pustu, de ima u nadlugah, u zvilbih h mašnikom jet, sa sveit uprašet, inu skusi nih prošne per boğu pomuč iskat: tudi kraili, inu firsti niso bli od te sapoudi onuseti. 4 libro Moysis 27. cap. se bere, kir je Moises blisi smerti biu, je njemu bug sapoveidau, de ima tega J o z u a sa vaivoda tega folka sbrat, inu niemu sapoveidat, de gre h temu Mašniku E l e a c a r u, de ima uselei niega sa svet uprašat, inu bres niega nič strit.

Če je ta israelski folk želu odpušaine soih grehou sadobit, je mogu h mašnikam jet, de so oni skusi molitu, inu druge dobre della to grimnost bošjo potološili: skusi Joele preroka je sam bug zapoveidou 2. cap. Ti mašniki imajo u met tempelnam, inu altarjam jokat, inu reč: sašonei, o gospud! sašonei

toimu folku. Če je bug otu eno posebno gnado ludem skasat, ali mirakelni sturit, se je skusi mašnike sgodilu: bres stivila so dobrute, inu gnade, inu čudeši u s. Pismu, katiri so se skusi mašnike h nucu temu folku sgodili. Satu je bug tudi sa čast teh mašnikou susebno škerb imu, inu te, katiri so nih sanicvali strašnu postrafau: kral o čias je h enim exempelnu: kir je ta ferbešen krail te duhoune opravila nase useu, inu sam na altarju tu kadilu sasgau, je niega bug is gobami postrafau, inu do smerti u ti bolesni pustu: ja katiri koli je tem mašnikam to pokoršno odpoveidau, inu se nim superpostau, je po sapoudi bošij is smertjo postrafan biu 5. l. Moy. 17.

Če se tedei tu, inu usse drugu sprizvaine s. Pisma premisli, kdu C. M. nei previšan, kai saeno veliko čast inu oblast so ti mašniki starga testamenta imeili, kir oni (so) bli čes use ludi, ja čes kraile, inu firšte povikženi, ja koker bogovi te zemle: jest rečem, bogovi, sakaj s. Pismu, inu s. očaki, nim tu ime dado, krail David ps. 81. reče: vi ste bogovi, inu otroci tega narvikžiga. S. Greg. u pissani na cessarja Mauriciusa glih tu reče, mašniki so posemelzki bogovi, satu kir obenga imena ni, katiru bi neh vissokust, inu oblast bel očitnu skasalu.

Če pak ti mašniki u starim testamentu savolo nih visokusti, inu oblasti sa tulikain velike, ja sa posemelske bogove so deršani bli, kulkain več šliši tu ime tem mašnikam te nove postave Xtusave, katiri so is veliku veči gnamami obdani, inu h veliku veči šlušbi postauleni, de se šiber reče po bezzedah enga učenika, de koker je semla od nebes ločena, toku so ti novi, od starih judouskih mašniku ločeni: Sakai ti Judouski so bli le ena semca, ena podoba tega nar večigá mašnika Xtusa, o(d) katirga je ta prava muč, inu oblast tem novim dodellena: Judouških mašnikou opravilu drugá nei blu, koker večen ogen tega altarja ohranit, use sort šive umorit, inu ofruvat, kadilu peršigat, te unaine navade te šlušbe bošje deršat, inu zapoudi bošje reskladat. Alli ta šlušba mašnikou te nove postave je veliku šlahtniši, kir so oni namestniki Jesusa Xtusa, inu niega ofrujejo na altarju nebeskimu očetu, oni unkei dele s. sacramente, oni so dušni artcati, katiri rane teh duš ozdraulejo, oni so učeniki teh naumnih, višarji ussijh virnih, inu bezzedniki u med bugam, inu grešniki.

Nieh vissokust se na gvišnu višo šiber persgliha is vissokustjo Xtusavo. U čim postane, ali je postalou na semli vissokust Xtusava? u susebnu treh šlušbah: on je imu to šlušbo tega odreišenika, katiro je skusi sojo prelito krij dopounu: on je imu šlušbo tega Sodnika, kir je niega nebeski oče sa sodnika čes šive, inu mertve postau; on je imu šlušbo enga Mašnika, katiro je na semli sačeu, inu še uselei u nebezzih na desnici bošji obderši, kir nebeskimu očetu naše potrebe napreinesse, *interpellat pro nobis*. Skusi te tri šlušbe je on po-

pounama oblast sadubu, de je sa usse greihe sadosti sturu, de je on sodnik teh grešnikou, inu de sa njih prossi.

Usse tu kar je on, inu koker je on od nebeškiga očeta sadubu, dodelli on tem mašnikam te nove postave, koker reče tam Joan. 20. Koker je mene oče pozlau, toku tudi jest v ass pošlem. Skusi tu je neh čes usse ludi postau, katiri so goruseli s. evangelium, inu im je dau oblast u soi peršoni ofruvat, sodit, inu prossit: to so tri susebne las-nu sti usakatirga Mašnika.

1. On je dau oblast, koker jogram, toku ussem nastopnikam Mašnikam oblast ofruvat: Savol te oblasti šegnajo, inu spre-mine ti mašniki tu tellu, inu krij Jezuzā Cristusa, oni ofrajo obduje pod podobami tega kruha, inu vina na altariji, oni ponaulejo to šlušbo Xtusaviga odreišenja na semli, ali ta ofer na kriši, satu kir taj ofer na altariji od tega na kriši doper-nešenga u drugim resločen ni, koker de je na kriši na eno kervavo, tukei pak na eno ne kervavo se sгоди. Per tem ofri peršono jesusa Xtusa napreipostaujo, katiri je to Cirku gor-postau, sam sebe na novic ofra, skusi ta ofer od greihou očisti, inu čes usse sourašnike širma: per tem ofri molijo mašniki sa usse ludi, šive, inu mertve, inu so šlušabniki usseh dodel(en)ih gñad, skusi nih bug šele, inu molitve teh virnih gorusame Kai saen šač tedei C. M. so mašniki sa ceu sveit! sa celo cirku! kai saena pomuč sa te virne! Kai saena sreča (s)a usse kraje, inu dešele!

2. Ta druga oblast, katiro cristus tem mašnikam da, je oblast za svessat, ali resvessat, iz to te nebezza odpro, ali sapro, oni saderše te grešnike, inu im dodele odpušaine po postavah nim od Xtusa, inu Cirkve dodelenih: tu sam xtus uči, kir je reku pruti petri, inu ussem žegnanim mašnikam, vam dam klučē teh nebes, kar bote resvessali na semli, bode resvesanu u nebezzih, ali bote sa vesali, bo savezzanu u nebezzih: o 'kai saena muc, oblast!

3. h sadnimu nim da xtus to muč sa bezzedniki, ali sredniki bit u met bugam, inu u med Grežniki: satu Mašniki moljo sa vuss folk, inu sadobe tem uirnem te gñade sa isveličane. Oni so glih tem Angelcam, katire je patriarh Jacob vidu po loitrah gor u nebu, inu supet dol jet, glih toku oni skusi ofer s. Maše, skusi druge molitve gredo is soimi želami, inu duham pred tron bošij, inu sadobe šegen, inu gñade tem virnim xtianam. O kai saeno obiuost teh gñad dosešejo te prošne teh mašniku, katire oni ne u soi peršoni, ampak koker šlušabniki te cirkve, inu xtusa, tudi u personi celga keršanstva, inu xtusavi te molitve h bogu opravijo, oni so tedei sredniki, inu bezzed-niki is xtusam ured.

O Dobrotlivi Bug! Kai samoreš ti eni taki molitvi odpoveidat, kati(r)a pride is šive vire, iz usega saupaine, is goreče lubesni, katira je u imeni cristusa, in te cirkve sturjena: satu se (je)

večkrat sgodilu, de ti nar terdauratniši grešniki skusi take molitve omečeni so se spokorili, h bogu obernili. to vidmo na molitvi s. Stephana, skusi katiro je ta nar veči preganvauc te vire h nar večim Apostelni gratou: kobi Stephan moliu na biu, bi ta cirku na bla Pauluza imela sa učenika, gavori s. A u g.

Sdraven tega, de so Mašniki Sredniki u med bugam, inu grešniki, so tudi sdraudelouči nad izveličanem teh Duš, toku gavori s. Paul. Corint. 3, kir on usse, katiri so mašniki, s d r a u d e l l o u c e b o š j e imenuje. Jnu so sareis, kir usse tu sture, kar je xtus delou sa izveličane, oni delè s. sacramente, inu toku stre te virne xtusaviga sašlušeinje delešne, u spovednici stre spravo is bugam, inu grešniki, očistjo nih veist, oni osnaujejo bošjo bezzedo temu folku, inu nih naspisejo is s. rešnim telezzam, inu resnicami bošimi:¹

Usse tu Vam (izvirno: nam, kar je popravila druga roka) tedei sviše, de vissokust, inu imenitnost teh mašnikou je veči, koker usseh drusih ludi, veči, koker krailu, inu firštu, ja veči, koker teh Angelcou, toku je gavoru s. C r y (z o) s t o m, katiri per tem premišluvaini se sačudi, inu saupje: O koku velika je čast teh mašnikov, katiri imajo tako oblast, de nei angelcam, ne arhangelcam dodelena! Sakai katirmu angelcu je bug reku, kar bož na semli resvesou etc. Mašniki so tedei, katiri imajo to oblast, katiro je nebeski oče soimu synu Jesuzu dodelu, inu sam Syn bošji je, katiri ih (je) svolu, katiri ih je pošegnou, katiri ih više, ih resvetli, inu krona, oni so snim popounama skleneni, sakai oni niega spramene, ga primejo, ga ušivajo, ga hranijo, sebe, inu te virne snim spisejo h tem večnim šuleini.

II. Kir tedei usse letu gvišnu, inu rezničnu je, de nobeden cvibat namore, kai saeno doužnost neimate vi M. C. pruti tim Mašnikam usso ponišnost, inu spodobno čast skasat, savol vissokusti, inu imenitnosti nih stanu, h ti vass ta modri opomina Eccl. 4. ponišej tojo dušo pred mašnikam, et cap. 7. Lubi boga is celga serca, inu posvečuji, ali časti njegove mašnike: zavolo nih stanu: koker tedei kraile, inu firšte savol nih stanu vissokiga u časti deršat mormo, toku je tudi doušnust mašnike tega gospuda savolo nih visokiga stanu, inu slušbe u časti imeit.

Celu ti angelci C. M. vam u tem thali exempel dado, u rasodetji s. Joanesa se bere, kader ze je niemu en angelc perkasau, inu s. Joanes je otu pred nim pokleknit, nikar tega ne sturj, reče angelc h niemu, sakai jest sem tvoj sdrau žlušabnik, inu toih bratou preroku: je otu reč, od tebe, kir si en mašnik bošji, jest nesmeim te časti uset.

¹ Odstavek: Sdraven tega, de ... inu resnicami bošimi — se nahaja v rokopisu v oklepaju.

Očte še bel previšani na te doušnostjo bit, premislite, 'kai je sturu sam Jesus cristus pruti mašnikam še stariga testamenta, sakai niegove della so spegu našga saderšaine: 10 gobovih moš je niemu napruti peršlu, inu so ga sa sdrauje prossili: cristus Jesus bi lohku biu is eno bezzedo ozdrau, koker je veliku drusih ozdrau, ali tega nei sturu, ampak je nih h mašnikam poslau, satu, pravijo ti učeniki, kir je otu, da se ima tem mašnikam ponišnost, inu čast skasat. Glih toku je on čast skasau temu Mašniku Caifežu, katiri, oku je glih kervicnu snim rounou, vender niemu nei niegove hudobje napreivergu, ampak na niegovu uprašaine ponišnu odgavuru.

Če pak Jesus Cristus je tulkain častiu mašnike judovske pastave, ki so le ena podoba tega maštva nove postave bli, le naumne stvari ofervali, obenmu neisso mogli greihe odpustit, kaj saeno čast neiste vi C. M. mašnikam cristusavim doušni, katiri so is Xtusam tulkain skleneni, de oni snim ured enga mašniğa ofervauca (ta beseda je zgoraj pripisana) napreipostaujo, katiri niega skusi božje bezede is nebes dol pokličejo, katiri u niegovi peršoni nebezza odpro, (a)l sapro, Samu te imenitnozti (poslednji besedi sta dostavljeni) bi imele zadržati bit, de bi is straham, ponišnostjo, spodobnostjo, inu is usso častjo se u pričo mašnikou skasali.

Alli o nasrečni caiti! o pomankaine te vire! kai saena čast se u sadainih čassih tem mašnikam skaše? (jest bi rad tu uprašaine na stran pustu, is katirim nič drugga, koker ta spot teh xtianu reskrijem) kai je sdei bel na vadnu na sveiti u met ludmi, koker safretvat, inu saničvat ta duhouski stan? usadaini čassi so, kir so is francosouzko regirengo sačeli, ob 'katirih se je želu ta duhouski stan popounama satret, inu savreč. Ti dešeuski modriani derše duhoune sa poztopauce, sa take, katiri so dešlam, oblastnikam (ta beseda je dodana) ludem več nskodi, koker h nucu, sakai, kir sleipi na vidjo časniğa, ne večniğa nuca, h katirmu duhoušna pomaga: oni derše ta stan sa ta nar spotliuši stan. K a i s a e n e i m e n a se dado ne samu od prausetnih dešeuskih Schribarju, inu Verboltarju, ampak tudi od stemanih terdih kmetou, če ta nar mainši faller samirka, te, ali uni je en poreden far, sludjeu far, jest nič namaram sa tega farja, on (je) šlehenši, poredenši, koker drugi ludje, koku oče druge učit, svarit, nei far sam na se gleda. Per useh skupe i h o d i š e h kai neikatero nar bel vezzeli, koker mašnike opraulet, nih fallerje reskladat, povikšet, perztaulat, usse kar se od nih žliši, resglassit, ussim osnanit, kervične sodbe dellat, usse nih della doma, sunei, ali u cirkvi, ali u spovednici, ali na 'kancelci, ali kir so u kompanijah fouš reskladat.

Alli C. M. premislite dobru, kai dellate, kir vi te pošegnane namestniđe Xtusavc u spot, inu saničvaine perpraute: vi dobru veiste, de vam keršanska lubezen prepovei tudi enga drusiga

blišniga, nei bo, katiri koli oče, opraulet, inu reznašet, kulkain več vam je prepoveidanu enimu Mašniku, katiri Xtusavo peršono napreipostavi, čast oduset, inu spot, inu norca se dellat: Nikar na mislite, debi taku vaše hudobija bres strafenge bla, koker je neikedei krail očias, inu ta prausetna Jezabel savol saničvaine teh mašnikou postrafana bla. Prei, ali posnei se bode bug nad tako kervico, katiro sa sebi sturjeno gorusame, mašvou: kcker sam Xtus spriče Luc. 10, qui vos spernit, me spernit, et qui me spernit, spernit eum, qui misit me, glih toku je bug skusi Zacharia cap. 2, preroka gavuru: Katiri se vass dotakne, se dotakne srede moiga očessa: qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei.

Kaderkoli tedei Mašnike saničujete, nim čast, inu postenje odusamete, ga odusamete samimu Xtusu, katirga čast je is častjo teh mašnikou sklenena: sakai glih koker čast, ali saničvaine, katiru se enmu kraleumu nameistniku sgodi, se samimu krailu sgodi, glih toku gorusetu bode, koker de bi sam krail saničvan biu, glih toku, katiri namestnike Xtusave opraule, saničuje je usseglih koker debi Xtusa, katiri (je) krail čes usse kraile, saničvou, katiru saničvaine bode on oistru postrafau.

Kaj bote enkrat (ta beseda je pripisana z drugo roko vrh teksta) xtusu sodniku savolo saničvaine niegovih namestniku, odgavorili? ali boste rekli, tu slabu saderšaine teh mašnikou je uršah, nam je perlošnost dalu? ali ta sgovor na bo goruset: sakai če glih se sgodi, de neikateri mašnik na šivi po doušnutih soiga stanu, inu skusi usesort nesmassnozti ognussi soy s. stan, vender enu taku pohušene vam na (ta besedica je dostavljena) da obene pravice nieh slabu saderšaine tadlat, resglassit, satu kir ste, koker cristiani tudi fallerje tega nar slabšiga cloveka sakrit, tulkain več pak fallerje enga mašnika: debi tedei nih pregreha ta nar veči bla, ste ih vender doušni u časti deršat, satu kir nih posebna pregreha nih duhouskimu stanu nič na more skodvat, oni uselei ostanejo, okuglih u soj peršoni pregrešni, inu gerdi, šlušabniki, inu namestniki tega nar vikžiga, vondeliuci teh s. sacramentou, katirim nih pregreha, inu neurednost, nič na skodva; tudi u nih grehlih je nim pokorn sam Jesus Xtus, inu pride pod podobo tega kruha: okuglih je gard nih Jessik, vender imajo oblast očistet te grešnike, inu nih odvesat od greihou.

Oku glih bi tedei savol nih greihou, inu slabga saderšaine na bli obene časti uredni, so vender te uredni savol nih šlušbe, savol nih stanu: Vi ste šlišali, koku se (je) sam jesus cristus pruti Judešu skariotu, katirga je biu sa apostelna sbrau, skasou, desiglih je niegova pregreiha, nassveistoba velika, inu strašna bla, kir (je) biu en uhern tat, inu izdajauc, vender ga nei xtus saničvau, inu niegovo pra greho skrito deršou pred vsemi jogri; če je glih od isdajanje gavuru, vendar nei isdajauca

rezodeu, poveidou. Skusi tu je otu Jesus učit, pravi S. Thomas, kaisaena čast se ima tem mašnikam skasat, če glih na sve po soim stanu, kir je on sam Judešavo hudobjo sakriu.

usse te resnice, katire sim vam napreipostau, nikar na mislite, de sim jest savolo sebe, ali moih tovaršou mašnikou gavuru, de jest sojo lastno, ali nih čast izem, sakai kir smo ussi ne angelzke, ampak cloveške nature, inu slabusti, ampak savolo tega, katirga peršono mi napreipoztaumo namerc Jezusa xtusa, on oče u naši, (prečrtano: inu soji) okuglih nauredni peršoni, katira je u duhounih opravilah niegova, časten, povikžan, inu hvalen bit. Če mi falimo, gorje nam, (prečrtano: če) pa tudi če nass vi safrahtuje(te), tadlate, apraulete, gorje vam: ne tedei vi, kir ste večkrat u vaših sodbah sleipi, vi neimate bit naši pomierkaci, ampak sam buğ, inu drugi naši napreipostauleni, ne vaša, ampak samo sodba bošje bo pravična čes nass, inu vass: *n o l i t e j u d i c a r e a n t e t e m p u s.*

Zamirkeite tedei usse tu moje resničnu svišenu gavorjene ussi vi dougajesični (douga — je dodal pisec med vrsticami) moški, inu šenzke, katiri per vaših skupeihodišeh per delli, per jedi, po hramih, inu ostarjeh večiga vezzele neimate, koker te šegnane mašnike opraulet, resnašet, kir očte skusi tu vaše usmilene naumnou, inu nesmassen aifer skasvāt. Vass je otu Cristus sam skusi exempel tega Judeža učit, Koku imate vaš jessik sa sobmi deršat, inu nikda, nič čes ime, postene, inu čast duhouskiga stanu drugim reskla(da)t.

usomite tedei exempel xtusau gor, inu le tu gavarite, kar se spodobi: nikar na gledaite, koker farisørerji na duhouske švuhusti, katire pridejo od cloveške nature, ampak gledeite na oblast, inu muč, katiro jenem Xtus dau per altarji, spovednici, inu na kancelni, ali per vondeleni drusih S. sacramentou, toku so uselei časti uredni, uselei xtusavo peršono napreipostaujo, uselei učeniki, sodniki, inu bezzedniki ali sredniki per bogu: učeniki is kancelnu, sodniki u spovednici, sredniki per altarju: use tu tedei opraujo u peršoni Jezusa Cristusa, katiri tedei mašnike saničuje, xtusa saničuje, katiri njih poslušā, inu časti, samga Jezusa xtusa časti, od katirga usak ureden Mašnik, inu tudi Lon prejeli boste. A m e n.

Govor o novi maši Janeza Zalokarja.

Gospod pojdi doli, preden moj sin vmerje.
Ioan. 4.

En krajlič, od kateriga govori današni S. Evangeli, k' je vidil svojga sina na smertni posteli, je šal k' Jezuso pomoč iskati, smertna nevarnost njegoviga sina je njega spodbodla, de se je k' Jezuso podal. Ravno tako še dan današni križi, nadloge

in bridkosti marskirmo grešniko oči odpro, de se k' Jezuso poda, kar pa vender človeka dostikrat nesrečniga sturi, je pomankanje prave zastopnosti in praviga podučjenja. K' bi človek le samo to spremišloval, kar se (dan — prečrtana beseda) v' našimo časi hudiga na svejti godi, pa bi zraven ne vedil, de vse težave, nadloge in bridkosti, ktire Bog na tim svejt čez nas pošila, znajo dobre biti za čistiti naše duše in potrebne za naše izveličanje, k' bi človek od tiga ne bil podvučen, bi znal priti na to krivo misil, de je morebit Bog na nas pozabil? al ne mislite tako, lubeznivi moj! de Bog na nas ni pozabil, de Bog še zmirim le naše izveličenje želi, moremo spoznati že iz tiga, k' on nam še zmirim Mašnike daje. Glejte, lansko lejto in tudi lejci je Bog svoje milostlīve oči na naš dolenski kraj obernal in nam je dal Mašnike tukaj iz našiga kraja in iz naše soseske, O kako veliko veselje in trošt more to za nas vsih biti! Kako lepo je slišat za celi naš dolenski kraj! Dosihmalo je bilo grozno malo Mašnikov iz našiga kraja, k' bi jih tudi iz družih krajov tako malo bilo, bi mogla naša sveta vera k'mal per kraj biti, al dobrotliv Bog je od vekomaj sklenil, de naša S. vera ne bo minila noter do »končanja svejta, zakaj Jezus pravi sam (Marc. 16, 18.): de »katolška Cerkov je zidana na škalo, in peklenske vrata nigdar »ne bodo premagale čez njo. Zato je dobrotliv Bog smirim skerbil, da smo vsaj iz družih krajov Mašnike doblivali. Al bi pa ne bilo lepo in dobro za nas, k' bi se enkrat tudi Gospodje iz našiga kraja začeli po družih krajih sloviti? Ker jest grozno želim, de bi nam Bog več Mašnikov posebno iz našiga kraja dal, za tiga volo bo to zapopadik mojga današniga govorjenja: v' pervim deli vam (ta beseda stoji v rokopisu dvakrat zapored) bom pokazal: katere dobrote in gnade mi od Boga prejmemo skozi Mašnike, v' drugimo deli pa vas bom en malo podvučil, kaj morete sturiti, de nam bo Bog še več Mašnikov dal iz našiga kraja. To bo en posebno lep in potrebnī navuk, zato vas prosim, de boste dobro zamerkvali, preden začnem se boste perpravili.

A. De bomo iz hvaležnim sercam spoznali, kako velika sreča je to za nas in za celo katolško cerku, de dobimo spet eniga Mašnika, in de se bomo danas čez to veselili, vam bom povedal: ktire dobrote in gnade mi prejmemo skozi Mašnike. Težko vam govorim od svojga stanu, res je, al vender, kdo vam bo pa od tiga kaj povedal če ne mi? Kar vam bom danas govoril od duhovskiga stano nasmete misliti, de kaj od sebe govorim, zakaj jez dobro spoznam, in bom vselaj spoznal, de me je Bog, kakor nevredniga hlapca v' ta stan poklical, za to vam bom govoril le sploh od duhovskiga stano. Jez mislim, de vam ne morem bol dopovedat skozi Mašnike prejetih gnad in dobrot, kakor de vam govorim od Jezusa, k' je on naš vikši (pervi — prečrtano) Mašnik in prvi Pastir. Use, kar je Jezus na zemli delal opravljajo zdaj Mašniki, le samo z' razložkam, de Jezus kakor

Bog je vse sturil iz svoje lastne moči, Mašniki pa kakor človeki nič ne delajo iz svoje lastne moči, ampak le skozi oblast Jezusa Kristusa, kateri je njih poslal.

Jezus je svojga nebeškiga Očeta in svoj nebeški tron zapustil, in je pod podobo hlapca doli na zemlo stopil, de je peršal iskati, kar je zgobleniga bilo, in skozi terpenje in smert odkupiti, kar je skozi greh zapravljeniga bilo. Na tako vižo more tudi Mašnik zapustiti stariše, žlahto, perjatle in svoj domač kraj, in more jiti v' dalne in dostikrat v' nevarne kraje, iskati zgoblene ovčice in vabit njih na pravo pot proti nebesam.

Ne bom tajil, de se časi tudi vrajma, de se ktiri nevreden v' ta sveti stan perdruži. Sej še med 12. Apostelni, ktiri so iz' Jezusam hodili niso bili vsi dobri, ampak eden izmed (med — dvakrat) tih 12. je bil zdajavec Jezusa. Kako pa hočmo, de bi med tako velikim številam Mašnikov vsi dobri bili? ktiri je nevreden, je nevreden le sam za sebe, vender tista verdnost (!), ktiro je on skozi Mašnikov žegnovanje zadobil mi (!) zmirin ostane. Svejt je pa že tak, de na vse drugo pozabi, in le od tistiga veliko vej, ktiri je nevreden, 10. drusih dobrih pa ne vidi, ktiri ga kličejo in vabjo na pravo pot proti nebesam.

I. Jezus kakor Bog je nar bol previdil, de pravo podvučenje je perva pot, po ktiri se hodi proti nebesam, zato je on vučil z' vso skerbjo, on je vučil v templi, je vučil po šolah, je vučil po hišah, je vučil v pušavi, on je vučil na mori, in na suhi zemli, zdaj pa on nas sam več nevuči, zakaj on je častitljivo v' nebeso šal, od koga tedaj se mi zdaj zamoremo vuči(ti), kar nam je potrebna vedit za izveličanje? Use kar je Jezus na svejti vučil, nas vuče zdaj mašniki, kakor njegovi namestniki. To oblast vučiti njim je dal Jezus takrat k' je rekal svojim Joqram (Matt. 28, 19. 20.): »Pojte in vučite vse narode — vučite jih »deržati vse, kar sim vam kol zapovedal. In glejte, jez sim »per vas noter do konca svejta.

Kakor je Jezus vučil, ravno tako vuče zdaj Mašniki, oni vuče na prižencah, oni vuče v' spovednicah, oni vuče po šolah, oni vuče po hišah, tudi tiste, ktiri že na smertni posteli leže, de pasejo duše vernih z' resnicam večniga življenja, kakor je govoril »Bog že v' starim testamenti skozi preroka Jeremia 3, 15: Jez »vam bom dal, pravi on, Pastirje po svojmu serci, de vas bodo »pasli z' modrostjo in z' vukam.

II. Jezus je na zemli spokorjenim grešnikom, grehe odpušal, njim je zapovedval, de se morejo zanaprej grehov varvat, in njim je perporočval spokorne dela, on je rekal onimo mladenčo (Matt. 19, 21): »Če hočeš popolnoma biti, pejdi (zgoraj do »stavljeno) predaj, kar imaš, in razdli med vbože. Velikem grešnikam je on še veči in ostrejši pokoro perporočval, de bi bili loži svoje hudobne navade zapustili, in pregrešne zaveze raztergali. Kdo zamore ostrejši od pokore govorit, kakor je govoril »Jezus z' tim besedam (Marc. 9, 44. 46.): Če te pohoiša tvoje

»oko izderi ga in verzi ga proč, če te pohoiša tvoja roka odsekaj
 »je in verzi je od sebe, če te pohoiša tvoja noga odsekaj je in
 »verzi je od sebe: bolši je za tebe, de z' enim očesam z' eno
 »roko in z' eno nogo v večno življenje greš, kakor, de bi z' dvema
 »očmi, z' dvema rokam in z' dvema nogam veržen bil v' strašni
 »brezen. Des ravno je bil Jezus polni lubezni in dobrote je
 vender tako strašno govoril grešnikom, de bi bili skozi te besede
 spoznali, de ni za človeka na svejti hoiših in bol nevarnih
 bolečin, kakor so dušne rane, ktire greh stori. Ravno to oblast
 grehe odpušat je Jezus tudi Mašnikam dal, k' je rekal svojim
 »jogram (Joan. 20, 23.): Uzamite S. Duha, ktirim bote vi grehe
 »odpustili, tim so odpušeni, in ktirim jih bote zaderžali, tim so
 »zaderžani. Kakor je Kristuz na zemli grehe odpušal, ravno
 tako jih odpušajo zdaj Mašniki, oni zdravjo dušne boleznj z'
 usmilenjam, z' poterplenjam in z' dobroto in mažejo dušne rane
 z' voljam, kadar pa vidjo, de dobrota nič ne pomaga, tudi grenke
 ozdravila dajejo, in spirajo dušne rane z' jesham, k' nakladajo
 veči pokoro, in zaderže grehe na en čas, kadar previdjo, de
 je tako bolši za grešnika.

III. Nar veči lubezen nam je Jezus skazal skozi tisto, kar je sturil
 per zadni večeri, k' je vzel kruh in vino v' svoje svete roke, je
 posvetil in spreobernal v' svoje telo in v' svojo kri. Glejte tudi
 »to oblast je dal Kristuz Mašnikam takrat, k' je rekal: To je
 »moje telo, to je moja kri, sturite to k' mojmo spomini. Čez
 to oblast, zavpie S. Augustin, se more čudit (!) in tresti nebo
 in zemla. Če se čudi cela natura, de je na besedo Jozveta sonce
 obstalo, kulkain več se more čudit vse, kar je v' nebesih, na
 zemli in pod semlo, de tisti nezmerjeni Bog, ktiriğa nebo in
 zemla obseči ne more, pride na besedo Mašnika, in se da za
 nas darovati pod podobo kruha in vina skozi roke Mašnika.
 Kdo ne spozna iz tiga vrednost Mašnikov? Kdo ne spozna iz
 tiga dobrote in gnade, ktire skoz Mašnike na nas pridejo? Kdo
 ne spozna iz tiga, zakaj je Jezus tako terdo zapovedval Mašnike
 »lubiti in v' časti imeti? de je rekal: Kdor vas zaničoje, tisti
 »mene zaničoje (in — prečrtano), kdor pa (pa — dostavljeno)
 »mene zaničoje, tisti zaničoje mojga nebeškiga Očeta, ktiri je
 »mene poslal. Iz tiga smo videli na kratko, de ravno to, kar
 je Jezus na zemli delal, opravljajo zdaj mašniki, zato jim je rekal
 »Jezus: Vi ste so zemle, vi ste luč svejta. Ne bilo bi danas
 konca, k' bi vam hotel vse dopovedati, kar nam Mašniki sture,
 za naše izveličanje, k' bi vam hotel to prav skazati, bi vas mogel
 pelat od karsniğa kamna do altarja, od altarja do smertne po-
 steli, in od smertne posteli noter do groba, povsot prejmemo
 gnade skozi Mašnike, lubimo njih za to, molimo za njih, in
 prosimo Boga, de bi jih nam nigdar ne mankalo, kaj pa mi
 moremo sturiti, de nam bo Bog več Mašnikov dal, bomo slišali
 v' drugimo delji.

B. Iz tiga, kar sim govoril smo vidili veliko vrednost in potrebo

duhovskega stanu. Des ravno je res, de človek v' vsakimo stano, če le po pameti in v' božjim strahi živi, zamore srečen biti in svojim bližnim, kakor sebi, k' isveličanji pomagati. Per vsim tim ima duhovski stan še to posebno, de duhovn, kadar je prav Namestnik Jezusov, ne živi tulka (!) za sebe, kakor veliko več za druge, on ne iše na svejt svoje sreče, ampak veliko več on iše večno srečo svojih ovčic; on se trudi kar je mogoče, de bi se le nobena ovčica od če(de) Jezusove ne zgobila, on je prepravlan vse, kar ima svoje zdravje in svoje življenje dati, de bi le eno dušo pred pogubljenja(m) obvarval. Des ravno iz tiga vrednost in potrebo Mašnikov vsaki lohko spozna, per vsim tim jih vender iz našiga kraja tako malo v' ta stan pride, kaj je vender uržah tiga? O! k' bi imel pač dosti časa, de bi vam to prav dopovedal, pa zamerajte le dobro, kar vam na kratko povem:¹ Pervi uržah tiga je naša mlačnost in merzlota, proti vsim tim, kar zadene dušo, večnost in izveličanje, poglemo le en malo okoli, kako se godi med nam. Človek ima svoje serce le na posvetne reči navezano in hrepeni le po časnim, kakor de bi ne bilo smerti, sodbe in večnosti. Vi veste iz lastne skušne, de tudi nar veči hrib, al ena druga velika reč se nam mehna vidi, kadar je deleč od nas: ravno tako smert, sodbo (!) in večnost, se človeki zde mehne reči, če on to dostokrat in prav ne spremisli, de pa človek to zamore prav spremišlovati, more prejt dobro podvučen biti, on more, kakor pravi S. Pavl, zmirim rasti v' navuki in v' spoznajnu Božjih resnic. Na to bi znal kdo mislit in reči: Kako je mogoče zmirim rasti v' znanju, k' se vender tolikokrat zgodi, de še to pozabimo, kar smo se v otročjih letah od keršanskiga navuka vučili? Na to jez odgovorim: Ravno za to, k' je človek zmirim v nevarnosti pozabit, kar je znal, si more človek tulkain več perzadiat, de bi se obvarval pred tako pozabljivostjo, zakaj pozabljivost resnic Božjih² je perva pot, ktira pele v' greh in iz greha v' pogubljenje. Pred tim se tisti nar loži obvarje, ktiri si je v' svoj mladosti perzadiat, de se je kaj brati navučil, zakaj ktiri zna brati, najde v' bukvah Božje resnice, svete pesme in lepe molitve. Ktiri se vuči in bere svete bukve, tisti dopolni, kar je govori(!) Bog že »v' starim testamenti skozi Preroka Baruh 3, 14. rekoč: Vuči »se, k' je razumnost, k' je moč, k' je zastopnost: de tudi izveš »k' je dolgu življenje in živež, k' je svitloba oči, in mir.

I. Ob nedelih in praznikih, ktire je Bog posebno k' našimo podvučenju postavil, se vidjo ljudje tolikokrat postopat po praznih, po nepotrebni, bi hotil Bog, k' bi ne tudi po pregrešnih potah. Al bi ne bilo bolši za njih, k' bi znali brati, de bi ostali doma, de bi brali in spremišlovali resnice Božje? Glejte tako bi rasli,

¹ Odstavek: O! k' bi ... povem — je dodan na robu namesto v tekstu podpikanega stavka: Zamerajte dobro, bom povedal: Pervi uržah...

² resnic Božjih — te dve besedi sta dostavljeni ob robu.

kakor pravi S. Pavl v' znanji in v' navuki, al spoznate iz tiga, kako dobro je otroke pošilat brati vučiti? K bi vi veči skerb imeli, de bi dajali otroke ne le samo keršanski navuk, ampak tudi brati vučiti, kmali bi prešla tista mlačnost in merzlota Kristjanov iz našiga kraja, k' mali bi minila per nas lenoba kristjanov k' službi božji. K' bi se per nas, kakor po družih krajih, mladi ludje sploh brati vučili, kmali bi ratali ludje med nam bol zastopni in bol brihtni, k mali bi se jih kaj znajdlo, kateri ima glavo zato, de bi šli še naprej, bi se podali v' šolo, in Bog bi njim gnado dal, de bi ratali Mašniki. Glejte! na tako vižo (vižo — dvakrat), bi bilo k mali tudi iz našiga kraja toliko Mašnikov, kakor jih je iz družih krajov. Al spoznate zdaj, kako dobro vam vošim, k' vam perporočujem, de bi se bol brati vučili? Nobeden ne reci, de ni mogoče za kmetiške ludi, de bi se sploh brati vučili; če je to mogoče po družih krajih, zakaj bi tudi per nas mogoče ne bilo? Jez vam stojim za pričo tukaj na svetimo kraji, de sim na gorenskimi na svoje všesa med kmečkim ludmi slišal ta pregovor: Kdor bi per nas brati ne znal, bi mogel biti grozno naroden. Če to na gorenskimi vela, zakaj bi tudi per nas na dolenskimi ne velalo?¹

Des ravno je to, kar vam govorim grozno dobro in potrebno, vender vem, da vsim ne dopade, zakaj k mali (bi) znal ktiri misliti in reči: Sej se tudi jez nigdar nisim brati vučil, zakaj bi skerbil za otroke, de bi se vučili, al zakaj bi jih v' šolo dajal? Lubi perjatelj! zamerkaj dobro, kaj ti povem: k' bi vsaki tako mislil in sturil, kakor ti, od kot bi pa katolška cerkov Mašnike jemala? Če ti nisi imel perložnosti, de bi se bil več dobriga navučil, skerbi vsaj, kar je mogoče, za pod vučenje svojih otrok, de jih bo loži na svejti ostalo, de bodo zamogli svojim bližnim več dobriga sturiti, in svojmo Bogo bol zvesto služiti.

II. Jezus Kristuz naš Gospod in odrešenik pravi sam: de vsako tudi nar majnši dobro delo, ktiriga človek svojmo bližnimo sturi, ne bo brez plačila, kdo pa zamore na svejt svojim bližnim več dobriga sturiti? ali kdo zamore katolški cerkvi veči dar pernesti? kakor tisti stariši, ktiri so tako srečni, da svojmo ot(r)oki v' duhovski stan perpomorejo? On bo skozi svoje imenitne in dobre dela v duhovskimo stano zasluženje svojih starišov povikšal. Že na tim svejt dokler jih Bog ne bo ločil, bodo imeli nad njim trošt, veselje in pomoč. In kaj še več? k' bodo stariši že zdavnaj v' večnosti, njim bo svejt še zmirim hvaležen; marsktir grešnik, k' bo od tiga Mašnika lepo podvuče(n), (in — prečrtano) spreobnernen in pred pogublenjam obvarvan, bo zdihnih k' Bog in poreče: Srečna je Mati, k' je tebe rodila, Bog bodi gnadliv tvojim starišem in vsim, k'tiri so tebi v duhovski stan perpomogli. Spoznajte iz tiga, kako dobro vam vošim, k' želim, de bi tudi (tudi — dostavljeno namesto prečrtanega: jih tudi)

¹ Odstavek: Jez vam stojim... ne velalo — je dodan na robu.

vi ktiriga iz svojih otrok v' duhovski stan perpravili, kar je v našimo časi posebno potrebno, k' nam je začelo Mašnikov zmirim bo(l) permankvati.

Ne ostrašite se skozi to, če vidite, de eden al drugi, k' je šal v šolo ni priden ratal, šola ni vržah če se je spridel, ampak vržah so dostikrat stariši, k' otrokam preveč perzaneso, (in — prečrtano) k' si zadosti ne perzadenejo, de bi otroke v' prvi mladosti navadli v' strahi Božjim živeti, in nimajo zadosti skerbi, de bi otroke varvali pred hudobnim ludmi, katiri njih dostikrat pohošejo in zapelajo; otrokam pa, ktiri imajo dosti skerbne stariše, se kaj taciga ne bo lohko pergodlo. Kadar tedaj vidite, de je ktiri otrok lepiga zaderžanja, de ima zastopno glavo, in veselje do vučenja, ne bojte se, de bi on skozi vučenje slabši ratal, perporočite ga Bogu in dajte ga vučiti, resnično bo on enkrat vam in drugim k' velikim vesel in k' pomoč.

III. Kdor resnično želi svojga otroka enkrat v' duhovskimo stano viditi, se tudi tiga nasmej bati, k' vučenci al studentje veliko poterbujejo. Perjatel ne boj se tiga! sej ti bo vse že na tim svejt, al vsaj na onimo tavženkrat poverneno. De mi le od začetka pomagaš, če ima pravo brihtnost in lepo zaderžanje, mi bo že Bog brez tvojga veliciga truda naprej pomagal. Kulkajn dobrih Mašnikov, in nar imenitniših vučnikov, ima katolška cerkov ravno iz revniga stanu, nobeden ni clo tako reven, če je le za drugo dober (ta stavek je dostavljen ob robu), de bi se samo zavolo revšine ne mozel vučiti. Pa kaj bom govoril od revnih, kako sture pa med nam bogati? Njih nar veči skerb je bogastvo vkup spravlati, pa ne vedo, al nočjo vedit, kar prav »Kristuz, k' govori: Ne spravljajte si bogastvo na svejti, ker »ga tatje kradejo in moli jedo, ampak perpravljajte si bogastvo »za večnost, ker ga tatje ne kradejo in moli ne jedo. (Glejte — prečrtano.) Kdo pa si perpravi veči bogastvo za večnost kakor tisti stariši, ktiri svojga otroka v' tak stan perpravijo, de zamore (nar — prečrtano) veliko dobriga sturit, in zvesto Bogu služiti? Glejte izvižal sem vam, de bi tudi mi lohko iz svojga kraja več Mašnikov imeli, kar jez grozno želim, k' bi le sturili kar prav S. Pavl, de bi mogli zmirim rasti v' znanji in v' navuki in k' bi sturili, kar zapove Kristuz S. Matt, 6, 33, iz tim besedam: Išite nar prejt Božje (dostavljeno namesto: nebeško, ki je prečrtano) krajlest(v)o, in njegovo pravico, in vse drugo vam bo perverženo.

Ohranite dobro, lubeznivi moj! kar sim vam danas kakor vaš perjatel govoril in sturite po tim, de bomo v' našimo kraj še večkrat slišali od novih Maš.

K' boste danas vidili Novomašnika svoje žegnane roke per altari proti nebesam povzdígvati, povzdígnite tudi vi svoje srca k' Bogu, in hvalite Boga, de nam je dal zpet enga Mašnika. Vi pa lubezniva žlahta Novomašnika! mi ne boste zamirli, de

vam danas ne bom dosti sreče vošil; saj ste srečni k' imate Gospoda, veselite se v' serci in hvalite Boga.

Ti pa časti vredni Novomašnik spomni se iz hvaležnim sercam (pro — prečrtano) na vrednost stano (!) v' ktiriga si poklican, pa ne pozabi zraven tudi na težave, ktire te v' tim stan čakajo. Glej! priženca, spovednica, objiskanje bolnikov, to je, kar bo krajšalo tvoje življenje, pa ne bodi (za — prečrtano) žalosten za to, bodi vesel, sej je dobro svoje časno življenje dati, pa večno veselje zadobiti. Sej veš, de človek ni za to na svejt, de bi časno veselje vžival, ampak zato, de bi se skozi dopolnenje svojih dolžnost in skozi časno terplenje za srečno večnost perpravlal. »Sej veš dobro, kaj prav Jezus per S. Luk. 9, 24. Kdor bo hotel »svoje življenje ohraniti, bo toisto zgubil, kdor pa bo svoje življenje za volo mene zgubil, bo toisto ohranil.¹

K' boš danas v' prvič večniiga Boga skozi svoje žegnane roke daroval, spomni zraven za celi svejt, in posebno za naš dolenski kraj, spomni za vso svojo žlahto živo in mertvo, posebno za svoje stariše za Očeta, za Mater, spomni slasti za svojo staro Mater, k' njim je Bog dal doživeti ta dan, de se danas tudi tukaj znajdejo, in z nam red veselje. Spomni pa tudi za mene lubeznivi brat, in za vse moje tukaj zbrane poslušavce. Zdaj pa se bomo vsi obernili k' našimo večnimo Bogo, in bomo rekli k' njemo, jez z vustam, vi pa v serci: O vsigamogočni večni Bog, naš dobrotliv Oče glej! mi tvoj otroci smo se danas tukaj vkup zbrali tebe hvaliti, de si nam dal zpet enga Mašniiga (!), pa te zraven tudi še ponižno prosimo: daj jih nam še več, k' ti nar bol veš, kako močno jih poterbujemo. Omeči pa tudi naše serca, de bomo tvoje namestnike vselaj lubili, kakor ti zapoveš, de jih bomo vselaj radi poslušali, de bomo vselaj po njih navukih živeli, in tudi za njih molili, de enkrat z' njim red gor v' tvoje nebeško krajlest(v)o pridemo, ker te bomo gledali, hvalili, častili, in večno vživali. Amen.

Govori ob času vojske.

Pridiga na Viču 18. julija 1915 o priliki procesije za skorajšen srečen izid vojske.²

Bilo je v Jeruzalemu, v oni veličastni dvorani, v kateri je Jezus Kristus s svojimi apostoli obhajal zadnjo večerjo. Apo-

¹ Odstavek: Sej veš, de človek ... ohranil — je pripisan ob robu.

² V času, ko se vojskujejo naši hrabri vojaki zoper sovražnike, se doma neprestano zbirajo čete pobožnih vernikov, ki molijo za srečen izid vojske. V ljubljanski stolnici n. pr. je prav od pričetka vojske vsak dan vojna pobožnost: sv. rožni venec, litanije in blagoslov in potem

stoli, zbrani v molitvi, so ravnokar za apostola izvolili Matijo, namesto Judeža Iškarjota, ki je po končani zadnji večerji hitel iz dvorane in svojega učenika prodal za sramotnih trideset srebrnikov. In kaj si je kupil z denarjem? — Vrv, za katero se je obesil. Nad apostole pa, ki so bili zbrani v molitvi, je prišel Sveti Duh, obljubljeni tolažnik, v podobi ognjenih jezikov.

Če smem rabiti primeru, rečem: Tudi letos je prišel na binško nedeljo velik piš iz laške dežele gori na Dunaj, in je napolnil srca vseh, ki prebivajo v prostrani Avstriji. Ogenj nenavadnega domoljubja je prišel v vsako avstrijsko srcé — v vsako dušo, in narodi mnogojezične Avstrije so govorili eno in isto besedo ogorčenja, vsa srca je napolnil isti čut.

Izdajalec je šel od nas, Juda je zapustil dvorano. Italija, ki je bila trideset let naš zaveznik in se je pod našo zaščito v teh letih silno opomogla, gospodarsko in financijelno; Italija, sita dobrin, ki jih je uživala ob naši mizi, vendar vedno lačna in hrepneča po naših pokrajinah: ta Italija je enostransko pretrgala zavezo, prelomila besedo in se sklenila z našimi sovražniki.

Ko je Srbija l. 1913. končala vojsko s Turčijo, je bilo za nas jako vabljivo, Srbiji napovedati vojsko in ukrotiti tudi njeno nenasitljivo pohlepnost. Ali Avstrija je preveč plemenita, da bi sovražniku, ki krvavi iz vseh ran, potisnila še meč v srcé. In Italijani? Videli so, da smo napadeni od vseh strani, da se že deset mesecev borimo s sovražniki. Njihova dolžnost je bila pomagati nam; mesto teža je Italija deset mesecev hlinila nevtralnost, sedaj pa šla med naše sovražnike. To je verolomstvo, to je izdajstvo, kakršnega svet še ni kmalu videl. Juda je prejel zlate in srebrnike od naših nasprotnikov in izdal svoje zaveznike. Kaj bo z denarjem, ki ga je dobil naš sovražnik za svoje verolomstvo? Ali bo tudi on kupil vrv, za katero se bo obesil?

Naš cesar je zavoljo ljubega miru obljubil Italijanom, da jim odstopi južni del Tirolske in še nekatere druge udobnosti. Menite mar, da so bili s tem zadovoljni? Zahtevali so naše najlepše južne pokrajine ob morju in bali smo se že, da bo šla vlada v svoji odjenljivosti predaleč. Hvala Bogu, to se ni zgodilo, kamen se nam je odvalil od srca. Sedaj pa se glasi po celi Avstriji: Niti ene pedi zemlje, niti enega valčka morja! Sto in sto let so bile te pokrajine z nami vred združene pod avstrij-

molitvena ura. Od časa do časa se vrše prošnje procesije in vojne pobožnosti v večjem obsegu, zlasti veličastne prošnje prireditve so bile: 1. Prošnja procesija v Ljubljani dne 13. junija s sliko varihinje ljubljanskega mesta, žalostne Matere božje, ki se časti v cerkvi sv. Florijana v Ljubljani; spreveda se je udeležilo do 20.000 vernikov. 2. Prošnja procesija na Vič k sv. Antonu dne 18. julija. 3. Narodno romanje na Brezje k Mariji Pomagaj dne 16. in 17. avgusta. V spomin na sedanji vojni čas in za uporabo pri raznih prilikah priobčujemo nam poslano pridižo, govornjeno povodom prošnje procesije na Vič. (Uredn.)

skim žezlom, in zdaj naj bi se ločili? To ne more in ne sme biti. Kar Avstrija ima, je pošteno pridobila, zato je pa tudi ta vojska pravična vojska in pravica mora zmagati prej ali slej.

Sedaj se imamo vojskovati zoper šest držav. Dolgo, dolgo se je sreča menjavala, sedaj se zdi, da je na naši strani. Ljudje so postali nestrpni, zaupanje se jim je omajalo, molili so, a obenem tožili, da molitev nič ne pomaga. A to ni res, molitev je mnogo mnogo dosegla. Velika milost je ta, da naša lepa dežela ni opustošena, da živimo še mirno vsak na svojem mestu, in nam ni treba bežati. Ali ni to sad molitve? Toda naša molitev je dosegla še več; dosegla je naši hrabri armadi zmagovito prodiranje v Galiciji in upanje je opravičeno, da bo tamkaj vojske kmalu konec. Nam nasprotne države so dobivale iz Amerike živil, streliva in orožje; mi od nikoder nič. In vendar pri nas nihče ni umrl gladu, streliva je dovolj in orožja imamo danes več, nego začetkom vojske. Ali ni to sad molitve? — Po drugih državah so imeli potres, povodnji in druge nadloge; našo državo pa je Bog letos tako blagoslovil, da imamo vsega v obilnosti; dosti krme, dosti žita; in tudi zanaprej kaže letina tako lepo, kakor že davno ne. Vprašam vas, ali ni to sad molitve? Ljubi Bog je pokazal, da je on »Gospod vojskinih trum«, in »ako Gospod ne čuva mesta, zastoj ga varujejo čuvarji«.

Tako bo tudi zdaj. Mi ne podcenjujemo sovražnika, vemo pa, da so naši vojaki v boju izkušeni in da se vojskujejo za pravično stvar; zato je trdno zaupamo, da božja pomoč, ki je pomagala dozdej, bo pomagala tudi zanaprej.

Vem pa, da kljub vsemu zaupanju do Boga, kljub vsej navdušenosti do naše širše domovine zveni v vaših srcih še druga struna, namreč skrb za vaše drage, ki gredo v vojsko, in skrb za delo in življenje doma. Nakladajo se vam velike žrtve, ker vsi količkaj sposobni moški od 18. do 50. leta morajo v vojake. — Predragi! Kadar se gre za občni blagor, tedaj morajo zasebne koristi na stran. Vprašam vas: Ali naj gre naša monarhija v pogin? Ali hočemo priti pod drugega vladarja, ki bo zatiral našo vero in naš materni jezik? Ali hočemo na cedilu pustiti našega 85 letnega cesarja, ki nam je tako dolgo ohranil ljubi mir, sedaj pa je napaden od vseh strani? Ne. To ne more in ne sme biti, zato je boj do zadnjega moža. Bral sem te dni, da v nekaterih občinah glavarstva Split in Šibenik v Dalmaciji moške niso šli na nabor, ampak vsi, kar jih je bilo v občini, so se prostovoljno oglasili k vojakom. In kaj se je zgodilo v Tirolih. Kakor l. 1809. zoper Francoze, tako so sedaj zoper Italiane vsi Tirolci od 16. do 70. leta prijeli za orožje in se dali na razpolago vojaški oblasti.

Posnemajmo ta zgled v toliko, da nikomur ne delajmo težkega srca, marveč radovoljno žrtvujemo svoje drage skupni domovini. Ne bojte se, da jih ne bo več nazaj; večina pride

nazaj, okrašena z lavorjevimi venci — junaki, na katere bo ponosna naša domovina. — Star latinski pregovor pravi: Si vis pacem, para bellum. »Hočeš mir, moraš si ga priboriti.«

Semtertje se čujejo glasovi: Čemu vojska? To naj bi se odpravilo enkrat za vselej. Jaz bi bil precej za to. Ali vojska je nasledek prvega greha, kakor bolezen, smrt in druge nadloge v človeškem življenju. Vojska je med ljudmi, med živalmi, med elementi; zatorej pravi sv. pismo: »Vojska je človeško življenje na zemlji.« Bog je po prvem grehu proklel zemljo in tako se je izprevrigel prvotni načrt božji. Človek se je uprl Bogu, zato se sedaj stvarstvo upira človeku. Čim bolj se narodi izobrazujejo, tem bolj napreduje tehnika, tem strašnejše je orožje. Ko bi se dala strast in pohlep zatreti na zemlji, ko bi se zasebno in javno življenje ravnalo po naukih sv. evangelija, pa bi bilo konec vojskâ. Toda godi se ravno narobe.

Prva pregreha sedanje dobe je ta, da države ne marajo za Boga, nekatere so kar naravnost odpadle od Njega, pretrgale vez s sv. Cerkvijo, razglasile državo za najvišjo oblast, ki ni nikomur odgovorna.

Druga pregreha je, da se po visokih šolah Bog taji. Še več pa je ljudi, ki sicer ne tajé Boga, vendar zanj ne marajo, njegove zapovedi prelamljajo in jih celo naravnost smešijo.

Tretjič: Koliko se greši pri otrocih! V Parizu in nekaterih drugih mestih otrok ne dajo več krstiti, v ljudskih šolah jim niti ne privoščijo krščanskega nauka, in tako se množi število otrok, ki ne poznajo več treh božjih oseb. Koliko je njih, ki bi bili lahko postali otroci božji, pa niti niso zagledali luči svetâ, ker so se zlobni starši zbal prereditve in izreje otrok.

Največji greh naše dobe pa je napuh, ki se šopiri z moderno kulturo, in trdi, da lahko shaja brez vere, človeku zadostuje kulturna naobrazba, tehnika in industrija. Tudi katoliški krogi se dajo preslepiti od modernih fraz, trobijo z verskimi nasprotniki v en rog in pravijo, da se nekatere verske resnice in cerkvene naredbe ne dajo več združiti z moderno kulturo. Ako papež ali škof izda kako naredbo, recimo glede prvega sv. obhajila otrok, ali pogostnega obhajila vernikov, ako cerkveni predstojniki svare pred slabimi časniki, škodljivimi prireditvami, se najdejo hitro katoličani, ki naredbe grajajo in krivično kritikujejo.

Ne čudim se, ako Bog vzame šibo v roke in biča človeštvo radi napuha in odpada od Kristusa; ako kaznuje človeštvo, ki hoče biti neodvisno od Boga in se opira le na lastno moč in znanje.

Dober oče kaznuje in mora kaznovati; ne kaznuje pa iz jeze in maščevalnosti, marveč iz ljubezni in srčnega sočutja. In med tem, ko vihti šibo, že premišljuje, kako bo otroku, ki se poboljša, delil veselje in blagoslov.

Tudi mi smo grešili. Bog, Cerkev, vera je bila med nami zasramovana, nedelja onečaščena, post prelomljen, zakramenti zaničevani, nedolžnost zapeljana, zakon oskrunjen, poštenost osmešena. In mi? Morda smo vse to gledali od strani in se premalo upirali vladajočim zmotam.

Ponižajmo se torej pred Bogom. Doba vojske je doba pokore. Gorjé naródu, ki ga niti najhujši udarci ne spokorijo, zrel je za propad. V spokornem duhu hočemo tedaj prenašati, kar nam je prinesla vojska. Bog kaznuje en narod z drugim, dokler se vsi ne povrnejo k njemu in ga ne pripoznajo kot svojega najvišjega gospodarja, kateremu se morajo uklanjati vsi, po čigar načelih se morajo ravnati tudi države.

Morda bo prišla sedaj sodba tudi nad Italijo. Mi ne sovražimo italijanskega naroda; katoličani so, kakor mi, torej so naši bratje v Kristusu; mi ne sovražimo italijanskega jezika, saj je najbolj blagoglasen, kar jih je na zemlji; mi ne sovražimo laške dežele, saj je priznana kot najkrasnejši vrt Evrope. Sovražimo pa in studimo ona načela, po katerih se je italijanska država sestavila in po katerih se vlada. Sv. očeta so oropali svetnega imetja, prepodili Siciljskega, Neapolitanskega kralja, vojvode iz Modene in Parme in skrpucali sedanjo italijansko državo, ki pa še ni zadovoljna, marveč steguje pohlepne roke po naših pokrajinah. Studimo oni framasonski duh, ki niti otrokom ne privošči krščanskega nauka, ki bi najraje zatrl vsako razodeto vero in človeštvo zopet pahnil v gorjé poganstva, z vsemi žalostnimi posledicami odpada od Boga. Zoper to strujo gre naš boj, in prav ima zgodovinar Kantu, ki piše, da so vse vojske pravzaprav verske vojske. In res, na eni strani se bije boj zoper pravoslavje, na drugi boj zoper framasonsko brezbožnost.

V tem boju trpijo vsi, krivični in pravični. Ne smemo sicer reči, da smo mi pravični, ampak naš boj je pravičen, ker se bije za katoliško vero, za resnico in pravico. Pa četudi smo grešili, vendar trojedinega Boga nismo nikdar zatajili, s celim srcem ga priznavamo in se mu klanjamo. Skrbeti hočemo, da se božje kraljestvo utrdi v nas in v teh, ki so nam izročeni. Povsodi hočemo zastopati katoliška načela, zapovedi hočemo izpolnovati, zato upamo, da se bo presv. Srce Jezusovo zopet milo ozrlo na nas.

Sedaj še eno vprašanje. Čemu pa smo prišli semkaj? Kaj nas je nagnilo, da smo zapustili Ljubljano in se podali v procesiji na Vič? Morda nas je mikalo obiskati enkrat hčerko, ki se je pred sedmimi leti ločila od matere fare? Gotovo je imela nekaj mikavnosti tudi ta misel. Ali, da kar naravnost povem, prišli smo k tebi, o s v. A n t o n, ker davno že vemo, da si ti velik čudodelnik in priprošnjik pri Bogu. Tebi je posvečena ta cerkev, zato smo prišli semkaj z obilnimi prošnjami,

katere polagamo pred tebe, ti pa jih nesi gori pred prestol Najvišjega in priporoči jih po svoji najboljši zmožnosti.

1. Prva ponižna prošnja je ta, da nam Bog ohrani našega presvetlega cesarja, ki že blizu 67 let vlada prostrano našo Avstrijo. Strašne reči je že doživel v tej dolgi dobi, a niso ga potrle. Podpiraj ga tudi sedaj, da ne omača, marveč da zmagaja vse svoje sovražnike in nam more, kadar se stekó njegova leta, zapustiti blagi mir, katerega vsi srčno želimo.

2. Priporočimo ti tudi sv. očeta, angela mirú, čigar glas se žalibog ne sluša. Bog varuj, da v Italiji izbruhne poleg vojske še revolucija, obrnila se bo najprej proti Vatikanu, kaj bo tedaj s sv. očetom? Usmili se tedaj, mili Jezus, svojega namestnika na zemlji, vodi ga, varuj ga, brani ga zoper vse sovražnike; in kakor si po angelu rešil Petra ječe in verig, reši tudi sv. očeta sedanjega nevzdržljivega stanja in podeli njemu in vesoljni Cerkvi popolno prostost.

3. Ozri se tudi na našega prevzvišenega gospoda kneza in škofa, kateremu danes ni dalo doma ostati, marveč se je kot skrbni nadpastir postavil na čelo svojih vernih ovčic, da združi svoje prošnje z našimi prošnjami in jim podeli tolikanj večjo veljavo in moč. Izprosi mu od Boga milost, da uspešno vlada izročeno mu čredo in sebe in svoje ovčice pripelje k Jezusu, ki je pastir vseh pastirjev.

4. O sv. Anton, izprosi vojskovodjem in državnikom pravo razsvetljenje in modrost, da ukrenejo to, kar je Bogu v čast in národom v prospeh.

5. Izprosi našim vojakom srčnost, hrabrost in tako stanoovitnost, da ne nehajo prej, dokler ne bodo temeljito poraženi vsi sovražniki in bo položen temelj za trajni mir.

6. Padlim vojakom pa, ki so kot pravi mučenci za domovino prelili svojo kri, izprosi odpuščanje za vse pogrške in večno življenje. Za zemeljsko domovino so dali kri in življenje, zato jim podeli, usmiljeni Bog, sedež v večni domovini, kjer ni več nobenega boja, ne smrti.

O sv. Anton! Ti veš, kakšno zaupanje imamo do tebe. Sprejmi tedaj naše prošnje in nesi jih pred milostni prestol božji. Presveto Srce Jezusovo pa blagoslovi te prošnje in jih usliši. Amen.

P. Hugolin Sattner.

Venec govorov ob času vojske.

»Pridite k meni vsi . . !«¹

(Govor je primeren za prvo nedeljo v mesecu, posvečeno presv. Srcu Jezusovemu.)

Strašno resna je vojna borba. Skoraj bi mislili, da se danes izpolnjuje preroška beseda, ki jo je nekoč govoril v svoji vsevednosti naš Zveličar: »Ljudstvo bo vstalo zopet ljudstvo in kraljestvo zoper kraljestvo, in vsepovsod bodo kuža, lakota in potresi. Vse to pa je šele začetek vsega gorja!« (Mat. 24.) Ne le naši bratje na bojišču izkrvavljajo, srca nas vseh so prenapolnjena bridkosti. Krvi potoki teko po bojiščih, solzá potoki oblivajo hrib in dol, vas in mesto. — Kdo bi ne dvignil svojih oči in ne bi iskal tolažnika in pomočnika? Da! Mi potrebujemo mogočnega zaveznika, ki bi zacelil srčne rane, skrb za vojake na bojišču, za očete, brate, sinove, soproge.

Kje ga boš našel takega tolažnika, takega pomočnika? Vsak dan nam duhovnikom ukazuje sv. Cerkev v brevirju moliti, in preden stopamo po oltarnih stopnicah k presveti daritvi, kličemo: »Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit coelum et terram! Naša pomoč je v imenu Gospodovem, ki je ustvaril nebo in zemljo!« Prav je imel velik mogočnjak današnje vojske, ki je takoj ob njenem začetku dejal: »Pojdite v cerkev, pokleknite pred Boga in molite k njemu!« (Nemški cesar.) »Jaz pa sem reven in ubog; Bog, pomagaj mi! Moj pomočnik in moj Odrešenik si ti; Gospod, nikar se ne mudi!« moramo reči s stiskanim Davidom (ps. 69. 6.).¹ Da, Bog v cerkvi, evharistični Zveličar, Bog v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa mora biti v sedanjih dnevih naš zaveznik in pomočnik! Adiutorium nostrum in nomine Domini, naša pomoč je v imenu Gospodovem!

Kako krasne besede za vsakega katoliškega kristjana! V cerkvi nam govori iz tabernaklja naš božji zaveznik in pomočnik: »Meni je dana vsa oblast v nebesih in na zemlji! Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, jaz vas bom poživil!« Pridite, mladi možje in fantje, ki s tresočim srcem zapuščate svoj dom, svoje otroke, svoje starše, svojo rodno zemljo, da se morda nikdar več ne vrnete, pridite, da vam dam moči, poguma, tolažbe! Pridite, žene in sestre, ki točite solze za svojimi možmi in brati, ki odhajajo, ki stoje v boju, jaz jih bom posušil, posladil! Pridite, žalujoči starši in otroci, ki ste morali raztrgati tako srčne vezi, jaz imam za vas tolažbo, balzam! Pridite vsi, jaz vam bom pomagal, meni je dana vsa moč v nebesih in na zemlji!

¹ Posebno lepe molitve za rešitev iz rok sovražnikov so v psalmih 7, 40, 69, 70, 85, 122, 141, 142, 143. Zlasti primerno za sedanjo uporabo.

Kristjani predragi! K temu neusahljivemu studentu tolažbe, k temu presvetemu zakramentu, k temu nebeškemu pomočniku bi se morali z največjo ljubeznijo in neupogljivim zaupanjem zatekati. Ravno v teh dnevih bi morali biti prepričani, da imamo v presv. zakramentu nepoznani zaklad; mi bi morali verovati, da je to največja dobrot, večja kot družinska sreča in denar, večja kot telo in življenje, večja kot draga domovina, večja kot celi svet. Mi bi morali občutiti, zlasti sedaj, da jc to kruh iz nebes, ki ima vso sladkost v sebi! Vojskinci čas bi moral biti pravi evharistični čas, ob katerem večkrat Gospoda v tabernaklju obiskujemo, večkrat in srčneje prav pred njim izlivamo svoje srce, se večkrat in pobožneje z Zveličarjem združimo v svetem obhajilu, večkrat in ponižneje prisostvu-jemo daritvi sv. maše, kar najštevilneje bi morale biti obiskane molitvene ure; dnevi celodnevnega češčenja naj bi se poživali. Bog v presv. Zakramentu, ki ima vso sladkost v sebi, bi vlival v naša srca tolažbo, mi bi pa mir našli svojim dušam, četudi bi vojna vihra hrumela prav po naših poljanah in livadah. Ljubeznipolno Srce Jezusovo bi lilo moč v naše trudne duše in blagodejno tolažbo v srčne rane. Tudi mi bomo lahko dejali, kakor je rekel psalmist: »Tudi človek, ki sem ž njim v miru živel, ki sem se nanj zanašal, ki je moj kruh jedel, je uganjal veliko zvijačo zoper mene« (ps. 40. 10). »Mene pa si sprejel zavoljo moje nedolžnosti in si me potrdil pred svojim obličjem vekomaj« (ps. 40. 13.).

»Glej, jaz stojim pred vratmi in trkam« (Raz. 3. 20.). Kdo bi ne spoznal, da Gospod močno trka na dušna vrata našega ljudstva? Na nas je, na vsakem posamezniku je, da odpre Očetu, ki nas obiskuje, in pomisli, da »milost božja ne sme ostati brez sadu« (I. Kor. 15. 10.). Boga iščemo, velikega Boga, in kar naenkrat spoznamo v teh dneh velike vojske, da nas po njej sam obiskuje. Iščimo tudi mi živega Boga v tabernaklju! Saj svoje otroke, ki so ga v življenjskem vrvenju pozabili, sam k sebi vabi, ko jim pošilja veliko usodo! On sam nam je dal »znanje zveličanja v odpuščanje grehov, po prisrčnem usmiljenju, po katerem nas je obiskal on, ki izhaja iz visokosti, da razsvetli te, ki v temi sede, da ravna naše noge na pot miru« (Luk. 1. 77 sq.).

Na poročni dan cesarice Marije Terezije leta 1736. je stala nad poročnim oltarjem velika monstranca z napisom: *Eucharistia. Hic Austriae vita!* Presv. Zakrament je studentec življenja za Avstrijo. Ne zajemajo samo narodi moči v tem studentu žive vode, ampak tudi moč habsburškega cesarstva sloni na živi veri v presveto evharistijo. Od ustanovnika Rudolfa Habsburškega do našega ljubljenelega cesarja in do dunajskega evharističnega kongresa in do našega umorjenega prestolonaslednika Franca

Ferdinanda je naša presvetla cesarska hiša srčno častila presveti zakrament, na evharističnega Boga stavila svoje zaupanje.

Ko so leta 1683. Turki oblegali Dunaj, so bile cesarske armade na Golovcu najprej pri sv. maši velikega Marka d' Aviana, vojaki so prejeli iz njegove roke sv. obhajilo, potem pa so šli v boj zoper dvakrat močnejšega sovražnika, a zvečer so se cesarski vojaki z zmago ovenčani vračali v glavno in stolno mesto. — Avstrije veliki vojskovodje Juan d' Austria, princ Evgen, nadvojvoda Karel, nadvojvoda Albreht, oče Radecki so bili ponižni čistilci presv. zakramenta. Ne zastonj!

Presv. evharistija je Avstrije solnce. Domovina, dokler ti to solnce sije, dokler tvoji knezi in narodi hodijo v teh svetlih in gorkih žarkih, se ti ni treba bati! Dokler se množica mož in ženâ in otrok, nizkih in visokih, revnih in bogatih tare k obhajilni mizi in uživa kruh močnih, nam ni treba trepetati, četudi stoje kroginokrog na mejah mogočni sovražniki. Nam velja beseda psalmistova: »Mizo si pripravil pred mojim obličjem proti tistim, ki me stiskajo« (22. 5.). — »Gospod me vodi, in ničesar nam ne bo manjkalo; na pašnik, tja me je postavil; pri vodi, ki poživlja, me je zredil; moje dušo je izpreobrnil; na pot pravice me je peljal zavoljo svojega imena. Torej, akoravno bi po smrtni senci hodil, se ne bom bal hudega, ker si ti z menoj; tvoja šiba in tvoja palica sta me tolažili« (Ps. 22, 1—4). Miza nam je pripravljena, močna hrana se nam ponuja zoper vse, ki nas stiskajo!

Eucharistia. Hic Austriae vita! Da, ako bi se vsi avstrijski narodi podali pod varstvo tega presv. zakramenta; ako bi vsi avstrijski narodi v množicah hiteli k obhajilni mizi. Ali pa je povsod tako? Ali niso mnogokje v naši ljubi Avstriji svetišča prazna, k mizi Gospodovi pa pristopa le nekaj pobožnih ženic? Ali ni mnogo staršev in vzgojiteljev, ki celo branijo otrokom k Zveličarju in preslišijo njegov klic: »Pustite male k meni!« Ravno ti pa bi bili danes mogočna armada pred Kristusom!

Kristjani moji, tej neveri moramo postaviti nasproti živo vero v presveti zakrament! Proti tej mlačnosti moramo pokazati prenovljeno gorečnost, s katero sledimo klicu Gospodovemu: »Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, jaz vas bom poživil!« Nasproti zanemarjanju nedeljske sv. maše morajo avstrijski narodi zahrepeneti po presveti daritvi tudi tedaj, ko ni ravno stroga dolžnost. Tedaj bo presveti zakrament res studenec življenja za Avstrijo, kruh močnih, ki ima vso sladkost v sebi! Eucharistia. Hic Austriae vita!

Toda preveč so se nekateri narodi odtujili evharističnemu Bogu. Tudi med Slovenci so mnogokrat nastopali očitni sovražniki tega presvetega zakramenta. Nikoli ne moremo pozabiti, kaj so nekateri listi pisali zoper zadnji dunajski evharistični shod in zoper presveto evharistijo! Za vedno si zapomnimo besede, ki jih je takrat pisal katoliški slovenski dnevnik

(»Slovenec« 1912, šte. 127.) proti tem napadam. »Ali Slovenci«, tako je pisal, »ali Slovenci nimamo vzroka, da bi versko misel še bolj uskresali, versko življenje še bolj podžgali med seboj? Kaj vidimo okrog sebe, kake prizore gledamo v svoji sredi? Bože mili! Ta mali narodič, preziran in zatiran od vseh, ki so okoli njega; ta narodič, ki se komaj vzdržuje proti navalom tujstva, — kakí notranji nemiri in viharji ga razburjajo in slabijo! Lastni bratje, sinovi tega naroda so vstali, ki s predrzno roko zametujejo, ki s smelo nogo gazijo to, kar je bilo nam in našim dedom od nekđaj najsvetejše.« Besede, ki veljajo bolj kakor kdaj ravno v današnjih dneh!

Kakor je takrat vzkliknil omenjeni dnevnik: »Naj Bog na zemlji nima bolj vnetih častilcev kakor smo Slovenci!« — tako kličem danes jaz: Vsi Slovenci k evharističnemu Bogu v presvetem zakramentu! Naj hrumi sovražnik kroginkrog zoper nas, ako je Bog z nami, kdo bo zoper nas! Pred presveti zakrament bomo poklekovali v teh dnevih bridkosti in žalosti, tukaj nam bo Bog podelil kruh iz nebes, ki ima vso sladkost v sebi! S psalmistom bomo dejali: »Gospod mi je pomočnik, in jaz bom svoje sovražnike pred seboj gledal« (Ps. 117, 7). To je naš zaveznik, to naš pomočnik! Njega bomo z Davidom hvalili: »Hvaljen bodi Gospod, moj Bog, ki uči mojo roko za boj in moje prste za vojsko, on, moja milost in moje pribežališče, moj sprejemnik in moj odrešenik, moj varih, ki vanj zaupam, ki mi podložno dela moje ljudstvo« (Ps. 143, 1. 2). Da! Eucharistia. Hic Austriae vita! Slovenci, presveti zakrament, ta bo vaš odrešenik, vaš varih, vaš pomočnik, vaše življenje! Amen. Anton Skubic.

»Strašna kakor urejena vojskina truma!«

(Govor je primeren za praznik Marijinega imena 12. septembra.)

»Kdo je ona, ki prihaja kakor vzhajajoča zarja, lepa kakor luna, izvoljena kakor solnce, strašna kakor urejena vojskina truma?« (Vis. pes. 6, 9). Te svetopisemske besede obrača sveta Cerkev na Marijo. Kot urejeno vojskino trumo, strašno vsakemu sovražniku, pozdravlja sv. Cerkev Marijo. Kđaj, dragi verniki, imamo pač več vzroka s temi besedami pozdravljati Marijo, kakor ravno sedaj, ko skoro po vseh evropskih državah hrumi strašna vojska? Danes, ko naše vroče srčne želje spremljajo vsakega našega bojevnika, ki je odšel na bojišče, da se bori za sveto, vzvišeno stvar, za pravico, za mir, za Boga, za domovino, za nas? »Možje vzdihujte: Pod Tvoje varstvo pribežimo, o sveta božja Porodnica, ne zavrzi naših prošenj v naših potrebah, temveč reši nas vselej vseh nevarnosti!« — s tem pozivom so ljubljanski presvetli gospod knez in škof bodrili naše vojake ob slovesni prisegi, preden so odšli na bojišče.

Mi smo ostali sicer doma, a naše misli, naše želje pa so spremljale naše svojce na bojišče; naše molitve vrô proti nebu, naj bi se naši vojaki živi, zdravi, srečni, z zmagô ovenčani vrnili v svojo domovino, v svoje hiše, v svojo družino! — V teh prebriskih urah ne pozabimo na ono, ki je »strašna kakor urejena vojskina truma«, na Marijo, ki je posebna zaščitnica krščanskega imena v vojskah.

Ne bom na široko popisoval, kako je Marija pogosto posegla v bojno zgodovino narodov in odločila vojsko v prilog kristjanom. Spominjem na kratko na pomorsko bitko med Turki in kristjani pri Lepantu dne 7. oktobra 1571. Papež Pij V. je pripisoval krščansko zmagô Mariji, ki jo je ravno takrat s sv. rožnim vencem prosil za zmagô krščanskega orožja. Ni se obotavljal v lavretanske litanije za večni spomin pridejati vsklik: »Pomoč kristjanov, prosi za nas!« V katoliški Cerkvi pa se je vpeljal praznik sv. rožnega venca.

Spominjam na bitko med Turki in kristjani pred Dunajem l. 1683., pred katero je poljski kralj Sobieski izročil svojo armado v varstvu mogočne nebeške Kraljice, potem pa zaklical: »Naprej! Bog in Marija sta naš ščit, ime Marija je naš bojni klic!« Krščanski junaki so popolnoma pobili in razkropili prej tako mogočno turško armado. Dunaj je bil prost, in slovesen »Te Deum« se je razlegal iz dunajskih cerkva proti nebu. Papež Inocencij je v večni spomin tega srečnega dogodka postavil praznik Marijinega imena.

Spominjam na zmagô nad Turki l. 1716. pri Belem gradu, ki jo je izvojeval cesar Karol VI. Kot znak zmage je poslal zastavo v Rim, ki jo je dal obesiti papež Klemen v cerkev sv. rožnega venca. Bitka je bila na dan, ko so v Rimu obhajali praznik Marije Snežnice in v slavnostni procesiji Boga prosili, naj podeli na priprošnje preblažene Device zmagô krščanskemu orožju. Nato se je razširil ta praznik po vsej katoliški Cerkvi.

Komu pa je neznano, kako je bil veliki trpin papež Pij VII. na priprošnje Marijino rešen po strašnih vojskah pred dobrimi 100 leti, 24. maja 1814, iz rok francoskega cesarja Napoleona I., ki ga je bil zaprl kot jetnika, in se slovesno vrnil v Rim? V spomin in bodrilo je postavil praznik »Marije, Pomočnice kristjanov« na dan 24. maja.

Kristjani! Lepi prazniki Marijini nam kličejo v spomin, da se tudi svetovna zgodovina ne dela brez Marije. Večja in hujša in krvavejša je sedanja svetovna vojska, kakor je bila katera doslej. Tudi ta se ne bo končala brez Marije! Zato so sv. oče Benedikt XV. postavili v svojo molitev za mir klic: »In ti, preblažena Devica, kakor prej v časih največje sile, tako nam pomagaj tudi zdaj! Varuj nas in reši nas!« — Molimo jo z zaupanjem, molimo jo z ljubeznijo do Marije! Bog bo delil zmagô, pa ne brez Marije! Bog bo dal mir, pa ne brez Marije!

Bilo je l. 1809., ko je bil v Straßburgu v armadi cesarja Napoleona I. od vojnega sodišča v smrt obsojen nadesetnik (korporal) Peter Pitois iz Morvane. Četudi je bil med najhrajšimi v vojski, prvi na bojišču, najpogumnejši v naskoku sovražnih postojank, je vendar po bitki pri Wagramu dezertiral. Kmalu pa so ga ujeli in po strogi vojni postavi obsodili, da naj bo ustreljen. Prišla je zadnja noč, noč pred smrtjo. Ko je bila ura polnoči, stopi v ječo neki častnik; bil je sam Napoleon, preoblečen, da ga vojak ni mogel spoznati. Cesar prime obsojenca za roko in mu prijazno pravi: »Videl sem te v boju in sem te vzljubil. Ako imaš pred svojo smrtjo še kaj povedati, zaupaj mi! Zvesto bom vse izpolnil!« Vojak odgovori: »Nimam ničesar!« — »Nimaš nikakega zadnjega pozdrava za svojega očeta, za svoje sestre?« — Vojak odvrne: »Moj oče počiva v Bogu, sestre nisem nikoli imel nobene.« — »In za svojo mater?« — »Oh prosim,« zakliče obsojenec, »ne izgovorite tega imena! Kolikorkrat ga čujem, mi pride na jok, in jokati vojaki ne smemo!« — »Zakaj ne?« odvrne Napoleon, »jaz bi se pri spominu na svojo mater ne sramoval solz!« — »Kaj!« zakliče vojak, »Vi ljubite svojo mater! Dobro, potem Vam vse povem. Odkar sem na svetu, nisem nobenega bitja tako ljubil, kakor njo. Ko sem bil poklican v vojake, mi je dala svoj blagoslov in mi dala na pot besede: 'Moj sin, če me ljubiš, stori svojo dolžnost!' Tako sem se ločil, te besede pa so mi vedno plavale pred očmi. Dajale so mi pogum, da sem neustrašeno drl v svinčeni dež! Tedaj pa sem dobil sporočilo, da mi je mati težko obolela. Prosil sem za dopust, pa ga nisem dobil. Končno so me obvestili, da je mati umrla. Nisem mogel več obstati. Moral sem videti kraj, kjer leži pokopana moja mati. Hotel sem utrpati prvo cvetko, ki bo vzrastla na njenem grobu. Zakaj pri nas pravijo: Kdor na materinem grobu utrpa prvo cvetko, ki požene iz njega, ta je gotov, da umrle ne bo nikdar pozabil, in umrla ne bo pozabila njega. Jaz sem šel tja, pa sem našel na grobu svoje matere potočnico (Vergißmeinnicht). Utrgal sem jo in jo vedno nosim na svojih prsih. Zato sem obsojen. Sedaj rad umrjem. Matere nisem pozabil!« — Napoleon je bil globoko ginjen. Naslednje jutro mu ni podaril le življenja, ampak ga je imenoval celo za stotnika.

Verniki, tako je bila poplačana ljubezen in zaupanje do zemske matere! Pa naj bi bila osramočena ljubezen in zaupanje do nebeške Matere? Ni mogoče in ne bo! Škapulirje so si nadeli naši možje in fantje, ko so šli v boj, z Marijinimi svetinjami so se nakitili mnogi, v strelskih jarkih molijo često sv. rožni venec, plemenite gospe so jim napravile Marijine zastave. Marija tega zaupanja ne bo pustila brez plačila!

V nevarnosti teče otrok k materi. Srce samo nas sedaj vleče k Mariji! Spominjam se, da so naši fantje pri naborih mnogokrat popevali nedostojne in grešne popevke. V sedanjih

časih pa smo jih tudi čuli peti: »O Marija s Planinske gore, Ti nam moreš pomagat!« Srce jim je dejalo, da je tako bolj prav! Da, to je bolj prav! Naši fantje in možje opetovano poročajo, da jih je v vojski skoroda čudežno obvarovala Marija!

Vsaka vojska je zlo, zato v litanijah prosimo Boga, naj nas reši te šibe. Mir je dobrota, ki jo spoznamo še-le tedaj, ko ni miru. »Ljubeznivi mir!« pravi sv. Gregor Naz. (orat. 3), »od vseh hvaljen kot dobrota, ki pa te le maloštevilni ohranijo, — kako zelo te jaz želim pred vsemi zemljani; poljubljam te, objemam te, ako si blizu, z mnogimi solzami te kličem nazaj, ako se oddaljiš!« — »Če imamo vse,« pravi sv. Gregor iz Nise, »kar je lepo in prijetno, pa manjka miru, kakšen hasek imamo? Kaj nam koristi, če tega ne moremo uživati zaradi vojske?« (Orat. 7. de beat.). Ravno kakor pravi psalm (121, 6. sl.): »Prositate kar je Jeruzalemu v mir, in obilnost bodi njim, ki tebe ljubijo. Mir bodi v tvoji trdnjavi in obilnost v tvojih stolpih. Zavoljo svojih bratov in svojih bližnjih ti voščim mir; zavoljo hiše Gospoda, našega Boga, ti voščim dobro.«

Dragi verniki, po starem smo v litanijah klicali Marijo kot »skrinjo miru in sprave«. Tudi pri sklepanju miru bo Mati kneza miru imela veliko besedo! Prosimo jo iskreno, naj nam kmalu izprosi sveti mir, da se ustavi moritev, da usahnejo potoki krvi, da se posuše reke solz! Da pacem, Domine, in diebus nostris, daj nam mir, Gospod, v naših bridkih dnevih — po Mariji! Saj cerkveni pisatelji trdijo, da nam Bog vse dobrote deli po rokah Marijinih, torej tudi zmago in mir!

Z mogočno roko je marsikdaj Marija posegla v zgodovino narodov in je vselej ščitila krščansko ime. K njej se zatecimo tudi sedaj oni, ki se še veselimo krščanskega imena in smo nanj ponosni. Njej izročimo svoje vojake, njej svoje domove, njej svojo stiskano domovino! Naj ne bo hiše, kjer bi v teh urah ne klicali na pomoč Marije, ki je sovražnikom strašna kakor urejena vojskina truma, obenem pa ljubezniva skrinja miru in sprave. Prosimo jo, naj svoj materin plašč razgrne nad naše bojevnike, naj jih čuva pred sovražnim orožjem. Ako je komu usojeno iz boja stopiti pred večnega Sodnika, naj ga z njim spravi, naj ga njemu priporoči, naj ga njemu izroči. Priporočimo pa tudi sebe kličoč: »Pod Tvoje varstvo pribežimo, o sveta božja Porodnica! Ne zavrni naših prošenj v naših potrebah, temveč reši nas vseh nevarnosti!« Pa nam sv. Bernard, ta ljubitelj Marijin, daje tolažilen odgovor: »Še nikdar ni bilo slišati, da bi bil kdo zapuščen, kdor je k Mariji pribežal in njeni prošnji se priporočal!« Amen.

Anton Skubic.

»Pojdite in učite . . .!«

(Govor je primeren za kvatarno nedeljo, ko naj se po želji sv. Cerkve moli za duhovnike.)

»Pojdite in učite vse narode in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Učite jih izopolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal.« S temi besedami je naš Zveličar razposlal svoje apostole po vsem svetu z veliko nalogo, da širijo njegovo v krvi in trpljenju ustanovljeno kraljestvo. Kristusova usoda je s tem postala tudi usoda apostolov njegovih. O Kristusu pa pravi sv. Janez: »Med svoje je prišel, njegovi pa ga niso sprejeli!« Tudi apostolov svet ni sprejemal tako, kakor so po svojem visokem poklicu zaslužili. In kakor je moral Kristus s smrtjo zapečatiti svoje delo, tako tudi apostoli. — Za apostoli imamo širiti božje kraljestvo na zemlji mi duhovniki. Tudi naša usoda mora biti podobna usodi Kristusovi in apostolov, ker imamo enako nalogo in delo, učiti ljudi, da izpolnjujejo vse, karkoli je Kristus zapovedal. Tudi duhovnikov svet ne sprejema s tistim srcem, kakor zasluži njih poklic. Tudi za te ima svet vedno pripravljeno in natočeno kupo trpkosti in bridkosti. Zakaj to svet dela in kako to kupo nataka zlasti tudi v sedanjem vojskinem času, na to dvojno vprašanje naj podam nekoliko odgovora!

Ko je sv. Janez Krstnik videl, da zlobni Herod živi v pregrešni zvezi z ženo svojega brata, mu je zaklical: »Non licet tibi! Ni ti dovoljeno!« To prostodušno in neustrašeno izvrševanje svojega poklica je sv. Janeza pripravilo ob glavo. Isto nalogo, kakršno sv. Janez, ima vsak katoliški duhovnik. Kristus sam jo je naložil, ki je dejal: »Učite jih izopolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal.« Kristusov nauk pa je v hudem nasprotju s človeškimi strastmi; in ker so strasti človeški izprijenosti prijetne, zato ni prijeten Kristusov nauk.

Tudi duhovnik mora torej ljudem mnogokrat govoriti nauke, ki imajo za grešnike duh in okus po pelinu; to so nauki o sodbi, o večnosti, o peklu in o večnih kaznih. Resnično, ti nauki niso prijetni! Duhovnik mora nevernim govoriti: »Kdor ne veruje, bo pogubljen!« Preklinjevalec mora klicati: »Preklinjevalci ne bodo posedli nebeškega kraljestva!« Nečistnikom mora zaoriti na uho: »Ni ti dovoljeno! Tvoj delež bo v ognjenem in žveplenem jezeru! Nič nečistega ne pojde v nebeško kraljestvo!« Pijancem mora poklicati v spomin, da bo njih tovarišja z evangelijskim bogatinom v peklu. Mlačnežem mora naznanjati, da jih bo Gospod pljunil iz svojih ust. Bogatinom mora povedati, da pojde lažje kamela skozi šivankino uho, kakor lakomni in krivični bogatin skozi nebeška vrata. Mogočnjakom mora izpodbiti njih ponos z naukom, da smo pred Gospodom vsi enaki, in da Bog ne gleda na veljavo ljudi. Hinav-

skim prerokom mora potegniti krinko raz obraz in pokazati volka takega, kakršen je, ne pa ga pustiti v ovčji obleki. Prilivce mora pokarati kot pobeljene grobove in gadjo zalego. Zapeljivcem in pohujšljivcem mora povedati, da je tudi za njih vrat pripravljen mlinski kamen, ki jih bo potegnil v globino peklenskega morja. Zatorialcem vdov in sirot mora oznanjati, da njih grehi kličejo v nebo za maščevanje. Tatovom in obrekljivcem in vsakovrstnim škodljivcem mora poklicati v spomin, da ne pojdejo v nebeško kraljestvo, dokler ne povrnejo zadnjega vinarja.

Take besede pa niso ravno prijetne, ker resnica v oči bode. Duhovnik mora oznanjati resnico, zato je od hudobnega sveta sovražen. Največ pa trpe duhovniki, ki najsveteje in najzvesteje izpolnjujejo svojo dolžnost, dočim se odpadnikom izkazuje čast, poje slava, postavljajo spomeniki, kakor Gordanu Bruno v Rimu, Trubarju v Ljubljani, Lutru, Husu in drugim po drugih mestih.

Dobri kristjani duhovnikov še nikdar niso sovražili. Sovraštvo do duhovnikov je najslabše izpričevalo, ki si ga dajejo hudobni ljudje sami. »Vse to vam bodo storili, ker ne poznajo ne Očeta, ne mene!« je dejal naš Gospod.

Najbolj pa sovražijo duhovnike tisti ljudje, ki bi radi razdirali in rušili med verniki božje kraljestvo, pa jim duhovniki po svojem poklicu zastavljajo nogo, da ne morejo izpeljavati svojih zlobnih nakan. Vsako priliko porabijo, da udarijo po duhovnikih. Posebno težave in bridkosti, ki ljudstva zadevajo, nalagajo na vest duhovnikom, da bi ovce odvrnili od svojih pastirjev. Kakor vselej, tako tudi ob sedanjih svetovni vojski.

Sedaj vsevprek vpije za svobodomisleci »Duhovniki so izdajalci domovine, nimajo srca za ljudstvo, vojske so krivi!« S temi obdolžitvami hočejo gotovi ljudje vernikom iztrgati spoštovanje in ljubezen do duhovnikov, dobro vedoč, da bi bilo potem njih delo lahko. Kaj je resnica?

V Alzaciji in Lotaringiji so zlobneži ob tej vojski duhovnike obdolžili, da so izdajalci, vohuni, da drže s Francozi! Vojaški poveljnik pa je škofu v Straßburgu izjavil, da ni dokazan niti en sam slučaj. — V Belgiji so katoliške duhovnike obdolžili, da so franktirerji, da so iz zasede streljali na Nemce. Vojaška oblast je uvedla preiskavo, pa je našla, da so se le brezverci oblekli v duhovsko obleko, in celo protestantski častnik je izjavil, da vmes ni bilo niti enega katoliškega duhovnika.¹ Na Štajerskem in Koroškem so ovadili celo vrsto duhovnikov, češ da so državi nezvesti in da držijo s sovražniki države; množico duhovnikov so zaprli, cele mesece so zdihovali v ječah, pa niti eden ni bil obsojen, vsi so prosti. (Gl. dnevnik »Slovenec«, dne 26. avgusta 1915, str. 5.)

¹ »Reichspost«, 2. sept. 1914.

Izmislili so si drugo, češ da duhovniki premalo storijo za ljudi v tej vojski, premalo za ranjence in sirote. Sicer pravi Gospod, da naj levica ne ve, kaj da desnica, vendar pa, ako preštejemo, kaj so storili duhovniki v tem oziru, vidimo, da drugi stanovi daleč, daleč zaostajajo. Visok državni dostojanstvenik je izjavil, da imajo samo tisti dobrodelni oklici uspeh, ki gredo do ljudstva z lece in po duhovskih rokah!

Sicer pa so to postranske stvari. Pomislite, dragi verniki, glavna stvar je ta: Mi nismo uradniki države in posvetnega kraljestva, mi smo uradniki duhovnega kraljestva, Cerkve, božjega kraljestva — tudi v vojski! »Pojdite in učite vse narode in delite jim sv. zakramente,« to je naša božja poslanica. Ta zapoved Zveličarjeva velja za vedno, tudi za vojskino čas. Glavna stvar, glavna naša naloga je dušno pastirstvo. »Euntes ibant et flebant mittentes semina sua, jokaje so šli in sejali seme!«

Pa ravno sedaj! Kdaj krščansko ljudstvo potrebuje več luči od zgoraj, kdaj je bolj potrebno dušnega vodstva kakor sedaj v tem razburkanem času? Kdaj mu treba več tolažbe, več prave tolažbe, ki poteka iz vere, iz tabernaklja, kot v tem vojskinem času? Kdaj naj živi ljudstvo bolj brezgrešno, kdaj potrebuje več milosti? Kdaj je večjega pomena prejem zakramenta sv. pokore kot danes, ko se je približala na vseh straneh smrt z bogato košnjo? Kdaj potrebujemo več moči, da prenašamo križe in bridkosti, kdaj bolj potrebujemo kruha močnih, kot sedaj? — V tem, ljubi verniki, je tudi sedaj naša glavna naloga, naše glavno delo. Gotovo, kakor je Kristus pomagal tudi v telesnih potrebah, tako se bo pravi duhovnik zavzel tudi za telesna dela usmiljenja, pa njegovo glavno delo je pridiga, molitev, delitev sv. zakramentov, in s tem postaja duhovnik največji dobrotnik človeštva!

Ali ne delajo tega duhovniki v najvišji meri? Ko bi se kak duhovnik tega branil, gorje mu! Ko bi duhovniki na bojišču ne tolažili padlih in umirajočih, ko bi ne delili po bolnicah in vojaških lazaretih ranjencem sv. zakramentov, ko bi zapuščenim in osirotelim ne oznanjali verske tolažbe, gorje njim in ljudstvu! — Pa mnogo je ljudi, ki nočejo o duhovniku ničesar slišati, tolažbe pri njem ne iščejo, k pridigam ne hodijo, sv. zakramente prezirajo, sv. maša, spoved, sv. obhajilo, so jim tuje in nepotrebne stvari, — čez duhovnika, ki o njem nočejo ničesar vedeti, govorijo brez prestanka.

Da bi tudi druge ljudi odtujili duhovnikom in Cerkvi in jim odvzeli zadnjo tolažbo, pa so si izmislili sedaj zlobno in neumno trditev, češ duhovniki so krivi vojske. Kaj naj rečem o tem? Vam, pametnim vernikom, v tem oziru nimam pravzaprav ničesar reči. O brezmiselnosti te trditve ste prepričani tako, kakor mi. Ta trditev pa tudi ni nič novega; brezverni in zlobni svet le poizkuša nanovo sredstva, ki so mu že

davno izpodletela. Prišla mi je v roke knjiga,¹ ki je pisana že pred več leti. V tej knjigi sem bral, da so brezverni sovražniki duhovnikov, framasoni, svobodomiselci isto trditev trosili med ljudi že ob francosko-nemški vojski leta 1870. in 1871. Knjiga pravi dobesedno to-le: »Morda se še spominja ta ali oni, da so mu (framasoni) ob vojski dejali, češ papež, škofje in duhovniki so krivi vojske. To je izšlo izmed svobodomiselcev; to pa so pravili katoličanom, katerih sinovi so stali v vojski, da bi jim prignusili cerkvene predstojnike!« Prav, kakor danes; iste besede, ista zlobna trditev, isti podli namen! — S tem sem vam torej pokazal vso brezmiselnost in vso zlobo duhovniških nasprotnikov. Nič novega, vedno stara zloba, katero zgodovina sama najostreje obsoja!

Verniki moji! Ena največjih in najhujših kazni za ljudstva bi bila, ako bi se dala kdaj nahujskati zoper svoje dušne pastirje. Gorje krajem, kakršnih je na Francoskem, kjer so morali duhovniki otresti vaški prah s čevljev in oditi! Odkoder namreč gredo duhovniki, odtam gre tudi Zveličar iz tabernaklja. Da, tako je! Brez duhovnika ni presv. zakramenta! Kjer pa ljudstvo posluša svoje duhovnike in se ravna po njih naukih, tam veljajo tudi njemu besede Zveličarjeve: »Glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta!« Amen.

Anton Skubic.

Praznik Marijinega rojstva.

Čast Marijina.

V obiskovanju svoje tete Elizabete je Marija, ponižna dekla Gospodova, prerokovala, da jo bodo odslej blagrovani vsi narodi zemlje. Tako, kakor to, se ni izpolnilo nobeno prerokovanje. Odkar je sv. Cerkev na zemlji, so kristjani vedno iskreno častili Marijo. V prvih časih krščanstva, ko je bila Cerkev še nedoletna, se je cklepala Marije kakor otrok svoje matere, in Marija se je z radostjo ozirala na rast in prospeh svojih otrok. Cerkev pa je rastla in se okrepila, in z leti je rastla tudi ljubezen do Marije in se razvila v možato, krepko ljubezen, katera vé, kaj je dolžna Mariji, katera se ne zadovoljuje z nekaterimi srčnimi čuvstvi, marveč se zavzema z možko in kremenito delavnostjo za Marijino čast.

V prvih stoletjih krščanstva se ni moglo dosti storiti za Marijino čiščenje, ker je bilo dosti dela z oznanjevanjem svetega evangelija, in je bilo treba verske resnice braniti zoper nastale krivovere. To pa je gotovo: Kolikorkrat se je dvignila peklenska kača, da bi izrvala iz Marijine krone kak biser, vse-

¹ Dr. Phil. Hammer, Predigten auf die Sonntage des Kirchenjahres.

lej se je dvignila vesoljna Cerkev, in poslala najveljavnejše svoje zastopnike na bojišče, da so branili Marijine prednosti. Med njimi je najvažnejše njeno božje materinstvo, njeno devištvostvo in neomadeževano spočetje. Te bisere je branila sv. Cerkev s posebno skrbjo.

1. Čast sina je nerazvezljivo sklenjena s častjo matere. Ako se dotaknem poštenosti sinove, sem žalil s tem tudi mater; in če se zavzamem za veličje sina, raste tudi veličje matere. Jezus je pravi Bog, tedaj je Marija božja Mati. Vi veste, kaj nas o tem uči sv. Cerkev. Marija je božja Mati, ne kakor da je ona šele rodila Boga; Bog je sam od sebe od vekomaj. Ampak Marija je rodila človeško naravo Jezusovo, ki je z božjo neločljivo sklenjena v eno in sicer božjo osebo. Mati je vsekdar mati celega otroka, tedaj Marija tudi mati celega Jezusa; Jezus pa je pravi Bog, tedaj Marija prava božja mati. Ta skrivnost, ki je pa nam popolnoma jasna, je našla v prvih stoletjih veliko nasprotnikov, zlasti sta se upirala temu nauku krivoverca Ariji in Nestoriji. Arij je trdil, da Kristus ni Bog, ampak človek; Nestorij pa je učil, da ima Kristus sicer dve naravi, božjo in človeško, toda ti dve naravi sta združeni samo po vnanje, ne pa po eni osebi. V tem slučaju bi seveda Marija ne bila božja porodnica, rodila pa bi bila samo človeka, kvečjemu Kristusa. To pa naravnost nasprotuje božjemu razodetju, kajti angel Gabriel pravi Mariji naravnost: »Rodila boš sinú, in imenuj njegovo ime Jezus, in on bo sin Najvišjega imenovan.«

Nestorijev nauk je naredil veliko pohujšanje, zakaj krivoverski strup se je širil iz Carigrada v sosednje dežele noter do Egipta. Da se vrne Materi božji spodobna ji čast, je bil sklican v Efez splošni cerkveni zbor, in se je vršil o binkoštnih leta 431. Efez je mesto, v katerem je bil sv. Janez Evangelist škof, pri katerem je dolgo časa bivala tudi blažena Devica Marija. Že takrat je bila škofijska cerkev v Efezu posvečena presveti Devici.

Na cerkveni zbor je prišlo 160 škofov. Pred škofijsko cerkvijo je čakala neizmerna množica na izid zbora; seja pa je trajala od ranega jutra do pozno v noč. Glavno besedo je imel na zboru sv. Ciril Aleks., ki je jako učeno in spretno razkladal Marijino božje materinstvo, in tedaj je določil cerkveni zbor: »Jezus Kristus je v resnici božji Sin in sv. Devica je v resnici Mati božja; ko bi kdo učil nasprotno, bodi izobčen iz cerkvene občine«.

Kdo bi mogel popisati veselje in navdušenost vernega ljudstva! Navdušeno so vsi pozdravljali zbrane škofe in jih z bakljami in kadilnicami spremljali na njihova prenočišča, zlasti sv. Cirila; in v znamenje, da se je Mariji povrnila božja materinska čast, so razsvetlili zvečer celo mesto Efez.

Neovrgljiva je tedaj resnica, da je sv. Cerkev od svojega prvega začetka v jeruzalemski dvorani do slovesnega cerkvenega zbora v Efezu vedno in nepretrgano verovala, da je Marija res božja Mati in ji izkazovala spodobno čast. Sv. evangelij jo imenuje mater Jezusovo in mi neštetokrat kličemo k njej: »Sv. Marija, Mati božja! — Prosi za nas, sveta božja porodnica!«

2. Z isto vneto se je sv. Cerkev tudi zavzemala za drugo prednost Marijino, namreč za njeno deviško čistost, pred porodom, v porodu in po porodu. Ne dá se popisati, s kako silo so se sovražne moči trudile, iz Marijine krone izdreti tudi ta biser. In sv. Cerkev je imela vsekdar priložnost braniti tudi to njeno prednost. Že sv. Ignacij, učenec sv. Janeza Evangelista, piše: »Kristus je bil v resnici rojen iz device.« V spisih Justinovih in Irenejevih najdemo vsaj 30 krat stavek: Kristus, rojen iz device. — Celi stari vek je bil tega prepričanja in sv. Epifanij vpraša po pravici: »Kdaj in kdo se je predrznil izgovoriti ime Marije, da ne bi pristavil device?«

Marija vsekdar devica, to je prepričanje apostolskega, nicejskega in carigrajskega veroizpovedanja, to je izraženo v vsakem bogoslužju, začeniši z apostolskimi časi. Leta 681. pa je tretji carigrajski cerkveni zbor razglasil kot versko resnico, da je Marija pred porodom, v porodu in po porodu ostala vsekdar devica. — Zato pa vsi cerkveni očetje proslavljajo sv. devico, slavijo jo vse umetnosti: slikarstvo, kiparstvo, glasba, slavi jo literatura; učenjaki so našteli več kot 20.000 knjig, ki so pisane v proslavo blažene Device Marije. En zárod preide, drugi nastopi, Marijina slava traja dalje. Marijina slava je neusahljiv vir; čim dalje se razliva, tem bolj naraste, in čim bolj raste, tem bolj se širi.

3. To nam potrjuje tudi naša doba. Nam je bilo dano gledati oni prekrasni biser, ki ga je papež Pij IX. vdela v Marijino krono. Dne 8. decembra 1854. leta je slovesno razglasil, da je bila Marija brez madeža spočeta in ni prinesla izvirnega greha na svet. Od nekdanje Cerkev verovala to resnico, toda Marijini otroci so toliko časa prosili, da je bila razglašena verska resnica o Marijinem brezmadežnem spočetju.

Mogoče, da nam bližnja bodočnost prinese še eno veselje, da namreč najvišji cerkveni poglavar potegne zastor in se nam prikaže še en biser, namreč vnebovzetje Marijinega telesa v nebeško slavo, kar mi že davno verujemo, vendar še ni razglašena verska resnica.

O koliko tolažbe nam vendar prinaša češčenje Marijino! Veselimo se, da je Kraljica majnika opremljena s tako visokimi prednostimi; veselimo se, da smo otroci tako skrbne matere Cerkve, ki se toliko trudi za češčenje Device Marije. Častimo Marijo, ker to je znak pravega katoličana; častimo jo, toda ne s samimi čustvi in zdihljej, marveč v dejanju in v resnici. Ljubimo to, kar je ljubila Marija. Ona je ljubila ponižnost, skrom-

nost, nedolžnost; bila je skrbna hišna gospodinja, močna žena, krepka v prenašanju zemeljskih nadlog. Nadvse je ljubila Jezusa, zanj je živela, delala, trpela. — Sovražimo, kar je sovražila Marija. Sovražila in studila je edino le greh; in tudi naš sklep bodi: Greha ne več, vsaj vedoma in nalašč ne več. In da ne bo greha, varujmo se skrbno grešne priložnosti. — Otroci so navadno podobni staršem; skrbimo, da bomo tudi mi podobni svoji materi Mariji. Amen.

P. Hugolin Sattner.

Osemnajsta nedelja po binkoštih.

O preklinjevanju.

In glej, nekateri pismarjev so rekli sami pri sebi: Ta preklinja!

Mat. 9, 3.

Vsak kristjan ima neki čuden ključ, s katerim si lahko odpira nebesa, in s katerim odpira tudi usmiljena človeška srca. Srečen tisti človek, ki ga zna prav rabiti! Toda nespameten človek pa rabi ta ključ v svojo škodo, v svojo pogubo in s tem ključem stori sebi in svoji družini več hudega, kakor bi hišo zažgal. Kaj neki je ta ključ? Ta ključ je naš jezik!

Pregovor pravi: »Česar je polno srce, to rado iz ust gre.« Po jeziku ali govorjenju se spozna človek, ali je dober ali slab, ali pošten ali nepošten. Žalibog, da je druge vrste ljudi mnogo več kakor prvih, slabih več, kakor dobrih! Koliko se dandanašnji ravno z jezikom greši! Laž, opravljanje, obrekovanje, kvantanje, besede, o katerih pravi sv. Pavel, da se naj niti ne slišijo med kristjani: vse to so grdi grehi, katere dela človeški jezik. Toda ne bom govoril danes o tem; govoril bom o nekem drugem grehu, katerega tudi dela jezik: govoril bom o preklinjevanju, ki je tako zelo v navadi. Iz enega studenca ne izvira nikdar sladka in grenka voda, toda iz enih ust pa izhaja molitev in kletev; z molitvijo služimo Bogu, s kletvijo pa satanu. In žalibog, kolikokrat se to godi! Kleti slišim dečka na paši, ki zavrača živino, kleti slišim kmeta na polju, ki orje njivo, kleti čujem celo mater pri ognjišču, ki kuha kosilo, in kleti čujem celo malega paglavca na cesti, ki se niti ne zna prekrižati. »Bratje moji, tako se ne sme več goditi« (Jak. 3, 10), opominjam s sv. Jakobom, ker 1. kletev žali Boga in mu jemlje čast, 2. kletev pohujšuje bližnjega in 3. kletev škoduje človeku na duši in na telesu.¹

Mili Jezus, blagoslovi te moje besede, da pade to seme na rodovitna tla!

¹ Nekateri misli so povzete po A. M. Slomšku »Apostolska hrana«, str. 216 in sl.

1. Rekel sem, da klete v žali Boga in mu jemlje čast. Milijoni angelov in svetnikov v nebesih hvalijo večnega Boga, njemu pojo ptice pod nebom hvalne pesmi; slavo božjo oznanjujejo močni vetrovi in grozovit grom: vse stvari hité Bogu dajati čast in slavo, hudoben preklinjevalec pa se dere vmes kakor grd krokar med sladko petje slavcev. Ali ni to grdo za človeka, ki je ustvarjen po božji podobi?

Še huje pa greši tisti, ki graja božje neskončno modro ravnanje, ki godrnja čez božjo previdnost. Bog vlada zvezde na nebu, on daje rahel dež in lepo vreme, dobro ali slabo letino; brez vednosti božje še las z glave ne pade. Bolje kakor on, ne gospodarji nikdo. In vendar velikrat kdo preklinja, ako gre dež, čeprav jih je tisoč ljudi zanj prosilo, preklinja Boga, če gre toča itd. Mi pa moramo vzdikniti z apostolom Pavlom: »O visokost bogastva božje modrosti in znanja! Kako neumljive so njegove sodbe in neizvedna njegova pota! Kdo je spoznal misel Gospodovo, ali kdo mu je bil svetovalec? Ali kdo mu je prej kaj dal, da bi se mu povrnilo? Kajti od njega, po njem in v njem je vse, njemu bodi čast in hvala vekomaj!« (Rim. 11, 33—36.) Kdo bi si torej upal preklinjati, kar Bog stori?

Hudo greši tudi tisti, ki se pri kupčiji priduša in kolne tako, da ga je strah slišati. Nekateri kupci ali mešetarji so taki, da mislijo, da brez kletve kupčija ne velja in vsaka druga beseda jim je kletev. Nekateri kolnejo celo po madžarsko, francosko, laško, nemško, niti ne umejo, kaj govore, in se mislijo s tem še postavljati. Jezus pa pravi: »Povem vam, da za vsako prazno besedo, katero bodo ljudje govorili, bodo dajali odgovor na sodnji dan« (Mat. 12, 36).

V starem zakonu je bila kletev pod smrtno kaznijo prepovedana. V sv. pismu beremo: »Kdorkoli bo preklinjal Gospodovo ime, umrje naj smrti; kamenja naj ga cela soseska« (Lev. 24, 16). Ko je prišel asirski kralj Senaherib nad Izraelce in je preklinjal pravega Boga, ga je kaznoval Bog s tem, da je v eni noči pomrlo 185 tisoč njegovih vojakov, nje ga pa so umorili lastni sinovi (4. Kr. 18 in 19). V novem zakonu pa uči sv. Pavel: »Preklinjevalci ne bodo posedli nebeškega kraljestva« (1. Kor. 6, 10).

Preklinjevalec se takorekoč posmehuje Bogu, on ga s pestmi bije v obraz in mu kaže na satana, češ, saj me ta le brani. In res, preklinjevalca ima satan vklenjenega v svoje verige in dela z njim, kar hoče. Zato se po pravici čudi sv. Alfonz Liguori, ko pravi: »Jaz le tega ne razumem, kako to, da se ne odpre zemlja pod preklinjevalcem in ga živega požre. Preklinjevalec je še hujši od pogubljenega v peklju; ta namreč kolne Boga, ker ga je že kaznoval, oni pa ga kolne, ko še dobrote prejema od njega.« In res, ako pošten človek sliši preklinjevalca, ga obide kar strah in zbeži odtod, ker govorjenje preklinjevalca ni le govorjenje ničvrednega, popolno izprije-

nega človeka, ampak govorjenje pogubljenih v peklu, ker ondi se vedno kolne.

2. S kletvijo pa je navadno združeno tudi pohujšanje. Kletev pohujšuje poštene, nedolžne ljudi, mladino, in Jezus pravi: »Kdor pohujša katerega teh malih, ki v me verujejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in se potopil v globočino morja«. Kolikrat se zgodi, da mali pobalin, ki komaj jeclja par besed, zna tako kleti, da se človek boji, da se zemlja odpre pod njim in ga požre živega. Če pa ga potem kdo vpraša kaj o Bogu, niti ne ve, da je en Bog, še manj pa, da bi znal križ narediti. Človek bi mislil, da ima angela pred seboj, pa ima hudobneža — zrelega za pekell! Odkod pa ta strašna, obupna resnica? vprašati se mora nehoti človek. Zanikarni starši, malopridni posli, ki kolnejo ali ki kletve ne zabranjajo, kjer bi jo morali in mogli, ti jih imajo na svoji vesti. Iz njih roke jih bo terjal enkrat pravični Sodnik! Ako je le en preklinjevalec v hiši, v par tednih, da, v par dneh je okužena že vsa hiša in preklinja vse: mlado in staro. Iz tega se vidi, da je preklinjevalec res najemnik satanov.

3. Pa kletev ne žali le Boga in pohujšuje ljudi, kletev tudi nesrečnega stori preklinjevalca samega in tiste, katere preklinja, in sicer v večnosti, pa tudi že na tem svetu. Sv. pismo pravi, da bomo že od vsake najmanjše besede Bogu dajali odgovor. Oh, za božjo voljo, kaj pa bo s preklinjevalci? Modri Sirah pravi: »Kadar hudobnež kolne, sam svojo dušo zakolne«. (Sir. 21, 30.) So pa ljudje, ki mislijo, da brez kletve še živeti ne morejo. Kaj bo s temi sodnji dan? Samo to rečem: »Bog se jih usmili!«

Pa ne samo v večnosti, preklinjevalec je že nesrečen tudi na tem svetu. Hiša, v kateri je kletev doma, je gotovo nesrečna; to lahko sami skušate. V njej je kreg, prepir, pretep in sploh nezadovoljnost. In zakaj to? Zato ker kletev podi od hiše božji blagoslov, ker satan tam gospodari. Zato je pa v tistih župnijah, kjer je največ kletve, tudi največ nesreč. Vprašam te, ljubi kmet: »Ali hočeš, da bi njiva, katero s kletvijo orješ in seješ, bogato obrodila? Ali, da bo Bog blagoslovil vinograde, kjer se toliko stori kletve in drugega greha?«

Še na nekaj strašnega vas moram opomniti! Mislim namreč grozno navado, da starši preklinjajo otroke in otroci starše, ali da se sploh družina med seboj preklinja. Tukaj pa ne morem dobiti prave besede, da bi vas odvrnil od tega strašnega greha. Starši, namesto da bi blagoslavljali svoje otroke, preklinjate jih in spravljate v časno in večno nesrečo, in vi otroci, namesto da bi hvaležno molili za starše, porivate jih v prezgodnji grob, v večno nesrečo. Posebno hudo je, ako mati preklinja svoje otroke, ker »očetov blagoslov otrokom hiše zida, materina kletev pa jih do tal podira« (Sir. 3, 11). Samo par zgledov vam bom povedal. K sv. Frančišku Saleškemu so pripeljali hudob-

nega sina, naj bi ga posvaril. Sveti mož ga lepo podučil. Ko pa izve, da ga je mati preklela, pa milo vzdihne rekoč: »Oh, to je hudo, uboga žena bo zato še veliko trpela«. In res, sin je nesrečno umrl, mater pa je žalost spravila v prezgodnji grob.

Na Nemškem se je leta 1891. to le zgodilo. Neki hlapec je 7 let starega sina hudo kletel. Zato je otroka obsedel hudobni duh, ki ga je le siloma izgnal neki kapucin.

Glejte, starši, kaj stori kletev! Vi ubijate svoje otroke, če jih kolnete. Molite, molite, da vam Bog prizanese! Preklinjevalec navadno nikoli srečno ne konča. Kdor se navadi kleti, obleče železno srajco, katero nosi do zadnjega zdihljaja, in s kletvijo na jeziku izdahne svojo dušo.

Starši, prosim vas, ne preklinjajte svojih otrok! Otroci, varujte se kletev! Ne pozabite, da kletev žali Boga, da pohujšuje bližnjega, in da stori nesrečnega preklinjevalca samega, pa tudi tiste, katere preklinja. S sv. Pavlom vam končno še enkrat rečem: »Preklinjevalci ne bodo posedli nebeskega kraljestva« (1. Kor. 6, 10). Amen.

J. T.

Praznik sv. rožnega venca bl. Dev. Marije.

Zakaj naj Marijo častimo z molitvijo sv. rožnega venca.

Pozdravite Marijo, ki se je veliko trudila za vas. Rim. 16, 6.

Če naj vas danes, predragi v Kristusu, izpodbujam s primernim govorom k čiščenju Marije, kraljice sv. rožnega venca, se mi v to svrho ne zdi nič prikladnejše, kot vas z apostolom prositi: »Pozdravite Marijo, ki se je veliko trudila za vas.«

Vem, da izročča sv. Pavel ta pozdrav neki drugi Mariji, pobožni in dobredelni ženi v Rimu. Toda ali se pa ne dá ta pozdrav uporabiti z veliko večjim pravom na ono Marijo, od katere izvira po besedah sv. Bernarda vse naše upanje, vsa naša sreča, ves naš blagor, na ono Marijo, ki nam je donesla kot vzhajajoča zarja zaželeni dan zveličanja in se dejansko udeležila velikega dela odrešenja človeškega rodu po svojem edinorojenem Sinu? Gotovo, kaj ne, predragi verniki? Dasi ravno pa brezdvomno vsi spoznate dolžnost hvaležnosti do te Marije in prav tako uvidite upravičenost dolžnosti, Marijo pozdravljati in častiti, vam hočem vendar, spominjajoč se človeške slabosti, danes 1. predočiti Marijina dela, ki jih je storila iz ljubezni do nas in pri katerih se je mnogo trudila in mnogo trpela, in 2. vas izpodbuditi h gorečem u

in stanovitnemu češčenju Marije, kraljice sv. rožnega venca.

Ti pa, učlovečeni Bog, stori me danes modrozgovornega, da pridobim vse verne poslušalce za vredno češčenje tvoje neomadeževane Matere in tako poveličam tvoje sv. ime!

I. Kaj bi nam koristilo življenje, predragi v Kristusu, če bi se nas ne bil Bog usmilil in bi ne bil poslal na zemljo svojega Sina učlovečit se v deviškem telesu Marijinem ter nas odrešit kot »Sin človekov«. Gotovo, Bog bi bil lahko izvršil delo odrešenja samo po svojem Sinu. Toda hotel je, da se tega dela udeleži tudi Marija, da bi tako oba spola delovala pri odrešenju sveta, ker sta tudi oba dala vzrok njegovemu pogubljenju. In res, kakošna dela je izvršila Marija s svojim Sinom za nas in koliko se prizadeva še zdaj za nas! Če jo premišljujemo, ko je živela še na zemlji, če jo premišljujemo zdaj, ko je v nebesih, moramo priznati, da se je mnogo trudila za nas.

Premislite, predragi, vroče, koprneče želje, katere je ta blažena med ženami nosila v srcu, želje, videti obljubljenega Odrešenika; premislite vse iskrene molitve, katere je pošiljala v nebesa, da bi izprosila za celi svet težko pričakovanega Zveličarja vseh narodov! Dobro je poznala bedo, v katero je pahnil greh Adamov človeški rod; obžalovala je razkropitev svojega ljudstva, ki je tavalo, kakor sirota okoli in zdihovalo v suženstvu paganov; videla je z žalostjo malo število pravih Izraelcev; objokovala je mešanico vere z nevero: zato je pa rastla njena žalost, pa tudi hrepenenje po Odrešeniku človeštva.

Usmiljeni Bog se je dal na njene prošnje tudi omehčati in ji je dal priložnost, še več storiti za blagor ljudi. Spoznal jo je za vredno časti Matere božje; ona spočne s svojo ponižnostjo, ker je s svojo deviško čistostjo dopadla Božu. Angel ji mora to oznaniti in ona privoli z besedami: Glej, dekla sem Gospodova. O presrečni trenutek tega izreka! Najčistejša devica postane mati, pa Mati božja! O nadzemljaska čast!

Akoravno jo pa vsled tega blagrujejo vsi rodovi, vendar mora kot Mati božja zaklicati: »O vi vsi, ki mimo greste po poti, pomislite in glejte, če je kaka bolečina, kakor bolečina moja« (Jer. 1, 12). Od tega trenutka, ko reče angelu navedene besede in doseže čast materinstva božjega, zagleda žalostno usodo svojega Sina, od katere je odvisna tudi njena usoda, in mora deliti bridkost smrti in sramoto križa z njim.

Porodi Zveličarja; pa komaj zagledajo njene oči »luč narodov«, že morajo prelivati tudi solze, ker Gospod nebes in zemlje ne dobi prenočišča; namesto mehke posteljice mora imeti za ležišče jasli in trdo slamo. Kako občutna bolečina za Marijo kot mater! In tako je bil veselju, ki ga je imela nad

božjim Detetom, vedno primešan grenki žolč. Kmalu po porodu mora pred krvoločnim Herodom bežati v daljni Egipt, da reši svojemu otroku življenje. O, koliko je prestala na tem begu! Koliko muk je moralo nadalje prenesti njeno srce vsled zaničevanja in preganjanja njenega Sina! Njegovo krvavo bičanje in trnjevo kronanje je tudi ona pretrpela dušno in težko breme križa je trlo tudi njene rame. In ali ni spremljala svojega Sina neločljivo do smrti? Zato pa pravi Arnold, da kakor je njena volja s Kristusom bila ena, tako je tudi njegova daritev z njeno bila ena: daritev Marijina v krvi srca, kakor daritev Kristusova v krvi telesa; in sulica, ki je prebodla Jezusovo stran, je glasom Simeonove prerokbe prebodla tudi Marijino dušo.

Kristjani, ne zahtevajte od mene nadaljnjega naštevanja del in trpljenja Marijinega za nas, kajti kdo bi mogel vse to naštevati, ne da bi ga prevzelo najsrčnejše sočutje, najgrenkejša bolešt! Dovolj, Marija je iz ljubezni do nas predrta s sedmerim mečem bolečin, ona je Mati božja sedmerih žalosti, kraljica mučencev. Nehvaležni bi bili, če bi pozabili na Marijin trud, na njeno trpljenje, in nevredni usmiljenja.

Če premislimo zdaj še prav na kratko p o s r e d o v a n j e Marijino v nebesih za nas, se mora naše zaupanje do nje vseskozi utrditi. Da, po Mariji moremo vse doseči, zagotavlja nas sv. Bernard, kar nam Bog hoče podeliti iz prebogatega zaklada svojega usmiljenja! Naša je Marija milost pri Bogu, pa ne samo zase, ampak tudi za nas. Tako blizu je Bogu, da ji manjka samo božanstvo, in tako blizu je grešnikom, da ji manjka samo greh; milost jo je povzdignila k Bogu, narava jo je zedinila z grešniki; ona je Mati božja in hči grešnikov hkrati. In dasi ni prišel greh nikdar v njeno dušo, je vendar okusila enako svojemu Sinu posledico greha, smrt, s tem pa tudi dosegla vso moč v nebesih in na zemlji, kolikor je Bog le more dati človeku. Zavoljo tega kliče po pravici sv. German: »Nikogar ni, o Najsvetejša, ki bi se zveličal, kot po tebi, ki bi se rešil hudega, kot po tebi, katerega bi se milost usmilila, kot po tebi.«

Marije pa ne častimo samo kot premožne gospe nebes in zemlje, ampak tudi kot mater usmiljenja. Mi smo njeni otroci, ki nas je rodila pod križem v bolečinah in bridkostih, ko je bil od Gospoda priporočen sv. Janez, zastopnik celega človeštva, njej kot sin. Ali pa more pozabiti mati svojega otroka, kateri jo je stal pri rojstvu toliko bolečin? Ali nas more zapustiti Marija, ki je vsem postala vse, da vsi zajemajo od obilice njene mogočnosti in usmiljenosti: jetnik rešitev, bclnik zdravje, žalostni tolažbo, grešnik odpuščenje, pravični milost, vsi zveličanje.

O, če bi mogli pogledati v nebesa, videli bi, kako obrača Marija v naš blagor k svojemu Sinu one oči, ki so zaradi

njega pretočile toliko solz, kako dviga k njemu one roke, ki so ga na zemlji nosile s tolikimi skrbmi, kako odpira ona usta, ki so ga tolikokrat poljubila, kako mu daruje ono srce, ki je bilo zaradi njega tolikokrat prebodeno. Spoznali bi njeno ljubezen, slavili njeno usmiljenje, častili njeno mogočnost ter hvaležno priznali, da se je Marija trudila mnogo za nas in še vedno mnogo za nas deluje.

II. Povejte mi, predragi v Kristusu, ali ne zahteva ta izvenredna ljubezen, to neumorno prizadevanje Marijino za naš blagor, da ji vračamo pravo ljubezen? Ali ni ena naših najvažnejših dolžnosti, Marijo pozdravljati z njej najljubšim pozdravom, s sv. rožnim vencem, ki ga je sama učila, ki obsega toliko velikih skrivnosti in iz katerega nam dohaja toliko milosti? Da, pozdravljajte Marijo, kraljico sv. rožnega venca, ki se je veliko trudila za nas!

Častite Marijo s sv. rožnim vencem, toda čistega srca; to je prva potrebna lastnost naše molitve. »Hvala ni lepa v grešnikovih ustih«, pravi Sirah (15. 9.) in tudi Mariji ne dopade pozdrav, če ne prihaja iz čistega srca. Ni dovolj, pravi sv. Krizostom, da so le cvetice za venec brez madeža, ampak tudi roke morajo biti čiste, ki ga pletó. Četudi diši kadilo prijetno, je vendar Bog imenuje gnusobo, ako mu ga darujejo grešniki (Iz. 13.).

Ne prekinite mi tu govora, trdovratni grešniki, češ: Marija je pribežališče grešnikov, ki vse sprejme v milosti. Da, priznam, Marija je pribežališče grešnikov in več kot tisoč zgledov to potrjuje. Toda ona se ne usmili tistih, ki imajo še vedno dopadenje nad grehi, ki nočejo pretrgati vezi pregrešnih navad in ne bežati pred bližnjo priložnostjo v greh. Le one v milosti sprejema, ki se ji bližajo s solzami kesanja, le one spozna za vredne svojega usmiljenja.

V molitvi sv. rožnega venca nadomeščamo čistega angela, poslanca Najsvetejšega in pozdravljamo Marijo, devico najčistejšo. Kakšna čistost se torej zahteva za to! Kako naj se upamo najčistejšo Devico pozdraviti z nečistim srcem! Kako naj si usojamo slaviti v tej molitvi Marijo kot milosti polno, ki nas dela naš greh vredne le njene jeze! Očistimo preje svoja srca, predragi, predno odpremo usta, jo pozdravljati! Zakaj si je pa Gospod iz ust otrok in dojenčev hvalo napravil, kakor poje David (ps. 8. 3.), če ne zaradi njihove nedolžnosti in čistosti? Ali ne boste priznali, da vaše srce poskakuje veselja, ko vidite svoje še nedolžne otroke vzdigovati nežne roke k spodbudni molitvi? Vidite torej, nedolžnost in čistost edino dopade vam, dopade Bogu ter dopade tudi Mariji.

Drugo, kar je potrebno pri sv. rožnem vencu, je s r c n a p o b o ž n o s t. Kaj nam pomaga ta tako izdatna molitev, če jo sicer usta govore, mrzlo srce se pa ne vjema z njimi! Vseh ljudi in angelov jezik brez srca je po besedah sv. Pavla brez

veljave in z besedami preroka Izaije bi se Marija lahko pritožila ozir le ustnega češčenja nad pomanjkanjem srčne iskrenosti.

In kolikokrat, o moj Bog, je naša molitev sv. rožnega venca brez srčne pobožnosti, kolikokrat zadoni naš glas, pravi sv. Avguštin, dočim je srce nemo. Ko se naše oči obračajo k nebeški Kraljici in jo naš jezik pozdravlja, so naše misli pri domačih opravilih, pri kmetijstvu, pri gospodarstvu, pri trgovini, pri obrti, pri zabavah in veselicah, da, celo pri grehih in naše srce se pri tem izgovarja, kakor evangelijski povabljeni s pristavo, z voli, s poroko. In vendar je sv. rožni venec ženitnina, ki jo je Gospod pripravil svoji izvoljeni hčeri!

Ne vprašajte torej po vzroku, mrzlosrčni častilci Marijini, zakaj vas Marija tolikokrat ne usliši! »Sam sebi si poguba, o Izrael«, kličem vam s prerokom Ozejem (13, 9.). Če bi pri sv. rožnem vencu pobožno premišljevali njegove velike skrivnosti, če bi bilo vaše srce napolnjeno zdaj s hvaležnostjo, zdaj s ljubeznijo, zdaj s ponižnostjo, zdaj s kesanjem, skratka, če bi Marijo pozdravljali s srčno pobožnostjo, bi vas vedno uslišala in uživali bi sadove njenega usmiljenja.

Tretja lastnost naše molitve sv. rožnega venca je pa naposled, da Marijo pozdravljamo s sv. hrepenenjem; biti moramo, kakor Daniel (9. 23.) »možje želja«, takih želja, ki se tičejo le našega večnega blagra, časnega pa le v toliko, v kolikor nas podpira pri dosegu večnega. Kaj nam pomaga ves časni blagor brez večnega? Marija nam je zapustila v tem oziru vzoren zgled. Njeno hrepenenje se je obračalo le na nebesa, iskala je le milost in jo zato našla. Sledimo ji, predragi v Gospodu! Ne nalagam vam preveč; saj če molimo sveti rožni venec, molimo itak tudi očenaše in v njih prosimo, kolikor nam potreba, tudi za časno, za vsakdanji kruh.

Zato pa pozdravljajmo in častimo Marijo radi in večkrat z njej najljubšo, nam pa najkoristnejšo molitvijo sv. rožnega venca, katero pa opravljajmo s čistim srcem, iskreno pobožnostjo ter sv. hrepenenjem po zveličanju. Marija je le prevredna tega pozdrava, tega češčenja, ker je v življenju premožno delovala za naš blagor in se še zdaj mnogo prizadeva za nas in prav zato je naša sv. dolžnost, jo pozdravljati in častiti. O, koliko blagoslova, koliko milosti bo Marija izprosila od svojega Sina, koliko nevarnosti odvrnila, koliko dobrot naklonila tisti krščanski hiši, v kateri gospodar in gospodinja pogostoma in če le mogoče vsak dan skupaj z družino opravljata sv. rožni venec ter med delo dneva in počitek noči stavita to molitve, ki je najboljši ščit zoper slehernega sovraga! Amen.

Po P. R. Graserju O. S. B.: K. Čik.

Dvajseta nedelja po binkoštih.

1. Življenje.

Bratje, odkupujte čas!
Efež. 5, 15.

Pesniki in pisatelji radi primerjajo posamezne dobe človeškega življenja štirim letnim časom. Zdaj, ko gospodari že jesen v deželi, ko že listje rumeni, odpada ali je deloma že odpadlo, ko se nam bliža zima, ki jo naznanjajo vsak dan bolj hladni vetrovi, žvižgajoči in jokajoči čez njive in travnike, zdaj se človek tem bolj spominja te pesniške primere. Kaj ne, kako naglo minejo štirje letni časi? Saj se nam zdi, kakor bi se bila šele pričela pomlad, pa smo vendar že v jeseni. Prešlo je vse tako naglo, da sami ne vemo, kdaj.

Tako je tudi z življenjem. Mnogi med nami so stari štirideset, drugi petdeset ali še več let. A če pomislimo nazaj na ta leta, kaj ne, kako naglo so minula? Kakor dim izginjajo moji dnevi, in moje kosti se suše kakor trstje, toži z vso pravico kraljevi psalmist (Ps. 101, 4). Moji dnevi so se nagnili kakor senca, in kakor trava se sušim (Ps. 101, 12). Pač resnično pravi pesem:

»Kak čas beži, beži!
In vse mineva ... In smrt kosi, kosi!«

Poznal sem starčka-duhovnika, ki je dočakal štiriindevetdeset let. A v zadnji bolezni, malo dni pred smrtjo je rekel nečaku-duhovniku: »Kakor bi bil malo posanjel, so minila vsa leta.«

Glej, brat moj, tudi čez naju in čez vse, ki smo se rodili iz žene, pride starost, da sami ne vemo, kdaj. In prej morda, nego si mislimo, nas pokliče Gospod pred svoj sodnji stol, da »damo odgovor o svojem hiševanju« (Luk. 16, 2).

Kak smrt kosi, kosi!
I naju kmalu, prekmalu pokosila bo,
in preje kot misliš, poneso naju v hladno zemljo.

Zato je res potrebno, da »odkupujemo čas«, dokler nam ga Bog da, da ga vestno in prav porabljam.

Pomlad v prirodi primerjajo pesniki mladosti v človeškem življenju. Kaj ne, kako lep, vesel čas je pomlad, ko vse nanovo zeleni, vse bujno cvete!

Tako je tudi prva mladost: čas brezskrbnosti, čas veselja. — A vemo tudi, da je treba že pomladi, takoj ko se njive, vinogradi, travniki nekoliko osuše, začeti pridno delati. Saj veš in vidiš, vsa polja so polna pridnih delavcev, vsi vinogradi v vinorodnih krajih. In veš tudi: če bi zamudili pravi

čas za kako delo, kako slabi bi bili pridelki ali pa jih vobče ne bi bilo.

Glej, tako je že tudi mladost, ko človek odraste najslabotnejšim letom, čas dela. »Človek je za delo rojen, in ptica za letanje (Job 5, 7). In glej, ptica prične z letanjem zgodaj, komaj, da je malo godna, komaj čuti, da jo peruti že malo drže v zraku, poizkusi. Morda res pade pri prvih poizkusih na zemljo, a polagoma gre. Stori tudi ti tako, mladi prijatelj! Prični zdaj v lepi svoji pomladi, v cvetoči mladosti. Vzljubi delo z vsem srcem zdaj v mladih dneh, in ti bo v veselje in v tolažbo vse življenje po zagotovilu Sv. Duha: »Mladenič, vajen svoje poti (v tem slučaju dela), tudi v starosti od nje ne odstopi« (Preg. 22, 6). Nikar ne govori: »Bom že pozneje, ko bom starejši!« Kdaj pozneje? Ali veš, da ta »pozneje« res pride? Je li v tvoji oblasti? Glej, saj še jutri ni tvoje. Ali ne veš, kako nas uči in svari sv. apostol Jakob (4, 13—15): Pravite: Danes ali jutri pojdemo v ono mesto in bomo tam eno leto ostali in kupčevali in premoženje pridobivali, vi, ki ne veste, kaj bode jutri. Kaj je namreč vaše življenje? Dim je, ki se malo časa prikaže, potem pa izgine.

Človeka v srce zaboli, ako vidi krepke in zdrave mlade ljudi, kako postopajo in pohajkujejo brez dela, kako posedajo po gostilnicah in pijači in kartah. Doma se mučita in nategata oče in mati, že vsa izpita in izsušena od skrbi in dela, a krepki sin brez dela pohajkuje po cestah in tujih hišah! Ni li to ena velikih bridkosti našega kmetskega življenja, velika, bolestna socialna rana?

Ko vidi človek take fante, si z žalostjo misli: Kaj bodo ti mladeniči želi, ko postanejo možje? Kaj bodo spravljali v žitnice na večer življenja? In kaj bodo imeli spravljeno, od česa bodo živeli, ko pride najpoznejša jesen, slabotna starost, ko pride zima s svojimi boleznimi? Najbrž ne bodo imeli ničesar, da bi želi, ničesar da bi spravljali, ničesar, od česar bi živeli. Žalostni bodo gledali nazaj na izgubljeno življenje, s strahom naprej v dni, ki jim jih še prisodi božja modrost.

Istotako važna ali še važnejša so mlada leta za duhovno življenje. V mladosti se privadi zvesti službi božji, da boš zvest služabnik božji, zvesta dekla božja vse dni svojega življenja! Nikar ne govori: »Mladost svetu, starost Bogu!« To bi bilo tako, kakor če porečeš: »Kleno seme v blato, pleve v žitnico!« Kako korist bi imel od tega? Ali ne le velike škode? Čuj, kaj pravi Gospod Bog po pridigarju starega zakona (22, 1): Spominjaj se Stvarnika v dneh svoje mladosti, predno pride čas nadloge, in se približajo leta, ki porečeš o njih: niso mi všeč! In zopet po modrem Sirahu (13, 18): Vse svoje življenje ljubi

Boga in ga kliči v svoje zveličanje! Torej vse življenje, od dni prve zavednosti do smrtne ure ga ljubi, mu služi, kliči k njemu, da bo res kdaj on tvoje zveličanje.

Ni žalostnejšega v življenju kakor človek, ki si je pokvaril, omadeževal ali umazal s hudobijami in z grehi svojo mladost. V poznejših letih, ko misli resneje, ko čuti žalostne posledice grehov mladosti, spozna z grozo svojo zablodo, svojo nesrečo. S krvavimi solzami bi bil voljan izpirati one madeže, a gorje, le prečestokrat jih ne more več umiti, izbrisati. Pred svetom vsaj ne! Bog, ki je »usmiljenja Gospod«, pač odpusti, ko vzdihuje in kliče človek k njemu s psalmistom: Grehov moje mladosti in mojih hudobij se nikar ne spominjaj, o Gospod! (Ps. 24, 7). Bog odpusti, Bog pozabi. A ljudje? Kako je rekel David, ko se je vnel srd Gospodov zoper njega, ker je iz napuha dal prešteti ljudstvo, preroku Gadu? Silno sem stiskan. Toda bolje je pasti Gospodu v roke (zakaj njegovo usmiljenje je veliko), kot pasti v roke ljudem (II. Kralj. 24, 14).

Zato bodi moder, mladi moj prijatelj. V mladih letih si ustvarjaj lepo, srečno življenje. V mladih dneh si izberi pravo pot, pot, ki ti jo kažejo zapovedi božje, ne poti, ki te vabi nanjo svet, ne poti, ki se zdi tvojemu srcu in neizkušenim tvojim mislim najlepša in najpripravnejša; zakaj nje konec bi lahko bila tvoja časna in večna nesreča. Je pot, ki se človeku zdi prava, toda nje konec vodi v smrt, svari Sv. Duh (Preg. 14.).

Pride poletje. Poletje je čas najtežjega dela, največjih skrbi, a že tudi čas žetve, torej čas veselja, ako je žetev obilna, čas žalosti, če stoje polja opustošena in prazna.

Čas dela! Saj veš, dragi kmet, kako ti je, ko moraš biti ves dan na njivi pod pekočim solncem, ves dan v razbeljenem kamenolomu, ti kamenar, ves dan pri sevajočem ognjišču, ti kovač, ves dan v razgreti, zaduhli sobi, ti krojač, ti čevljar. Ali ti ni včasih, da se moraš kar zvrniti od vročine? A veš: brez dela ni jela! Družina je velika, mladi zobje radi jedo! Pa delaš, delaš.

Čas največjih skrbi! Ko prižiga solnce, da prasketa trava pod nogo, in je zrak razpaljen in razbeljen kakor v pekovi peči, pa se kje tam v daljavi dviga na nebu više in više temen oblak, kako pa ti je pri srcu, kmetič moj? Kaj pa ti strmi oko tako preplašeno, tako polno groze daljnemu oblaku nasproti? In ko se oglasi prvo votlo bobnenje, kaj se tako bolešno zdrzneš, kakor bi te bil nenadoma kdo težko udaril? Povej, ali ni bila morda skrb? Naravnost v srce te je udarila! Skrb: če pride huda ura, če pobije toča! Kaj bomo jedli? S čim se bomo oblačili? Otrok je toliko! In kako naj plačam dolgove?

Čas žetve! Kako se ti dvigajo prsi od radosti, ko greš po njivi in gledaš žanjice, kako hite! Kako se ti žari in smeji obraz, ko dvigneš snop, da zavežeš povesimo: »Težak, poln! Zahvaljen Bog!« Kako krepko, moško stopaš ob vozu, ko ga peljaš, visoko naloženega s snopjem, v skedenj. »Zahvaljen Bog!«

A če je vse prazno na njivi, vse snetljivo, od uim poškodovano in uničeno! Kako stopaš čez njo z upognjenim hrbtom, z ostarelim, skrbi polnim obrazom, s težkim srcem! »Bog pomagaj, kaj bo? Komaj semena, še semena ne! Vse bo drago letos, denarja pa ni. Kako se preživimo, kako pretrpimo do drugega leta? Bog pomagaj!«

Srečen, če moreš reči v takih hipih iz vsega srca: »Bog pomagaj!« Kaj bi bil brez tega vzdih, brez tega močnega upanja. Edino ono te še drži pokonci.

Tako moška doba življenja: delo, skrbi, prva žetev!

Le pomislita, krščanski mož, ti verna žena, ko sta vstopila v zakon, ali se ni takoj začelo resnejše delo, ali niso takoj prišle velike skrbi? Skrbi z domom in gospodarstvom, skrbi z otroci. Koliko noči sta prečula pri bolnih otrokih! Koliko si pretrpela zanje, krščanska mati! In ko so otroci odraščali, ali so se skrbi manjšale? Ne! Poprej večale in množile, kajne? Koliko truda vaju je stalo, da jih obranita in obvarujeta nevarnih družčin. Koliko skrbi in strahu sta prestala, ako sta morala poslati otroke v službo, ako so odhajali k vojakom. »Kako bo tam? Ali bo skrbel kdo zanje, gledal in pazil nanje? Morda se mi vrnejo čez nekaj let povsem pokvarjeni in izprijeni!« Le, kdor je sam občutil v srcu te skrbi, kdor je sam prečul zaradi njih dolge noči, le ta vé, kako so težke, kako velike in bridke.

A glej, krščanski oče, ti boguvdana mati, kaj storita poleti, ko vidita, da groze v daljavi nevarni oblaki? Ali se ne obrne v verni in zaupljivi molitvi na njega, ki je delivec vsega dobrega, ki je naše varstvo in naša moč? A če se obrneta na Gospoda, ko grozi nevarnost polju, se li ne bosta obrnila tem bolj nanj, ko grozi nevarnost vajinim otrokom? Zakaj, glejta, tudi tukaj velja beseda sv. Pavla: »Nič ni tisti, ki seje, in tisti nič, ki zaliva, temveč on, ki rast daje, Bog!« (I. Kor. 3, 7.) In tudi pri vajini skrbi in vajinem trudu se uresničujejo besede psalmistove (Ps. 126, 1): »Ako Gospod ne zida hiše (varne hiše dobrega, bogoljubnega življenja) se zaman trudijo, ki jo zidajo. Ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuje, ki ga čuva.«

Poletje pa je tudi čas žetve. Morda ti je tudi že tvoje poletje, zgledni oče, blaga verna mati, prineslo lepih sadov. Otroci te ubogajo: seme, ki ga seješ v njih srca, pada na dobro zemljo, krepko poganja kali, se srečno razvija. Dan na dan ti izkazujejo otroci hvaležnost s tem, da ti pridno pomagajo pri delu; naravnost trudijo se, da bi ti odvzeli najhujše skrbi, največji trud. Nekateri morda že sami kaj prislužijo in s tem vama,

oče, mati, pomagajo. Aj, ali ni to veselje in radost življenja? Ali ni to najlepša žetev? Sejala sta, vzgajala svoje drage, morda pač v trpljenju, v siromaštvu, v mnogih solzah morda, a glejta, zdaj žanjeta v radosti — »kateri s solzami sejejo, bodo želi z veseljem. Gredo in jokajo, ko sejejo svoje seme, pridejo pa z radostjo in prineso svoje snope« (Ps. 125, 6—8). Blagor vama! Ni se vama treba bati ne jeseni, ne zime!

Pa pride jesen! Nekako otožen čas, a čudovito krasen, če so lepi, solnčni dnevi. Žalosten čas, če dan za dnevom visi vlažna megla nad deželo, če vedno dežuje.

Duhovnik in pesnik Gregorčič poje o jeseni:

Pod jèsen gre! A čas noben
ni kmetu ljubši kot jesen.
Pomlad je čas cvetú in nàd,
a čas skrbi in dela tudi,
poleti mož potan se trudi;
a jesen dá mu hlad in sad,
za strah in skrb in trud obilo
mu vrt in polje dá plačilo.

In to veselje jeseni: vse dozoreva! In človek z veseljem bere sad, spravlja s polja, trga v vinogradih, obira in otesa sadno drevje. In v srcu si govori: »Hvala Bogu, za zimo smo dobro preskrbljeni!« In ko je vse pospravljeno, si ljudje malo odpočijejo. Ob večerih, ki postajajo daljši in daljši, sede skupno v sobi in poslušajo sina ali hčer, ki jim bereta iz knjige ali časnika. Poleti je bilo malo časa — samo delo! Zdaj ga bo več, da tudi srce in duša prideta bolj do svojih pravic. —

A če ni nič sadu! Žalostna jesen! Strah pred prihodnostjo, pred dolgo zimo mori misli in srce.

Enako v življenju! Jeseni, na stara leta spravljaš in uživaš, kar si sejal, o človek! A kako hočeš imeti zdaj polno žitnico, če pa nisi ničesar sejal! S kako pravico hočeš zdaj sestiti k počitku, ko pa si itak počival in lenuhal vse življenje! K počitku morejo in smejo sestiti z mirno vestjo zdaj le oni, ki so poprej vestno, pridno delali.

Čuj, pesnik pravi dalje:

Enako v žitji! Kdor se v cvetji
in žitja svojega poletji
ne plaši truda in skrbi
pač srečen je v jeseni dni,
vesel se v prejšnje dni ozira
mirno oči v prihodnje upira.

Imaš ti to pravico?

A blagoslovljena tvoja jesen, ti sivi oče, ti slabotna mamica, ki živita zdaj v časti in v ljubezni pri svojih hvaležnih otrokih. Pred tridesetimi, štiridesetimi leti, pred pol stoletjem sta skrbela vidva zanje, male in nezmožne. Zdaj vama vračajo:

zdaj skrbe oni za vaju, ko vidva postajata zopet nezmožna, slabotna otroka. Blagor staršem, ki imajo hvaležne otroke!

Ali ni najlepši čas dneva večerna zarja? Človek večkrat začuden postoji in gleda strme: v daljavi zahaja solnce, ne več prevroče, milo, ljubeznivo in tiho. Vrhovi gorâ gore v rdečem, mehkem svitu; vse pozlačeno je drevje ob cesti in širni gozdovi; z zlatom posuta so polja, travniki. — Glej, taki so dnevi tvoje starosti, ti srečni oče, ti blagoslovljena mati, ki imaš dobre sinove, hvaležne hčere. Vsi z zlatom ljubezni so posuti, tako mirni, tako svečani vsi!

Raj na zemlji je hiša, kjer slabotni starši in njih že odrasli otroci žive skupaj v topli, neskaljani ljubezni. Bog hodi dan na dan po taki hiši in trosi nanjo svoj blagoslov.

A žalibog, ni v vseh hišah za starše tak večer. V mnogih je mračen, neviht, groma in treska poln. Tam, kjer otroci staršem zavidajo vsak grižljaj kruha, češ: »Samo jeste, ne delate pa nič!« Pa ne pomisli tako trdo srce, da so starši delali in trpeli zanj, ko še on niti jesti ni mogel sam. Tam, kjer slišijo starši le osorne besede, zmerjanje, kletvico. Tam tako, kjer sin in hči že komaj čakata, kdaj da potrka tudi pri njih smrt in vzame starše iz hiše. Da, da, v nekaterih hišah je že tako: Ko se sin oženi, ko se hči omoži, pa s starši kar pod zemljo, kar v grob!

A pomisli, ti ubogi starček, ti trpeča starka, nista li morda sama kriva, da imata tako jesen? Morda pa sta tako sejala! Sejala kletvico, sejala zaničevanje božjih in cerkvenih zapovedi! Kako moreš torej zdaj zahtevati, da tvoj otrok izpolnjuje četrto božjo zapoved? Kaj želiš zdaj od njega ljubezni in spoštovanja? Kakor kdo seje, tako žanje! Eno vama preostaje: Sprejmita to trpljenje za pokoro! — Ti, neusmiljeni sin, ti hči brez srca, pa pomni, pomni dobro: Na stara leta se bo godilo tebi prav tako! »S kakršno mero merite, z isto se vam bo zopet merilo« (Luk. 6, 3). Beseda Večne Resnice je ta resna beseda. Že v tem življenju pride kaznen, veruj. In če ne, pride gotovo v drugem. Bogu se ne mudi. A resnica ostane: »Vse, karkoli se zgodi, bodiši dobro, bodisi slabo, bo Gospod v sodbo spravil« (Pridig. 22.).

Naposled pa pride zima. Z belo odejo ogrne vso zemljo, da si odpočije od obilnega truda leta.

Glej, tudi za naju pride zima: smrt! Tedaj naju pogrnejo z belim prtom, dva dni bodeva počivala pod njim. Potem naju spravijo v najin dom, v tih, miren dom, v grob. Do sodnjega dne bodeva počivala v njem. A najina duša? Ta pojde pred Gospoda, da dá odgovor o vsem letu, o vsem svojem hiševanju na svetu (Luk. 16, 2). Glej, ko naju položijo v ozki najin dom, moli duhovnik: »Gospod, daj mu (ji) večni mir in pokoj!« Najini duši velja predvsem ta prošnja. Zato bi naj res bila to največja skrb, najvažnejše delo najinega življenja, da zadobi duša po

smrti mir, mir v Bogu, mir v nebesih, kjer ne bo več ne poletja in ne zime, ne truda in ne dela, ne skrbi in ne trpljenja, ne bojev in ne strahu, da podležemo, zakaj »obrisal je Bog vse solze, in smrti ne bo več, tudi ne bo več ne žalovanja, ne jokanja, ne bolečine« (Skr. razod. 21, 5.), temveč le večno veselje, večni mir. M. K.

2. Pri bolnikih.

Bolan sem bil, in ste me prišli obiskat.

Mat. 25, 36.

K naši hišni opravi pripada tudi postelja, kjer se odpočijemo od dnevnega truda in dela in zadobimo novih duševnih in telesnih moči za naslednji dan. Tedaj nam je postelja pač dobrodošla — ali le bolj počasi se spoprijaznimo z njo, ko pride nad nas trpljenje, dolgotrajna, mučna bolezen. V bolniški sobi smo. Začne se daniti — povsod se vzbuja novo življenje, jutranje solnce vabi vse na delo, vse se giblje, vse dela — bolnik pa je privezan na bolniško postelj — zopet se mu pričinja nov dan trpljenja. Začne se mračiti, povsod postaja mirno, vse lega k počitku in ga uživa, le bolnik ostane sam, ne pride k počitku, tako gre dan za dnem.

Da, predragi v Gospodu, ko je Bog ustvaril svet in vse kar je, bi imela postati zemlja vesoljnemu človeštvu raj radosti in veselja, človek pa nje kralj. Za neizmerno čast je bil človek ustvarjen: »Ponižal si ga,« tako poje psalmist, »malo pod angele, s slavo in častjo si ga ovenčal in ga postavil črez dela svojih rok. Vse si podvrgel njegovim nogam, ovce in goveda vsa, vrhutega še drobnico polja. Ptice neba in ribe morja, ki pohajajo po morskih potih« (Ps. 8, 6—18). Ali prišel je greh na svet, z grehom božje prokletstvo, zemlja se je izpremenila namah v dolino solz, gorjã, trpljenja, bolezní. Zares »velike nadloge so prisojene vsem ljudem in težak jarem je nad Adamovimi otroci od dne, ko izidejo iz materinega naročja, do dne, ko se vračajo v mater vseh ljudi« (Sir. 40, 1.). Bolnikov imamo polno okoli sebe in kako se množe dan za dnem v tej veliki svetovni vojski! Naš božji Zveličar nam je pa sam zapovedal: »Bodite usmiljeni, kakor je vaš Oče v nebesih usmiljen!« (Luk. 6, 36.) in še prav posebno: »Ne ljubimo z besedo, tudi ne z jezikom, ampak v dejanju in resnici!« (1 Jan. 3, 18.); to pa naj pokažemo posebno v izvrševanju duhovnih in telesnih del krščanskega usmiljenja, h katerim pripada predvsem skrb za bolnike v telesnem in duševnem oziru, in to naj bo predmet današnjega nedeljskega govora.

I. Ako zboli kdo izmed naših, tedaj so pač njegovi domači dolžni poklicati zdravnika, da preišče bolnika, preskrbi zdravila in ukaže potrebna navodila glede zdravljenja bolnika. Ne smemo si misliti: Ne bo ničesar pomagalo, ne strašiti se pred stroški — umazano — neusmiljeno srce pač razodevajo tisti, katerim je denar — premoženje ljubše, kakor zdravje svoje ali domačih. Glejte, predragi v Gospodu, božji Zveličar, ta nebeški zdravnik je sam ozdravljaj raznovrstne bolnike. Saj nam poroča tako jasno sv. evangelij: »In kamorkoli je šel, v vasi ali trge ali v mesta, povsod so pokladali bolnike na ulice in so ga prosili, da bi se smeli dotakniti samo roba njegovega oblačila, in vsi, ki so se dotaknili, so bili ozdravljeni« (Mark. 6. 56). Genljiv je oni prizor iz življenja Gospodovega, ko je pokazal svojo ljubezen in sočutje do bolnikov v Kafarnavmu. Ko se je bila namreč raznesla vest o čudežnem ozdravljenju Petrove tašče, tedaj pripeljejo ljudje, ko zaide solnce, k njemu bolnike z raznovrstnimi boleznimi. — Kaj naredi božji Zdravnik? Ali jih ozdravi z eno samo vsemogočno besedo? — Lahko bi to storil, ali dobri Zveličar stopi v njih sredo, jih prijazno ogovori, tolaži, budi njih vero in zaupanje in »položi vsakemu roko na glavo in ga ozdravi« (Luk. 4, 40). Kamorkoli ga kličejo, je pripravljen priti: »Pojdem in ga ozdravim« (Mat. 8, 7). O drugih prilikah zopet, kakor nam kaže današnji evangelij, je samo Jezusova presveta volja ozdravila bolezni. Tudi svojim apostolom je naročil Zveličar, ko jih je razposlal: »Ozdravljajte bolnike, obujajte mrtve, očiščujte gobove, hudiče izganjajte!« (Mat. 10, 8.) in apostoli so šli in »veliko hudičev izgnali in veliko bolnikov z oljem mazili in ozdravili« (Mark. 6, 12). In ko je odšel Jezus Kristus v nebesa, te čudežne moči ozdravljanja ni odvezel popolnoma seboj, ampak zapustil jo je apostolom in svoji Cerkvi. Saj nam poroča zopet sv. pismo, da je takoj na binkoštni praznik ozdravil Peter hromege človeka pri tempeljnovih vratih. Ko ga ta ubožec poprosi miloščine, mu odvrne apostol Peter: »Zlata in srebra nimam; kar pa imam, to ti dam. V imenu Jezusa nazareškega vstani in hodi!« Potem ga prime za roko ter ga dvigne. Pri tej priči je ubožec skočil na noge, šel za apostoloma v tempelj, se sprehajal, poskakoval in hvalil Boga (Dej. ap. 3, 6 sqq.). Da, celò sama senca mimoidočega Petra je ozdravljala bolnike (Dej. ap. 19, 12).

Kajneda, predragi v Gospodu, takih čudežnih ozdravljenj naši zdravniki ne zmorejo, če uživajo še tak sloves in veliko zaupanje pri ljudeh. Ali če že bolnih domačih živali ne pustimo brez pomoči, kolikor bolj nas veže dejanska ljubezen do nas samih in do domačih in do bližnjega, da si poiščemo v boleznih dobrega katoliškega zdravnika, kakor pravi sv. pismo: »Spoštuj zdravnika zaradi potrebe, zakaj tudi njega je postavil Najvišji« (Prid.).

Božji Zveličar nas nadalje kar resno vabi, da tudi ob-

iskujemo bolnike in jih tolažimo. Saj bo, kakor vemo iz besedi Gospodovih, tudi to odločevalo na sodnji dan, ko poreče božji Zveličar: »Pridite oblagodarjeni mojega nebeskega Očeta, in posedite kraljestvo, ki je vam pripravljeno od začetka sveta... zakaj bolan sem bil in ste me obiskali...!« Na levo stran pa bodo zagromele besede neizprosne Sodnika: »Poberite se, vi prokleti, v večni ogenj... zakaj bolan sem bil, pa me niste prišli obiskat...« »Kdaj Gospod, smo te videli bolnega?« »Ne veste li kdaj? Vselej, kadar ste zaradi mene obiskali bolnega bližnjega: zakaj, kar ste storili kateremukoli izmed najmanjših mojih bratov, ste meni storili« (Mat. 25, 36 sqq.). Ali glejte, kako malo vrše nekateri to lepo delo krščanskega, telesnega usmiljenja. Da, če je bolnik kaj pri denarjih, če ima kaj premoženja in ta ali oni »ljubeznivi« sorodnik upa, da bode pripadlo njemu, potem še pride blizu, drugače jih pa ni blizu, da bi vsaj s sočutjem in usmiljenim srcem tolažili bolnika, lajšali njegove bolečine. In vendar, koliko zaslužnja si bi nabrali pri Bogu s svojimi obiski pri bolnikih. Sv. Bonaventura pravi tako lepo: »Ti hrepeniš po svojem Zveličarju, ti bi ga rad videl? Povedati ti hočem, kje se mudi. Glej, po bolnišnicah, tam leži, tam se muči na bolniški postelji, tam žaluje, obdan od samih trpinov, ki sami tolažbe potrebujejo.«

Skrbimo nadalje tudi, da imajo bolniki dobro postrežbo, da je bolniška soba primerna, svetla, zračna in bolniška postelja prav posebno snažna, kar oboje tako dobrodejno vpliva na bolnike v vsakem oziru.

II. Skrbeti nam je torej za telesno življenje bolnikovo, ali še veliko bolj za njegovo duševno življenje. Kaj naj storimo za njegovo duševno življenje? Na to nam jasno odgovarja eden onih 12 mož, ki jih je izvolil božji Zveličar, da so šli po njegovem vnebohodu križem sveta oznanjevat in poučevat, kaj je potrebno za večno zveličanje. Apostol Jakob piše tako jasno v svojem pismu, rekoč: »Ako je kdo bolan med vami, naj pošlje po mašnike svete Cerkve, in naj molijo nad njim, in naj ga mazilijo z oljem v imenu Gospodovem; in verna molitev bo otela bolnika, in Gospod mu bo polajšal, in ako je v grehah, mu bodo odpuščeni« (Jak. 5, 14, 15). Duhovnika, služabnika katoliške Cerkve, naj torej kliče bolnik, in če bolnik na to še ne misli, naj ga opozore prav ljubeznivo njegovi domači, starši ali otroci, bratje ali sestre, znanci ali prijatelji, da stori, da prejme zakrament sv. poslednjega olja, kar je bolniku v največjo dušno korist. Saj pravi apostol Jakob dalje: »Verna molitev bo otela bolnika, Gospod mu bo polajšal, in ako je v grehah, mu bodo odpuščeni.« Torej ta zakrament bolniku pomnoži posvečujočo milost božjo, odpusti mu male grehe, odpusti mu izredno tudi smrtne grehe, če se ne more več izpovedati, pa se jih vendar resnično kesa, akoravno samo nepopolno, daje mu moči v izkušnjavah in trpljenju, zlasti v smrtnem boju, utrjuje mu zaupanje v božje ne-

skončno usmiljenje, in slednjč podeli bolniku večkrat tudi telesno zdravje, če je to koristno njegovi duši. Kolika sreča, kolika milost za bolnika, ko prejme o pravem času zakramente za umirajoče. — O pravem času, pravim, pa glejte, kako se godi dandanes tupaťam po mestih, pa že tudi po vaseh. Pokličejo zdravnika, ki se zavzame z veliko skrbjo za bolnika, za njegovo telesno življenje, — za njegovo duševno življenje se ne zmeni velikokrat noben človek. »Le ne vznemirjati bolnika, nič naprej praviti, ničesar še o duhovniku, za to je še čas.« Tako in podobno. In se dobe brezverni zdravniki, ki vzamejo bolniku najprej zavest z narkotičnimi, omtljivimi sredstvi (zdravili), da ne bi čutil bolnik tolikih bolečin in sedaj, — sedaj šele naj bi poslali po duhovnika, ker je nevarnost že dosti velika. Kaj naj naredi, predragi v Gospodu, duhovnik sedaj z bolnikom, ki se prav nič ne zaveda — ne vidi nič — ne sliši nič — ne čuti nič! O, predragi v Gospodu, to je vnebovpijoča krivica, atentat na človeške pravice, to je nečloveško kruta, pač moderna »človekoljubna« postrežba bolnikom, ki se razlikuje povsem od prave krščanske, bolniške postrežbe. Saj vendar duhovnik ne more prinesiti smrti, saj veste kot kristjani, da je Bog sam neomejeni gospodar življenja in smrti in dobro vemo vsi, da »tu nimamo stalnega bivališča, ampak da iščemo prihodnjega«. Kruto, nečloveško je zares tako početje napram bolnikom, ki jih izpostavljamo v veliko nevarnost, da bi odpotovali nespravljani s svojim Bogom s tega sveta, in da jih tako pahnemo v večno pogubljenje.

Kličimo torej, predragi v Gospodu, nebeškega zdravnika Jezusa Kristusa — v sveti popotnici — o pravem času k našim bolnikom, saj s tem jim prinesemo največjo dušno pomoč. Hvalovredno je tudi delo krščanskega usmiljenja onih, ki bolnikom v dolgotrajni bolezni prebirajo kaj spodbudnega iz lepe nabožne knjige, kakšen odstavek iz življenja svetnikov, ali jim domači kaj povedo, kaj so slišali v cerkvi pri pridigi ali krščanskem nauku, ali jim molijo naprej kratke molitve, posebno kratke vzdihljeje v nevarni bolezni, jim dajo večkrat poljubiti sveto razpelo, obujajo ž njimi večkrat dejanje vere, upanja in ljubezni. V duševnem oziru je bolnikom tudi s tem veliko pomagano, da jim vedno prav ljubeznivo strežemo, akoravno so morebiti čmerni in nepotrpežlivi.

Tako smo torej, predragi v Gospodu, pregledali nekaj migljejev glede postrežbe bolnikom v telesnem in duševnem oziru. Tako bodimo zares tolažilni angeli ob bolniških posteljah trpečega človeštva; bodimo usmiljeni in tudi mi bomo dosegli usmiljenje. Amen.

Gabriel Petrič.

Enoindvajseta nedelja po binkoštih.¹

O spoštovanju, ki smo ga dolžni cerkvam in svojim dušam.

Tvoji hiši, o Gospod, se spodobi svetost.
Ps. 92, 5.

Dne 16. vinotoka in v nedeljo po tem dnevu obhajamo odslej v ljubljanski škofiji spomin posvečevanja vseh cerkvâ.² O tem godu kaj lepo govori sv. Avguštin, ko pravi: »Kolikokrat obhajamo posvečenje llike cerkve, vselej moramo misliti na to in se potruditi, da to, kar se godi v cerkvah na oltarjih, izvršimo na duhovni način v svojih srcih.«

Po pravici govori tako sv. Avguštin; sta namreč dve vrsti tempeljnov ali božjih hiš, obe vrsti posvečeni večnemu Bogu. En tempelj je viden, drugi neviden; eden zunaj nas, drugi v nas, eden zidan od človeških rok, drugi ustvarjen neposredno od Boga samega. Z eno besedo: vidni tempeljni so one hiše, katere je sezidala pridnost človeških rok iz kamna in lesa, da prebiva v njih Bog v naši sredi; duhovni tempelj božji pa smo mi kristjani, ki smo krščeni in živimo tudi v pravi krščanski veri. O prvem tempeljnu pravi kraljevi pevec: »Tvoji hiši, o Gospod, se spodobi svetost!«, o drugem govori sv. Pavel: »Tempelj Gospodov je svet, in ta ste vi!« (I. Kor. 3, 17.) O teh dveh tempeljnih, dragi bratje in sestre v Kristusu, hočem sedaj govoriti.

Pravim torej: 1. vidnemu, zunanjemu tempeljnu ali cerkvi se spodobi svetost in 2. nevidnemu, notranjemu tempeljnu ali našemu srcu se spodobi svetost.

Sv. Duh, živi studenec milosti in čistosti, vsadi v naša srca spoštovanje do obeh teh tempeljnov. Razlij v nas svoj sv. blagoslov, kakor si ga razlil in ga še vedno razlivaš nad sv. Cerkev, ter daj našim srcem ono moč, katero nji podeljuješ! Pridi Sv. Duh!

1. Vidnemu, zunanjemu tempeljnu ali cerkvi se spodobi svetost. — Res je, predragi v Kristusu! da more naša duša častiti in hvaliti Boga na vseh krajih, in da ga ni kraja, kjer bi Bog ne bil pričujoč, kjer ne bi delala njegova moč, kjer ne bi čula njegova previdnost, kjer ne bi delil svojih milosti. Hagar je molila v puščavi, Daniel v levji jami, trije mladeniči v ognjeni peči, Job na gnoju: in vendar je molitev vseh prodrla do božjega prestola. Kjerkoli kdo hoče, lahko moli; povsod je goreča molitev ljuba in prijetna milemu Bogu.

¹ Govor za 21. nedeljo po binkoštih: Na straži! — primeren za sedanji vojni čas; gl. v letošnjem letniku »Duh. Pastirja«, 4. zvezek, str. 221.

² Spomin posvečenja ljubljanske stolnice obhajamo 8. maja, oziroma v nedeljo po 8. maju.

A vendar si je najsvetejši Bog, ki terja, da ga neprenehoma poveličujejo vse stvari, odločil v vseh časih določene kraje, kjer mu moramo darovati še posebno svoje molitve, svoje misli in želje, kjer hoče tudi on še prav posebno razlirati nad verne svoje otroke svoje milosti.

Ti kraji, kjer še posebno Bog kraljuje, ti kraji so hiše božje ali cerkve. V tistem trenutku, ko posvečena škofova roka posveti tak kraj, v tistem trenutku ga napolni Bog sam s svojo krasoto in veličastvom, kakor je napolnil nekdanj tempelj Salomonov, ter si ga izvoli za svoje stanovanje. Ako pa je Gospodar hiše svet, sveta mora biti njegova hiša, sveta po posvečenju, sveta po njegovi pričujočnosti, sveta po daritvi sv. maše, sveta po delitvi sv. zakramentov, sveta po vsem, kar se v nji godi.

Kristjani, ali ni tukaj v podobah kruha in vina pričujoč vsemogočni Bog, pred čegar obličjem se tresejo vsi angelski kori? Ali ne odpušča Zveličar sam tukaj v spovednici grehov? Ali ne govori tukaj Bog sam po duhovniku vam s prižnice? Ali se ne daruje tukaj dan na dan Jezus Kristus sam na oltarju za nas vse nebeškemu Očetu? Ali ne prebiva tukaj med nami, da ga molimo, da se nam daje v dušno hrano, katera nas z božjo močjo živi in krepi? In kraj, kjer se godi toliko svetega, tak kraj ne bi bil svet? Da, o Gospod, tvoji hiši se spodobi svetost na vse veke, kakor poje kraljevi pevec David!

Predragi v Kristusu! Ako premišljujemo vse to, izpreleteti nas mora oni strah, ono spoštovanje, katero moramo imeti vselej, kadar stopimo v katoliško cerkev. Kajti, ako je cerkev sama na sebi že sveta, ali se ne spodobi, da jo tudi mi s svojo svetostjo krasimo? Ako stanuje Bog sam v cerkvi in deli tam milosti, s kakšnim srcem naj stopimo pred njegov prestol, da bomo vredni njegovih darov?

Slovenci so bili že od starih časov silno vneti za svoje cerkve. Priča temu so nam tako mnogoštevilne cerkvice po slovenskih hribih in dolinah, kolikor jih nima noben drug narod pod solncem. Saj ga skoro ni holma, s katerega ne bi kipela v nebo kaka prijazna cerkvica. Kranjska dežela sama ima nad 1000 podružnic in nad 300 župnijskih cerkva. In kako visoko gori na planinah, na skalnih hribih so nekatere cerkve; koliko so se tedaj trudili, ko so jih zidali!

Predragi v Kristusu! Naši pradedje so častili Boga in mu zidali krasne hiše božje. Kako pa je dandanašnji? Cerkev le malo zidamo; da bi vsaj za te pošteno skrbeli, katere imamo, da se nam ne porušijo! Toda gorečnost, žalibog, v naših časih hudo pojema. Da pojema gorečnost in pobožnost, spozna se iz tega, kako se ljudje dandanašnji udeležujejo božje službe. Le roko na srce in priznajmo sebi v sramoto: mnogi gredo v cerkev le iz navade, rekel bi za kratek čas; mnogi s tem namenom, da bi se tam razkazovali in drugih oči nase obračali, mnogi pa še iz slabših namenov. In ako molijo — za kaj prosijo Boga

ti ljudje? Mnogi za denar, za bogastvo, drugi za čast in imenitnost, zopet drugi za ničemurnost itd. In kje so med molitvijo njih misli? Eden jih ima pri kupčiji, drugi na polju, tretji v krčmi itd. Njih telo je sicer tukaj, toda njih duh je bogvedi kje. Ali se taka svetost spodobi hiši božji?

Kaj naj rečem šele o nesposodbnem obnašanju, o pohujšanju, s katerim mnogi oskrunjajo ta sveti kraj? O tako majhnem spoštovanju do svetih skrivnosti, o nepotrpežljivosti, s katero čakajo konec službe božje, o mrzloti, s katero prejemajo sv. zakramente, o tistem grdem posmehovanju, s katerim se norčujejo iz drugih pobožnih duš? Ali ni to razdejanje svetega mesta, na katerem stoje angeli v strahu in trepetu? Mnogi se v cerkvi tako razgovarjajo med seboj, kakor v krčmi; mnogi celo nesposodбно pogledujejo z ene strani v drugo; mnogi se lažejo celo v spovednici, kjer bi morali odkriti svoje srce, in mnogi božjeropno prejemajo najsvetejši zakrament. Ali se ne pravi to iz hiše božje storiti jamo razbojnikov? Patriarh Jakob je bil na polju, Bog se mu prikaže in očaj zakliče: »Oj, kako strašen je ta kraj! Tukaj je v resnici Gospod, tukaj ni drugega, nego hiša božja in vrata nebeška!« (Gen. 28. 16.) Kristjani pa, katerim so razodete božje skrivnosti, tako malo spoštujejo hišo božjo; mnogi se obnašajo v njej slabše kakor na polju.

Ah, kako žalostno je to!

2. Cerkev ali vidni božji tempelj pa najlepše počastimo, ako je čist naš neviden notranji tempelj, naše srce. »Ali ne veste,« piše sv. apostol Pavel, »da ste tempelj božji in da Sv. Duh v vas prebiva (I. Kor. 3. 16.), da so vaši udje tempelj Sv. Duha, ki je v vas, in katerega imate od Boga?« (I. Kor. 6. 19.) Da, kristjani, mi smo »živi kamni«, kakor pravi sv. Peter, kateri rastemo po veri, katere utrjuje upanje, katere družijo ljubezen. Mi se moramo sezidati skupaj v neko duhovno poslopje, katerega vogelni kamen bo Jezus Kristus sam.

Ker smo torej živi templji božji, zato nas opominja sveti Avguštin, da skrbimo, da ostane tempelj našega srca vedno prost vseh strasti, poln pa čednosti. Zapirajmo vrata svojega srca satanu, odpirajmo pa jih Kristusu, in pazimo, da Jezus ne zasedi v našem srcu nikoli nobene nečiste misli ali želje, nobene jeze in sovraštva, nobene zmote in kletve, z eno besedo: ničesar, kar bi ga užalilo!

Oj, da bi kristjani mislili vedno na to, da bi mislili vedno, da je njih srce tempelj Sv. Duha, da Bog sam v njem prebiva. Toda kolikokrat se zgodi, da človek greši in z grehom prežene iz svojega srca Sv. Duha, svoje srce izpremeni iz templja božjega v prebivališče peklenškega duha, v jamo razbojniško, in človek postane iz otroka božjega in dediča nebeškega kraljestva — otrok hudičev in dedič večnega ognja. Oj, kakšno zlo, oj, kako strašno zlo je greh!

Ako se v kaki katoliški cerkvi zgodi kak pobj, da se prelije v njej človeška kri, se mora cerkev zapreti in več se ne sme v njej maševati, dokler je škof zopet ne posveti. Tako tudi po storjenem grehu grešnik ni več otrok božji, v njegovem srcu ne stanuje Sv. Duh, dokler ne očisti svojega srca v spovedi in se z Bogom spravi.

Preiskujte sedaj vsak svoj duhovni tempelj, svoje srce — morda je že davno oskrunjeno od strašnih grehov. Kristjani, nobena druga reč tu ne more pomagati, nego odkritosrčna spoved. Ne mudite se torej dalje! Pokličite nazaj v svoje srce Sv. Duha, da bo z Bogom Očetom in Sinom ondi kraljeval.

Ko se današnji dan iskreno zahvaljujemo Bogu za milosti, ki smo jih prejeli v naši posvečeni cerkvi, poskrbimo, da bo naša zahvala prava, Bogu dopadljiva. Po opominu sv. Avguština očistimo svoj duhovni tempelj, svoje srce, da ozaljšani z milostjo božjo in z darovi Sv. Duha prejemamo nebeške blagre v hiši Gospodovi. Amen.

J. T.

Dvaindvajseta nedelja po binkoštih.

Resnica.

Učenik, vemo, da si resničen in da pot božjo po resnici učiš.

Mat. 22, 16.

To je veselje naše vere, kar beremo danes o Gospodu: »Učenik, mi vemo, da si resničen in da pot božjo po resnici učiš!« In tega prekrasnega spričevala, te izredne hvale ni dal Gospodu ljubljenc njegov, sv. apostol Janez, niti sv. Peter, ta nagli, vročekrvni mož, niti kateri drugih apostolov, ampak Gospodovi nasprotniki in sovražniki so morali reči: »Učenik, mi vemo, da si resničen in da pot božjo po resnici učiš.« Kaj ne, ako slišiš, da o kom celo sovražniki govorijo z največjim spoštovanjem, pa si misliš: »Ta mora biti mož!« Glej, o Gospodu so govorili sovražniki tako, ves njegov nauk, vse njegovo življenje sta jih prisilila k temu.

In v tem, glej, moj brat, moja sestra, je naše veliko veselje in solnčna naša radost: »Tudi mi vemo, ako hodimo po poti, ki jo je Gospod učil, ki nam jo je Gospod pokazal, ne hodimo napačno, ne moremo zaiti, temveč gremo pravo pot, pot resnice in pravice, in pridemo gotovo k svojemu cilju.« Čuj, kaj pravi isti Učenik, ki »je resničen in pot božjo po resnici uči«, ob drugi priložnosti sam o sebi: »Jaz sem pot, življenje in resnica« — in spet: »Jaz sem luč sveta; kdor hodi za menoj, ne hodi po temi« (Jan. 8, 12).

Kako obžalovanja vredni so torej oni, ki o besedah Gospodovih dvomijo in ne verujejo, da Gospod pot božjo po resnici uči. Kako obžalovanja so vredni oni, ki vedno le vprašujejo: »Kdo ve, ali je tako, ali drugače?« Ali niso ti moderni Pilati? Pilat je gledal Resnici iz oči v oči, Gospod, Resnica sama, mu je rekel: »Jaz sem za to rojen in sem zato prišel na svet, da dajem pričevanje resnici. Vsak, ki je iz resnice, poslušaj moj glas.« (Jan. 18.) Pilat pa mu reče: »Kaj je resnica?« Nikakor ne smemo misliti, da je izgovoril Pilat to besedo, eno najtežjih in najsilnejših v vsej zgodovini, lahkomišelnost, tja v zrak, kakor vržemo mi sosedu, ko ga srečamo in se nam mudi, kak: »Dober dan!« Ne, Pilat je bil vendar Gospodu naklonjen. In Pilat je bil v tisti uri poln težkih skrbi, mučen od žgoče negotovosti, razjedeno od dvomov in strahu, ki je bolno dete dvoma. Res, čudovit je ta prizor v trpljenju Gospodovem, strašna je ta beseda, ki pade tako kratko in vendar tako glasno v bučeči vihar tistih ur, kakor razbeljena kaplja svinca v mrzlo vodo. Tem težja je ta beseda, ker zveni neprestano dalje skozi stoletja in tisočletja. »Kaj je resnica? Kje je resnica?« vprašujejo ljudje vseh vekov, ne površni ljudje, ne oni, ki je »njih bog trebuha«, (Filiplj. 3, 19) ne, misleče duše, polne pekoče negotovosti, razjedene od dvomov, mračne od največje skrbi, od skrbi, da bi našle resnico, ker so resnice lačne. A mi? Ali je treba tega nemira tudi nam? Ne! Samo odprimo sv. pismo, poslušnimo samo, kaj pravi in uči Gospod, ker on je »resničen in pot božjo po resnici uči.« Naj se oklenejo naše misli močno besed sv. evangelija, nauka sv. Cerkve, pa vemo: »Zdaj držimo resnico!« Naj stopi naša noga brez omahovanja in krepko na podlago, ki nam jo kaže in daje sv. Cerkev, in stali bodemo trdno in varno, ker bodemo vedeli: »Na resnici stojimo, na večni, nepregibni resnici!« Potem porečemo z veliko radostjo: »Zahvaljujem te, moj Bog, da si mi dal spoznati resnico! Res, gledam jo šele deloma, kakor v ogledalu (I. Kor. 13, 12). Zakaj vsega zdaj ne morem doumeti, ker sem slabo, umrljivo, končno bitje, resnica pa je velika, svetla in sveta kakor ti sam, o Bog. A ko slečem to umrljivo telo, bom gledal Resnici iz lica v lice in tedaj bom vso umel.«

Kako obžalovanja vredni so nadalje oni, ki verujejo namesto besedi Gospodovi besedam in pisarijam brezvernih in slabovernih ljudi. Nesrečni oni, ki pač vestno bero in zvesto ter z veseljem poslušajo, kaj piše kak slab časnik, ne bero in ne poslušnejo pa nikoli ali le malokdaj, kaj pravi in uči Gospod, ki je »resničen in pot božjo po resnici uči.«

Kako obžalovanja vredni so posebno oni, ki besedo Gospodovo, besedo Resnice, naravnost zavračajo, ji nasprotujejo, se iz nje norčujejo in še druge od nje odvrčajo. Ali ne veljajo tudi tem strašne besede Gospodove: »Bolje bi bilo, da

bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se pogreznil v globočino morja tak človek!« (Mat. 18, 6.)

A kaj pa uči Gospod, ki je »resničen in potbožjo po resnici uči?« Le eno omenimo danes, kar beremo ravno v današnjem sv. evangeliju: »Dajte cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega.« Cesar je naš posvetni, deželni gospodar in oče, zato je naša dolžnost, da mu damo, kar potrebuje, kar smo mu dati dolžni.

Dolžni smo mu dajati davke. Res, včasih jih damo težko, a damo jih, ker brez njih država živeti ne more. Živež so za državo, koristijo pa obenem nam: Država nas s svojimi zakoni in s svojo oboroženo močjo ščiti, varuje nam življenje in premoženje. Dati smo dolžni dalje krvni davek: vojake. Slovenci smo bili in smo svojemu cesarju in hiši habsburški, naši vladarski hiši, zvesto vdani. Mi se ne puntamo, mi si ne želimo nikamor iz Avstrije. Mi vemo, da se najlaže razvijamo v katoliški Avstriji. In v njej se hočemo razvijati, nje se hočemo z zvestobo oklepali, kakor so se je oklepali naši očetje, dedje in pradedje. In ker smo bili Slovenci vsekdar zvesti in ljubimo svojo domovino, so se bili slovenski vojaki v vseh vojskah v prvih vrstah, vedno in vsepovsodi so se odlikovali po svojem junaštvu. Hrvatje in Slovenci so stali pred stoletji kakor zid zoper krvoločne Turke. Da ni Turek preplaval in uničil z ognjem in mečem vse Evrope, kdo je to zabranil? Ali ne Hrvatje in Slovenci s svojim junaštvom, s svojo srčno krvjo? Z zlatimi črkami je zapisano v zgodovini njih junaštvo. In zadnje čase — na vseh bojnih poljih so se odlikovali Slovenci, pri Solferinu (1859), pri Kustoci (1866), v Bosni in Hercegovini l. 1878., na Kitajsko so hodili zoper boksarje, na Kreti so ščitili pravice kristjanov zoper Turke, v Skadru so stali ko varuhi reda v Albaniji. Res, s ponosom smemo reči: Mi dajemo cesarju, kar je cesarjevega.

A dajmo tudi Bogu, kar je božjega! A kaj zahteva Bog od nas? Samo eno: dušo! Zase jo je ustvaril, ne za ta svet, vsaj edino ne za ta svet, niti v prvi vrsti ne za ta svet. Res, v svetu živimo, in svet ima svoj delež na naši duši. Ne moremo kar vsi v hipu pretrgati vseh stoterih vezi, ki nas vežejo na svet in na življenje v njem, ne moremo se vsi en dan odpovedati vsemu in iti v puščavo in samoto. Bog nas je postavil v svet, nam je določil naloge v življenju, a to hoče, naj živimo v svetu tako, da duše ne zapravimo, da je ne pogubimo s službo svetu, temuč jo ohranimo njemu, ker jo je on zase ustvaril.

Poglejmo svetnike! Kako krasno so ti razumeli to najvišjo človeško dolžnost, da je treba dati Bogu, kar je božjega! Vzemimo n. pr. sv. Frančiška Borgija. Bil je Španec, knezjega rodu, rojen 1510. Dasi je gojil že v mladih letih vročo željo, da bi smel vse posvetne časti zamenjati z uboštvom in mirom

samostanske celice, se je vendar spoštljivo uklonil volji očetovi in je šel na dvor v cesarjevo službo. Vladal je tedaj na Španskem cesar Karel V., najmočnejši vladar tedanjega časa, v čigar kraljestvu ni nikoli zašlo solnce, ker se je to neizmerno kraljestvo raztegalo čez dva dela sveta, čez Evropo in Ameriko. Na dvoru je Francišek zvesto služil kralju in cesarju, a istotako zvesto in vestno Kralju kraljev, Bogu. Pod dragoceno viteško obleko je nosil na golem telesu trdo in bodečo; vsak dan se je udeležil z veliko pobožnostjo sv. maše; pogostoma je prejemal sv. obhajilo, ker vsakdanje obhajilo tedaj ni bilo v navadi kakor dandanašnji. V prostem času se je pač tupatam razvedril ob spodobni godbi in petju, nikoli pa ni prijel v roko kock, katera igra je bila tedaj zelo v navadi. »Zakaj« — je rekel — »človek se podaja ob igri v nevarnost, da izgubi tri reči velike vrednosti: čas, denar in vest!« Karel V., moder in misleč vladar, ki je pozneje tudi odložil kraljevo krono in je šel po zgledu Franciška Borgija v samostan, da se tam bolje pripravi na smrt in na veliki račun s Kraljem življenja in smrti, je mladega Franciška zaradi njegovih čednosti visoko cenil in ga posebno odlikoval.

Leta 1539. je cesar s cesarico Izabelo bival v mestu Toledu in se je udeleževal državnega zbora. Kraljevi dvojici na čast so se vršile velikanske in blesteče slavnosti. Kar cesarico Izabelo nenadoma pokosi smrt. Bila je stara šele šestintrideset let, najkrasnejša vseh tedanjih vladaric, od vseh ljubljena in spoštovana. Francišek je dobil nalogo, da spremlja truplo mrtve cesarice v dragocenem sarkofagu ali krsti v Granado, kjer so bili kraljevski grobovi. A preden so položili krsto v rakev, jo je dal Francišek še enkrat odpreti, da se prepriča, ali je truplo cesaričino res v njej, ali ga ni morda kdo ukradel, ali ni morda krsta zamenjana. In kaj vidi zdaj Francišek? Od vse nekdanje lepote Izabeline ni bilo sledu, poprej tako krasno, občudovano lice je bilo vse očrnelo, upadlo, že razjedeno. Najneprijetnejši duh je puhtel iz sarkofaga. Prevzet, v globočino srca presuner, od te velike izpremembe, vzdihne Francišek: »Ali si to res ti, donna (gospa, kraljica) Izabela? Ali je res to lice moje gospe in vladarice?« In ves skrušen in potrj je vzkliknil: »Ne, ne smem in ne morem več služiti gospodarjem, ki mi jih more smrt vzeti!« Z največjo naglico se je vrnil v Toledo, je padel cesarju Karlu pred noge in ga je prosil, naj ga odpusti iz službe, da more vstopiti v strog red in tam nemoteno Bogu služiti. A modri cesar mu pravi: »Ne morem pogrešati svojega najzvestejšega služabnika.« In je povišal Franciška za podkralja katalonskega. Francišek se je moral vdati v voljo vladarjevo. A pri tem ni pozabil najvišjega Vladarja. Ob vseh vladarskih opravilih je molil vsak dan rožni venec, vsak dan je šel k sveti maši, vsako nedeljo je prejel Telo Gospodovo,

bičal se je dan na dan, spal je le štiri, največ pet ur. Leta 1543. je moral prevzeti po očetovi smrti vladarstvo kneževine Gandije. Ko mu je leta 1548. umrla žena, in je preskrbel tudi otroke, je vstopil leta 1550. v jezuitski red. Sam ustanovnik in oče te družbe, sv. Ignacij, ga je sprejel v Rimu med svoje sinove. Kakor je služil Francišek poprej zvesto cesarju in se ni zbal nobenega truda in napora v njegovi službi, z isto gorečnostjo je služil zdaj z vsemi močmi nebeškemu Kralju, plamteč misijonar in pridigar, ljubeč učitelj otrok, neutrudljiv spovednik in svetovalec visokim in nizkim, ponižen, potrpežljiv strežnik bolnikom, vesten in zgleden vodnik jezuitskega reda. Glej, tako je dal Francišek brez pridržka cesarju, kar je bilo cesarjevega, Bogu, kar je bilo božjega.

Slišal ali bral si pač tudi o drugem svetniku iz istega reda, ki je bil tak, o mladem kneževiču Alojziju (umrl leta 1591. v 24. letu svoje starosti). Kako zvesto je služil, ko je bil dvorjančič na španskem dvoru, cesarju in cesarici, a istotako ali še bolj zvesto je služil nebeškemu Kralju, nebeški Kraljici.

Ali sam ustanovnik jezuitskega reda, sv. Ignacij (1491 do 1556)! Ali ni, ko je bil še španski častnik, leta 1521. branil z občudovanja vrednim junaštvom Pamplone proti sovražnim Francozom. Ko ga je zadela sovražna kroгла, so mu nasprotniki iz spoštovanja do njegove izredne hrabrosti dovolili, da se sme podati na rodni grad Lojolo in se tam zdraviti. Dal je bil cesarju, kar je bilo cesarjevega, a zdaj je jel skrbeti, da da tudi Bogu, kar je božjega. In resnično, dal je!

Bral si morda o rimskem stotniku sv. Sebastijanu. Neustrašen v bojih, je bil neustrašen tudi proti hudobiji. Iz ljubezni do Boga, do resnice in pravice, je očital cesarju Dioklecijanu, rojenemu Dalmatincu, njegovo kruto in krivično vedenje proti kristjanom. Dioklecijan, sin sužnja, a zdaj vsemogočen vladar, ga je dal zaradi tega od afrikanskih strelcev umoriti s puščicami (leta 288.). Dal je cesarju, kar je bilo cesarjevega, svoje moči in zmožnosti, a dal je tudi Bogu, kar je bilo božjega, svoje srce, svojo dušo.

Ali o vojskovodji Evstahiju si slišal, ki je priboril cesarju Trajanu (98—117) dve odlični zmagi. A še več, nego cesarju, je bil dolžan Bogu, zato je pod naslednikom Trajanovim Hadrijanom (117—138) dal leta 120. za Boga in vero Kristusovo svoje življenje in življenje svoje žene Teofiste in sinov Agapita in Teofista.

In o polkovniku sv. Florijanu si bral? Dal je, zvest in pogumen vojak, cesarju, kar je bilo cesarjevega. A vedel je, da je še več dolžan Bogu. In rajši, nego da bi Boga žalil in zatajil, se je dal poleg Linca (Laureacum) potopiti v Donavo.

Znan je vsem čednostni vojak in še bolj čednostni sv. škof Martin († 397). Zvesto je služil cesarju, ko so mu šele petnajst-

letnemu s silo oblekli vojaško suknjo; istotako zvest služabnik pa je bil tudi Cesarju cesarjev, Bogu.

In kaj naj storimo mi, ko vidimo te velike može, te goreče z glednike?

Za njimi pojdimo! Nje posnemajmo!

M. K.

Triindvajseta nedelja po binkoštih.

1. Nauki iz evangelija.

Naša zemlja je dolina solz, polna rev in nadlog; to nas učijo vsakdanji dogodki, in tudi današnji sv. evangelij nam to prav očitno kaže. Dva dogodka nam pripoveduje o človeški revščini, enega bolj žalostnega, ko drugega; eden je o dolgi bolezni, drugi pa o zgodnji smrti. Na poti vzdihuje revna žena, ki je že dvanajst let bila krvotočna; doma pa umira mlada deklica, ki je bila komaj dvanajst let na svetu. — Vse to pa se je zato godilo, da se je toliko lepše pokazala božja vsemogočnost. Ljudje sicer pravijo: Dolga bolezen gotova smrt; Jezus Kristus pa je pokazal, da se njemu ne ustavi nobena bolezen, in da je bolezen in zdravje v njegovi roki. Ljudje tudi pravijo, da zoper smrt ne raste nobena zel, Jezus Kristus pa je pokazal, da je njemu smrt pokorna, kajti poklical je deklico in vstala je vsa vesela, kakor bi se bila prebudila iz sladkega spanja.

Oba dogodka obsegata polno lepih naukov. Za danes se pomudimo le pri prvem, pri zgodbi o bolni ženi in njenem čudovitem ozdravljenju.

»In glej,« pravi sv. evangelij, »neka žena, ki je že dvanajst let trpela na krvotoku, je od zadaj k njemu stopila.« — Ta žena je bila, kakor pravi sv. Luka, zelo premožna in je že vse pozkusila za svoje zdravje. Kar je bilo slovečih zdravnikov, pri vseh je že iskala pomoči, in kar je imela premoženja in denarja, vse je raztrosila zdravnikom, in vendar ji nobeno zdravilo ni pomagalo, ampak od dne do dne je bila hujša njena bolezen. Zdaj pa na Jezusa postavi svoje zaupanje, o katerem je že toliko slišala, kako mogočen prerok da je, ki ozdravi vse bolnike; ravno k njemu je bila namenjena, ko ga sreča na poti. Ta žena je zgled za vse bolnike, ubožce in siromake, ki dolgo časa, morda veliko let bolehajo in trpijo hude bolečine, in morajo veliko od ljudi prestati. Ti si tudi vse prizadevajo, pa nič noče pomagati; na vse kraje pošiljajo po zdravila, pa vse je zastonj; povsod si iščejo tolažbo in pomoč, pa ni človeka, ki bi ohladil njih ranjeno srce in ozdravil njih žgoče bolečine. Kaj je tedaj njim storiti? Nič drugega, kakor v božjo voljo se vdati in imeti trdno vero, da nam je Bog sam naložil naš križ; voljno je treba trpeti in

v božje roke se izročiti, ki nam pošilja nadloge iz ljubezni do nas, da bi se poboljšali, se očistili svojih grehov in si pridobili nebesa. »Ako boš radovoljno nosil križ,« pravi Tomaž Kempčan, »bo križ tudi tebe nosil in te pripeljal k srečnemu koncu, kjer mine vse trpljenje.«

Dolga bolezen revne žene pomeni pa tudi dolge navade, v katerih živijo nekateri grešniki. Dvanajst let je bila žena bolna in že vse svoje premoženje je izdala zdravnikom, in vendar je ne bi bil nobeden ozdravil, ko ne bi bila našla Jezusa; ravno tako se tudi grešnik, ki je od mladega navajen hudega, ne bo spokoril in zveličal, če se ga Jezus ne usmili in mu ne da posebne milosti. Ko človek prvokrat greši, je ves preplašen in od samega strahu ne ve, kam bi se obrnil; prav v srcu mu je žal, da je z grehom razžalil Boga in se mu zameril s svojo nezvestobo. Če pa večkrat stori greh, zgubi počasi ves strah in človek vedno bolj drzno greh dela in se ga vedno manj boji; zato pravi sploh pregovor, da je navada železna srajca; to je žalibog tudi res.

Koliko najdemo nesramnežev in nesramnic, ki že deset, dvajset let gazi po blatu nečistosti, pa jih vendar nobena resnica ne ustraši in nobena beseda ne izpreobrne; oni živijo tjavendan in kopičijo greh na greh, dokler jih nesrečna smrt ne zgrabi ter jih trešči v peklenko brezdno, kjer bo večni jok in stok. — Koliko najdemo pijancev, ki se zalivajo z vinom, in se prej ne izpreobrnejo, kakor takrat, ko se bodo zvrnili v jamo, njih duše v peklenški ogenj, kjer bodo spoznali, čeravno prepozno, da je resnica, kar so tolikokrat slišali od izpovednikov in pridigarjev, pa niso hoteli verjeti, da pijanec — če se ne izpreobrne — ne pojde v nebeško kraljestvo.

Varujmo se torej vsake hudobne, grešne navade, in prizadevajmo si, hitro jo zapustiti, da se ne bo v nas vkoreninila. V grešne navade zapleten kristjan je kakor ptica, ki se ujame v zadrge, kadar najbolj brez skrbi pobira zrnje, in ne čuti prej, da je ujeta za noge, kakor takrat, ko hoče zleteti; takrat vidi in čuti, da je ujeta, torej se meče semtertja, vendar si ne more pomagati. Tako tudi v hudih navadah ujet grešnik takrat najbolj čuti posledice hudih navad, kadar se približuje smrt. Kadar umira in umrje, hoče se kakor ptica povzdigniti proti nebesom, pa njegove pregrehe in hudobije ga vlečejo nazaj in spravijo v roke peklenškemu sovražniku.

Sv. evangelijski dalje pravi: Žena je od zadaj k njemu stopila in se dotaknila roba njegovega oblačila; zakaj toliko zaupanja je do njega imela, da je sama pri sebi mislila: Ko bi se le njegovega oblačila mogla dotakniti, gotovo bi ozdravela. In Jezus se je ozrl in vprašal: Kdo se me je dotaknil? Vsi trdijo, da se ga niso. Peter pa se mu je čudil in rekel: Učenik! le sem poglej, kako te množice od vseh strani stiskajo, pa še vprašaš, kdo bi se te bil dotaknil? Ali Jezus resno zatrdi, da se je nje-

gove vsemogočnosti nekdo dotaknil. In ko žena spozna, da Jezus želi, naj se oglasi, vsa plašna predenj poklekne in ga vpričo vseh zahvali in pove, kako je postala zdrava. Jezus pa pohvali njeno živo vero in ji reče: »Zaupaj, hči! tvoja vera te je ozdravila,« in od tiste ure je bila zdrava.

Glejte, ljubi moji! tako lahko je pomagati, kadar Bog hoče pomagati. In kakšen je bil vzrok, da je ta žena, ki je bila tako dolgo bolna, in ji nihče ni mogel pomagati, tako hitro ozdravela, in se ji je kri takoj ustavila? To nam Gospod sam pove, ko pravi: »Zaupaj, hči! tvoja vera te je ozdravila«; to se pravi: tvoje živo zaupanje, ki si ga imela do mene, te je ozdravilo; brez tega zaupanja ne bi bila še zdrava postala.

Nam, ljubi moji! manjka dostikrat pravega zaupanja, in večkrat nas Bog samo zato ne usliši in nam noče pomagati, ker imamo premalo zaupanja. Na molitev se večidel nazadnje spomnimo, in kadar nas stiskajo nadloge in tarejo bolezni, povsod okoli poprej iščemo sveta in pomoči, letamo od enega zdravnika do drugega, in potem šele, ko vidimo in spoznamo, da nam nihče ne more več pomagati, potem šele se spomnimo na Boga; pa tudi na Boga tako malo zaupamo, kakor na zdravnike in zdravila, ter ga kmalu zopet zapustimo, kakor smo zapustili zdravnika, ki nas ni mogel ozdraviti. »Tvoja vera te je ozdravila,« je Jezus rekel ženi; nam pa Bog lahko reče: »Tvoje slabo zaupanje je vzrok, da ne ozdraviš.« Nekateri med vami bo morda mislil: »Ko bi Gospod Jezus Kristus še dandanašnji hodil po zemlji in ko bi mogel jaz k njemu priti in njemu potožiti svoje težave, bi tudi jaz rad storil, kar je storila žena; med množico bi se pomešal in se dotaknil roba njegove obleke, in gotovo upam, da bi me uslišal in mi pomagal.« — Ljubi moj, ki tako misliš, ali ti mar ne moreš priti k Jezusu? Ali mu ne moreš potožiti svojih težav? Se ga li ne moreš dotakniti? Kaj meniš, da Jezus, ki sedi zdaj na desnici božji, ni več tako mogočen, kakor nekdej, ko je hodil po zemlji? Kaj meniš, da ne gleda več iz nebes na svoje služabnike, kakor je nekdej gledal na sv. Štefana? — Ti praviš in želiš, ko bi se mogel dotakniti njegove obleke — oh, kolikokrat pa se dotakneš njegovega presvetega telesa s svojim jezikom, kolikokrat ga lahko sprejmeš pri sv. obhajilu, pričujočega v sv. hostiji z dušo in telesom po božji in človeški naravi, pa se ga nočeš dotakniti in ne maraš zanj! Praviš, da je bila srečna žena, ki se je dotaknila roba njegove obleke, pa ne pomisliš, da bi bil ti lahko stokrat bolj srečen, ko bi se ga hotel vredno dotakniti in ga vredno prejeti v svoje srce. Kakor smo slišali v evangeliju, so ga takrat množice obdajale in marsikateri se ga je dotaknil, pa nobenemu razen oni ženi ni nič pomagalo, ker jim je manjkalo žive vere in pravega zaupanja. — Tudi ti Jezusa vsak dan lahko vidiš in se mu približaš in ga prosiš, kar ti je treba, ali tebi manjka vere, zato ti ne more biti pomagano.

»Jaz sem vstajenje in življenje,« pravi Jezus; kdor tedaj k njemu pride s pobožnim srcem in ga vredno sprejme pod svojo streho, tistega duši bo dal večno življenje, pa tudi njegovo truplo bo obudil na sodnji dan, kakor mrtvo deklico v današnjem sv. evangelijsu. Amen.

† Kanonik J. Rozman, Konjiški. — Priobčil Ivan Skuhala.

2. Osnova govora.

Naše prebivanje je v nebesih.
Filip. 3, 20.

Sv. Pavel nas uči, da moramo biti z duhom v nebesih, ne pa na zemlji.

I. Zakaj tako?

II. Kako naj to storimo?

I. Zakaj tako? Imamo tri razloge.

1. Radi varnosti; če bomo tako delali, bomo zavarovani pred svetnimi nesrečami. »Reši me, Gospod! in deni me zraven sebe in slehernega roka naj se z menoj bojuje« (Job. 17, 3).

2. Radi dušnega veselja. »Nič grenkosti nima občevanje z njo (z nebeško modrostjo), in nje družina nič zopernosti, ampak radost in veselje« (Modr. 8, 16).

3. Posvetno blago mine, nebeško kraljestvo pa bo večno.

»Pride pa dan Gospodov, kakor tat, v katerem pridejo nebesa z velikim ropotom in prvine razpadajo v požaru in zemlja in vsa dela na njej zgore. Ker ima torej vse to razpasti, koliki morate biti vi v svetem vedenju in pobožnosti, ki čakate in nasproti hitite prihodu božjega dneva, vsled katerega nebesa razpadajo v ognju in se prvine goreče raztopé. Novih pa nebes in nove zemlje pričakujemo po obljubi njegovi, v katerih prebiva pravičnost« (II. Petr. 3, 10—13).

II. Prebivanje naše bodi v nebesih na trojen način.

1. Mislimo vedno nanje.

2. Hrepenimo vedno po njih.

3. Živeti moramo tako, kakor žive svetniki v nebesih; kolikor nam je seveda mogoče na tem svetu. »Kajti hvala naša je ta: pričevanje vesti naše, da smo se v svetosti in čistosti božji, in ne v meseni modrosti, temuč v milosti božji vedli na svetu« (II. Kor. 1, 12). Po D. Thomae Aqu. Serm. Dom. — B. K.

Pogled na slovstvo.

A.

1. **Psalmi et Cantica** secundum ordinem in Psalterio Romano. **II. Feria Secunda.** Razložil dr. Anton Bonaventura Jeglič, škof ljubljanski. Vel. 8°. Str. 102. V Ljubljani, 1915. Samozaložba. — Natisnila Katoliška tiskarna. Cena K 1'30.

2. **Psalmi et Cantica** secundum ordinem in Psalterio Romano. **III. Feria Tertia.** Razložil dr. Anton Bonaventura Jeglič, škof ljubljanski. Vel. 8°. Str. 96. V Ljubljani, 1915. Samozaložba. — Natisnila Katoliška tiskarna. Cena K 1'30.

V apostolski konstituciji »Divino afflatu« z dne 1. novembra 1911 proslavlja sv. oče Pij X. psalme z besedami sv. Atanazija rekoč: »Psalmorum liber quasi paradisus omnium reliquorum (librorum Sacrae Scripturae) fructus continens« (ad Marcellinum in interpretatione Psalmorum, n. 2). Da pa se bomo pri svoji molitvi v resnici okoristili z »rajskimi sadovi« svetih spevov, se moramo potruditi, da bomo prav umeli lepe in globoke misli psalmov. V ta namen nam bo izborno služila razlaga psalmov, ki jo je spisal presvetli ljubljanski knezoškof. Prvi del — razlaga psalmov, ki se molijo ob nedeljah in, kadar je officium festivum, — smo že naznanili v »Duh. Pastirju« (1915, str. 384, 385); sedaj sta izšla drugi in tretji del z razlago psalmov in spevov za officium ordinarium Feriae II. et Feriae III. Prezvizišeni avtor razlaga psalme v drugem in tretjem delu v istem razvidnem in razumevanje jako pospešujočem redu, kakor jih je v prvem delu. Pri vsakem psalmu je popisan v uvodu oni zgodovinski dogodek ali ono notranje razpoloženje, ki je bilo povod spevu; vsak psalm je razdeljen v kitice, da se misli laže zasledujejo. Za uvodom pride temeljita razlaga: z latinskimi besedilom gre vzporedno slovenski prevod in potrebna razlaga; pod črto so razna, za razumevanje koristna pejasnila. Razlago sklepajo krasne misli, ki jih prevzvišeni pisatelj prav neprisljčno izvaja iz psalma.

S pomočjo navedene kratke, pa jasne in temeljite razlage psalmov bo mogoče vsakemu, še tako z dušnopastirskimi opravili zaposlenemu duhovniku natančno proučiti psalme in pač nikogar ne bode zadelo očitjanje, ki ga je izrekel sv. Križostom z besedami: »Vos, qui ab infantia ad extremam senectutem psalium hunc meditates, nihil aliud quam verba perpetuo tenetis, quid aliud facitis, nisi quod et thesauro absconso assidetis, et obsignatam crumenam (marsupium) circumfertis, et nec curiositate incitati estis, ut diceretis: Quid est, quod dicitur?« (In ps. 140.) Ne — tako očitjanje ne sme nikogar zadeti! Zato pa naj bode na mizi slehernega slovenskega duhovnika nova razlaga psalmov. Prebirajmo jo pogosto s hvaležnostjo do prevzvišenega pisatelja, in s trdno zavestjo, da čim bolje se bomo seznanili s temeljito razlago psalmov, tem boljša bode naša molitev officii divini, tem več blagoslova si bomo izprosili z njo za svoje dušnopastirsko delovanje.

AL Stroj.

3. **Grško-slovenski slovar.** S sodelovanjem dr. A. Breznika in dr. Fr. Jeréta, profesorjev knezoškofijske gimnazije v Št. Vidu, sestavljal Anton Dokler, profesor c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani. Str. XIII + 848. Ljubljana, 1915. Založil knezoškofijski zavod sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani. Cena vezanemu izvodu K 12.

Tudi »Duhovni Pastir« si šteje v svojo dolžnost poročati o tako važnem novem delu, kot je »Grško-slovenski slovar«. Slovar je namreč prirejen tudi za grški novi testament, in duhovniki, ki imajo poleg njihovih dušnopastirskih opravil vsaj nekoliko časa, da morejo čitati sveto pismo nove zaveze v grškem izvirniku, se ga bodo še posebno razveselili in ga radostno uvrstili v svojo knjižnico.

»Grško-slovenski slovar« je pa tudi zlasti važna kulturna pridobitev, ker se bodo sedaj grški klasiki na višji gimnaziji lahko prevajali v slovenščino in treba je le še poskrbeti za natiske že dovršenega latinsko-slovenskega slovarja in imeli bomo vse učne in pomožne knjige za celo gimnazijo.

»Grško-slovenski slovar« je prirejen, kakor smo že omenili in za kar moramo pisateljem slovarja zlasti hvaležni biti, za grški novi testament in za te-le grške klasike: za Homerja (Iliado in Odisejo), Sofokleja (vseh sedem dram), Evripida (Tavriško Ifigenijo, Hipolita, Medejo in Bakhe), Herodota, Tukidida, Ksenofonta (Anabasis, Helenika, Kiropajdejo in Memorabilija), Platona (Apologijo, Kritona, Fajdona, Evtifrona, Gorgija, Protagora, Fajdra, Laheta in Simposion), Demostena (državne govore in govor o vencu), Ariana (Anabasis), Plutarha (Aristida, Perikleja, Cezarja in Aleksandra). Vrhutega se ozira na grška berila, ki se rabijo v gimnazijah.

Slovar je v leksikalnem oziru vsestransko popoln in dela vso čast sestavitelju, profesorju Ant. Doklerju, kakor tudi njegovima sotrudnikoma, prof. dr. Fr. Jeretu in prof. dr. A. Brezniku. Zlasti profesor dr. A. Breznik je s sestavo etimološkega dela pripomogel, da je slovar znanstveno dovršeno delo in obenem lahko učno sredstvo.

Katoliška tiskarna je dala slovarju prav lično vnanjo obliko. Cena (K 12) je izredno nizka in je mogoča le vsled tega, ker so podjetje gmotno podpirali »slovenski duhovniki, na čelu njim knezoškof ljubljanski, c. kr. naučno ministrstvo, posebno pa Katoliško tiskovno društvo v Ljubljani« (Predgovor, str. IV.).

Pokažimo hvaležnost zaslužnemu pisatelju slovarja prof. Ant. Doklerju in požrtvovalnemu založniku knezoškofijskemu zavodu sv. Stanislava s tem, da si slovar nabavimo zase ali da ga vsaj kupimo slovenskim dijakom.

A. S.

4. **Krščanski vojak.** Sestavil dr. Gregorij Pečjak. Str. 160. V Ljubljani, 1915. Založila Katoliška bukvarna. Natisnila Katoliška tiskarna. Vežan molitvenik v rdeči obrezi stane 30 vin., v najboljši pergamin vežan in v zlati obrezi 50 vin.

Po zmagi pri Plaveh ob Soči je obiskal vojni superior Lovrič svoje junaške Dalmatince. Ob tej priliki ga je pri skromnem kosilu major Turudi tako-le nagovoril: »Bitka ob Soči bo eno najlepših poglavij v zgodovini naše slavne armade. Ti, preljubi naš dušni pastir, si k tej slavni zmagi, ki bo v zgodovini brezprimeren zgled junaških činov, veliko, zelo veliko pripomogel. Ne orožje, ne smrtonosne krogle, temveč navdušenje naših vrljih vojakov je zmagalo. To navdušenje pa si Ti vnel v srcih naših vojakov. Ti si našim ljudem vлил duha vzvišenega junaštva, Ti si moje junake, preden so šli v določene jim strelske jarke, navdušil za cesarja, prestol in domovino. Junaški čini mojih vrljih vojakov ob Soči so najlepše Tvoje plačilo. Ti si pri polku, ki je ovenčan z vencem zmagae, posebno pa pri mojem bataljonu zaslužil večno slavo.« Ta slavospev vojnemu superiorju je pač lep dokaz, kako velik vpliv ima duhovnik na vojake. In zakaj ima tak vpliv? Edino zato, ker oznanuje božjo besedo. Ravnoisto božjo besedo pa obsega tudi dober molitvenik za vojake. Živo božjo besedo, ki jo vojak sliši od duhovnika, more v molitveniku večkrat brati in si jo tembolj vtisniti v srce. Raditega je molitvenik za vojake velike važnosti in smo Slovenci lahko veseli, da imamo že dva dobra molitvenika za vojake: Jernej Hafnerjevega »Slovenskim fantom za slovo na pot v cesarsko službo«, ki smo ga v »Duh. Pastirju« lani naznanili in toplo priporočili in ki bo izšel gotovo tudi v drugem natisu, in dr. Gr. Pečjakovega »Krščanski vojak«, ki je sedaj izšel. Dr. Gr. Pečjakov molitvenik za vojake je manjši, pa ima ravno za vojsko več tvarine. Vojak, ki bo pazno prebral nauke v novem molitveniku, se bo obvaroval pokvarjenosti in po vojski ne bo v domovino zanesel slabih vplivov. Kogar bo v vojski zadela smrt, ne bo nesrečen, ker bo za smrt pripravljen, ako bo živel, kakor uči »Krščanski vojak«. Izbrane so najlepše molitve, s katerimi naj se vojaki priporočijo v božje varstvo, in kako naj Boga prosijo za vrnitev v domovino. Ranjencev, katerim ostane trajna onemoglost, človeška tolažba

ne more pomiriti, le verski motivi so dovolj močni, zato je tudi za ranjence v knjižici veliko berila. Je pa tudi drugih molitev toliko, da bo molitvenik še po vojski poraben, in ga bodo vojaki najbrž radi hranili kot ginljiv spominček velike preteklosti. Kakor so drugi molitveniki, ki nam jih je poklonilo spretno dr. Gr. Pečjakovo pero, postali nadvse priljubljeni spremljevalci našemu ljudstvu, tako bo tudi „Krščanski vojak“ pravi tolažnik in varih našim vojakom.

S podporo kranjskega deželnega odbora se bo dalo 7000 vezanih izvodov »Krščanskega vojaka« vojnim kuratom in duhovnim predstojnikom po bolnišnicah, da jih razdele med vojake. Deželni odbor je dal zgled, kako naj delujemo za razširjenje molitvenika med vojaštvo. Pa tudi duhovniki sami bomo v molitveniku našli za razne prilike, ko občujemo z vojaki, primerne gradiva.

A. S.

B.

Sonn- und Festtagsklänge aus dem Kirchenjahr. Ein Jahrgang Predigten von Dr. Franz Eberle, kgl. Hochschulprofessor in Passau, Hochstiftskanonikus ad honores. Zwei Bände. 8° (XII + 748). Freiburg u. Wien 1915, Herdersche Verlagsbuchhandlung. M. 6'60; geb. in Leinwand M. 8'40.

Pred kratkim je izdal dr. Eberle dva zvezka svojih pridig za vse nedelje in praznike cerkvenega leta. Govoril jih je kot dvorni pridigar pri Sv. Kajetanu v Monakovem. Odtod se vsem pridigam pozna, da niso umerjene za preprosto verno ljudstvo, marveč za od modernega kritičnega duha in dvomov razjedene, bolj izobražene, večalimanj indiferentne meščanske kroge, ki natančneje poznajo sv. pismo in njega kritike. Pisatelj suponira precej znanja sv. pisma, tako ko ga citira — citati so z vsebino pridige često žal v bolj ohlapni zvezi! — kakor tudi, ko večalimanj temeljito podira razne predsodke in pobija moderne fraze in zmote.

Pridige niso vse enako skrbno sestavljene in so zato različne vrednosti. Nekatere izmed njih popolnoma zadovoljijo. Pa tudi sicer je najti tuintam govorniško naravnost vzorno mesto in mnogo pesniške vznesenosti. Govornikov afekt pride po govorniških figurah splošno precej do veljave, tako da vsled tega, pa tudi vsled zadostne komunikacije vlada v pridigah življenje in so jim poslušalci, za katere so bile umerjene, sledili gotovo dosti pazljivo. Pridige odlikuje tudi krepak slog in se jim splošno ne more očitati prevelika gostobesednost. — Vendar bi marsikaka pridiga mnogo pridobila na enotnosti, če bi bil pisatelj kaj izpustil, okrajšal, oziroma zaradi boljše zveze prestavil na bolj primerno mesto. Tako pa pogrešamo v mnogih pridigah za dober govor tako važne enotnosti, vsled česar ob koncu pridige večkrat ne vemo, kaj hoče pisatelj z njo doseči. Pogosto bi bilo želeti tudi več nazornosti, oziroma kjer je, da bi jo bil bolje izrabil. — Vsled teh dveh nedostatkov napravi marsikaka pridiga navzlic omenjenim prednostim neugoden vtis, tako da lahko upravičeno rečemo o njih: pisatelja bi bilo često stalo še mnogo truda, če bi bil hotel mesto povprečne pridige skrbneje sestaviti dober, enoten in nazoren cerkven govor.

J. Vindišar.

Glasba.

Slava sv. Križu. Pet pesmi za postni ali misijonski čas. Za mešani zbor zložil Stanko Premrl. (V tolažbo vsem trpečim in v spomin na svetovno vojsko 1914/15). Z dovoljenjem preč. kn.-šk. ordinariata v Ljubljani. V Ljubljani 1915. Cena 50 vin. Založila Katoliška Bukvarna.

Pesmi so prav mehko občutene, melodiozne, ne težke, tako da jih skoro vsak naš zbor zmore. Pa če so primeroma lahke, zato niso brez jedra, ampak polne vsebine. Pod roko spretnega pevovodja bodo brez dvoma zelo blažilno in tolažilno učinkovale.

Dr. Fr. Kimovec.